

ภาคผนวก ก
หนังสือราชการ

ที่ ศธ 0518.09 / บศ. 616

คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

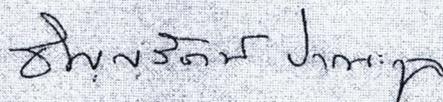
10 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขออนุญาตให้บุคลากรและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เข้าร่วมการทดลองและตอบ
แบบสอบถาม
เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์

ด้วยนางสาววิสสวัณ อรชุน รหัสประจำตัว 4812220091 ปัจจุบันเป็นนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาไทยศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาสื่อประสมเพื่อ
การสืบพจนานุกรมศิลป์ไทย” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ ฐานดี เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ทั้งนี้จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้บุคลากรผู้สอนวิชาภาษาไทยและนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน ในความดูแลของท่านเข้าร่วมการทดลองและร่วมตอบแบบสอบถาม
การศึกษา ในช่วงเวลาที่นักเรียนทำการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย (จำนวน 4 คาบเรียนต่อ 1 สัปดาห์
คาห์) เป็นระยะเวลา 1 เดือน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นางสาววิสสวัณ อรชุน เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล
บัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็น
อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. รัชฎาภรณ์ ปาณะกุล)
ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทร.0-2318-00549 ต่อ 1061, 1029, 1062

ที่ ศธ 0518.09 / บศ. 616

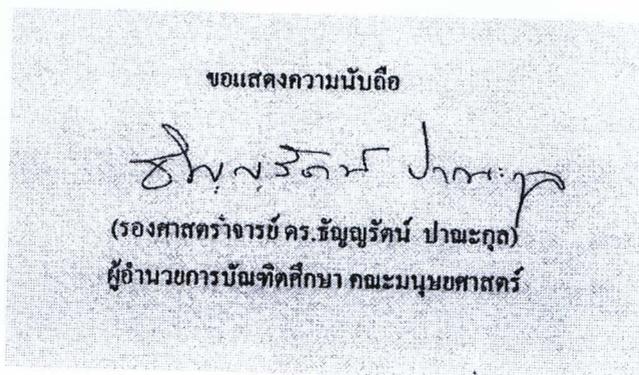
คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

10 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เข้าร่วมการทดลองและตอบ
แบบสอบถาม
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขียนเขต

ด้วยนางสาววิมลรัตน์ อรชุน รหัสประจำตัว 4812220091 ปัจจุบันเป็นนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาไทยศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาสื่อ
ประสมเพื่อการสืบทอดนาฏศิลป์ไทย” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ ฐานดี เป็นประธานที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาผู้สอนวิชานาฏศิลป์ไทยและ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน ในความดูแลของท่านเข้าร่วมการทดลองและ
ร่วมตอบแบบสอบถามการศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นางสาววิมลรัตน์ อรชุน เข้าเก็บรวบรวม
ข้อมูลบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทร.0-2318-00549 ต่อ 1061, 1029, 1062

ที่ ศธ 0518.09 / บศ. 616

คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

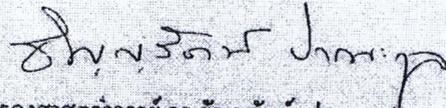
10 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เข้าร่วมการทดลองและตอบ
แบบสอบถาม
เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนวัดหัดถสารเกษตร

ด้วยนางสาววิสสวัณ อรชุน รหัสประจำตัว 4812220091 ปัจจุบันเป็นนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาไทยศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาสื่อ
ประสมเพื่อการสืบทอดนาฏศิลป์ไทย” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. คำรงค์ ฐานดี เป็นประธานที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาผู้สอนวิชานาฏศิลป์ไทยและ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน ในความดูแลของท่านเข้าร่วมการทดลองและ
ร่วมตอบแบบสอบถามการศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นางสาววิสสวัณ อรชุน เข้าเก็บรวบรวม
ข้อมูลบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ธัญญรัตน์ ปาณะกุล)
ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทร.0-2318-00549 ต่อ 1061, 1029, 1062

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการการสื่อสารและเทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

ภาคผนวก ข
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
เอกสารประกอบการสร้างคู่มือการสอนนาฏศิลป์ไทย
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เพลง “แม่บทเล็ก”

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรมประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ

ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ คือ มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวมการสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ

การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาว่าผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว ฝึกการเรียนรู้ การสังเกตที่ละเอียดละออนนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและ สิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว

มีทักษะกระบวนการ วิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิบัติกริยาตอบสนองต่องานศิลปะช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจ และมนต์ศักดิ์อื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนาด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงานตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้ได้เรียนรู้ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ตัดแปลงจินตนาการ มีสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้มีจิตใจที่งดงาม สมานที่แน่นหนา สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุลเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์โดยส่วนตนและส่งผลกระทบต่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

คุณภาพของผู้เรียน

การได้รับการศึกษาของผู้เรียน เมื่อมีการศึกษามาเป็นระยะเวลาหนึ่ง เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์เห็นคุณค่า ความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้ และแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะวิธีทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระ ในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ

1. กลุ่มทัศนศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบศิลป์ ทักษะการ สร้างและ นำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2. กลุ่มดนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรี อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรี อย่างอิสระ ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรียะ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณี วัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

3. กลุ่มนาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบ

ต่างๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าในความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับ
ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

**ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 *เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่าง
อิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน*

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 1	1. เลียนแบบการเคลื่อนไหว 2. แสดงท่าทางง่าย ๆ เพื่อสื่อความหมาย แทนคำพูด 3. บอกสิ่งที่ตนเองชอบจากการดูหรือร่วม การแสดง	การเคลื่อนไหวลักษณะต่าง ๆ - การเลียนแบบธรรมชาติ - การเลียนแบบคน สัตว์ สิ่งของ การใช้ภาษาท่า และการประดิษฐ์ท่า ประกอบเพลง การแสดงประกอบเพลงที่เกี่ยวกับ ธรรมชาติ สัตว์ การเป็นผู้ชมที่ดี

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 2	1. เคลื่อนไหวขณะอยู่กับที่และเคลื่อนที่ 2. แสดงการเคลื่อนไหวที่สะท้อน อารมณ์ ของตนเองอย่างอิสระ 3. แสดงท่าทางเพื่อสื่อความหมายแทนคำพูด 4. แสดงท่าทางประกอบจังหวะอย่าง สร้างสรรค์ 5. ระบุมารยาทในการชมการแสดง	การเคลื่อนไหวอย่างมีรูปแบบ - การนั่ง - การยืน - การเดิน การประดิษฐ์ท่าจากการเคลื่อนไหว อย่างมีรูปแบบ - เพลงที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม - หลักและวิธีการปฏิบัตินาฏศิลป์ - การฝึกภาษาทำสื่อความหมายแทน อากัปกิริยา - การฝึกนาฏศัพท์ในส่วนลำตัวการใช้ ภาษาท่าและนาฏศัพท์ประกอบจังหวะ - มารยาทในการชมการแสดง การเข้าชม หรือมีส่วนร่วม
ป. 3	1. สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบ ต่าง ๆ ในสถานการณ์สั้นๆ 2. แสดงท่าทางประกอบเพลงตามรูปแบบ นาฏศิลป์ 3. เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของผู้แสดง และผู้ชม	การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ - รำวง - เพลงพระราชนิพนธ์ - สถานการณ์สั้นๆ - สถานการณ์ที่กำหนดให้ หลักและวิธีการปฏิบัตินาฏศิลป์ การฝึกภาษาที่สื่ออารมณ์ของมนุษย์ - การฝึกนาฏศัพท์ในส่วนขา หลักในการชมการแสดง - ผู้แสดง - ผู้ชม - การมีส่วนร่วม

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<p>4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย</p> <p>5. บอกประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน</p> <p>6. แสดงนาฏศิลป์เป็นคู่และหมู่</p> <p>7. เล่าสิ่งที่ชื่นชอบในการแสดงโดยเน้นจุดสำคัญของเรื่องและลักษณะเด่นของตัวละคร</p>	<p>การบูรณาการนาฏศิลป์กับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ</p> <p>การประดิษฐ์ท่าทางหรือท่ารำ ประกอบจังหวะพื้นเมือง</p> <p>การแสดงนาฏศิลป์ประเภทคู่และหมู่</p> <ul style="list-style-type: none"> - รำวงมาตรฐาน - ระบำ - การเล่าเรื่อง - จุดสำคัญ <p>ลักษณะเด่นของตัวละคร</p>
ป. 5	<p>1. บรรยายองค์ประกอบนาฏศิลป์</p> <p>2. แสดงท่าทางประกอบเพลงหรือเรื่องราวตามความคิดของตน</p> <p>3. แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมายและการแสดงออก</p> <p>4. มีส่วนร่วมในกลุ่มกับการเขียนเค้าโครงเรื่องหรือบทละครสั้น ๆ</p> <p>5. เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์ชุดต่าง ๆ</p> <p>6. บอกประโยชน์ที่ได้รับจากการชมการแสดง</p>	<p>องค์ประกอบของนาฏศิลป์</p> <ul style="list-style-type: none"> - จังหวะ ทำนอง คำร้อง <p>ภาษาท่า นาฏยศัพท์</p> <ul style="list-style-type: none"> - อุปกรณ์ <p>การประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือ</p> <p>ท่าทางประกอบเรื่องราว</p> <p>การแสดงนาฏศิลป์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระบำ - ฟ้อน - รำวงมาตรฐาน <p>การถ่ายทอดความรู้สึกและคุณค่าของการแสดง</p>

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 6	1. สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและการแสดง โดยเน้นการถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์ 2. ออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ ประกอบการแสดงอย่างง่าย ๆ 3. แสดงนาฏศิลป์และละครง่าย ๆ	การประดิษฐ์ทำทางประกอบเพลงปลุกใจ หรือเพลงพื้นเมืองหรือท้องถิ่น เน้นลีลา หรืออารมณ์ การออกแบบสร้างสรรค์ - เครื่องแต่งกาย - อุปกรณ์ ประกอบการแสดง การแสดงนาฏศิลป์และการแสดงละคร - ราวมาตรฐาน - ระบำ - ฟ้อน ละครสร้างสรรค์

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 1	1. ระบุและเล่นการละเล่นของเด็กไทย 2. บอกสิ่งที่ตนเองชอบในการแสดงนาฏศิลป์	การละเล่นของเด็กไทย - วิธีการเล่น - กติกา การแสดงนาฏศิลป์
ป. 2	1. ระบุและเล่นการละเล่นพื้นบ้าน 2. เชื่อมโยงสิ่งที่พบเห็นในการละเล่นพื้นบ้านกับสิ่งที่พบเห็นในการดำรงชีวิตของคนไทย 3. ระบุสิ่งที่ชื่นชอบและภาคภูมิใจในการละเล่นพื้นบ้าน	การละเล่นพื้นบ้าน - วิธีการเล่น - กติกา ที่มาของการละเล่นพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน
ป. 3	1. เล่าการแสดงนาฏศิลป์ที่เคยเห็นในท้องถิ่น 2. ระบุสิ่งที่ป็นลักษณะเด่นและเอกลักษณ์ของการแสดงนาฏศิลป์ 3. อธิบายความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ 4. ระบุเหตุผลที่ควรรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์	การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านหรือท้องถิ่นของตน การแสดงนาฏศิลป์ - ลักษณะ - เอกลักษณ์ ที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ - สิ่งที่เราพบ ความเป็นมาของนาฏศิลป์

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 5	1. เปรียบเทียบการแสดงประเภทต่าง ๆ ของไทยในแต่ละท้องถิ่น 2. ระบุหรือแสดงนาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นบ้าน ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประเพณี	การแสดงนาฏศิลป์ประเภทต่าง ๆ - การแสดงพื้นบ้าน การแสดงนาฏศิลป์ประเภทต่าง ๆ - การแสดงพื้นบ้าน
ป. 6	1. อธิบายสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดง นาฏศิลป์และละคร 2. ระบุประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงหรือ ชมการแสดงนาฏศิลป์และละคร 3. แสดงนาฏศิลป์เป็นคู่และหมู่	ความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญของ นาฏศิลป์และละคร - บุคคลสำคัญ - คุณค่า - การแสดงนาฏศิลป์และละครในวันสำคัญของโรงเรียน

**สาระการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการถ่ายทอดเพลงแม่บทเล็กของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์**

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

- มาตรฐาน ศ.3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด
อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- ตัวชี้วัดที่ 3 แสดงนาฏศิลป์โดยเน้นการใช้ภาษาท่า และนาฏยศัพท์ใน
การสื่อความหมายและการแสดงออก

สาระการเรียนรู้แกนกลาง รำมาตรฐาน เพลงแม่บทเล็ก

การใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย

ภาษาท่า คือ การแสดงท่ารำแทนคำพูด มีความหมายต่าง ๆ รวมทั้งการแสดง
อารมณ์ด้วย ภาษาทำนี เป็นการใช้ภาษาที่วิวัฒนาการมาจากธรรมชาติ เพราะการแสดง
ความหมายจากความคิด ความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจนั้น มิได้แสดงด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียว
มนุษย์ย่อมใช้ท่าทาง การออกไม้ ออกมือ ตลอดจนสีหน้าในการสื่อความหมาย เช่น
การยิ้ม การอาย การร้องไห้ หรือแม้แต่การเลียนแบบท่าทางของสัตว์ เช่น ท่ากาง
ท่านกบิน เป็นต้น

นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้เฉพาะในทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อของลักษณะของ
การรำไทย นาฏยศัพท์ที่ใช้บ่อยส่วนมากในการแสดงนาฏศิลป์ เช่น จีบ ตั่งวง ประทับ
จรดเท้า กระดกเท้า เป็นต้น

ภาษานาฏศิลป์ คือ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในวงการนาฏศิลป์ไทยทำให้ผู้ที่เรียน
นาฏศิลป์ไทยเข้าใจความหมาย เช่น ท่าเทพพนม ท่าปฐุม ท่าพรหมสีหน้า เป็นต้น

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ.3.2

เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่ 1

เปรียบเทียบการแสดงประเภทต่าง ๆ ของไทย ในแต่ละท้องถิ่น
 สาระการเรียนรู้แกนกลาง การแสดงนาฏศิลป์ไทยภาคกลาง
 จัดเป็นนาฏกรรมหลวง คือ เพลงแม่บทเล็ก

ประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทย

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่เป็นเอกราชมายาวนาน มีศิลปวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศที่ได้พบเห็นในความงดงามของนาฏศิลป์ไทยและความเป็นวัฒนธรรมไทยในแขนงนี้เป็นอย่างยิ่ง แม้ว่าในปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตก จะมีอิทธิพลเข้ามามากมายก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่คนไทยได้อุรักษ์และสืบทอดไว้ได้ นั่นคือ “นาฏศิลป์ไทย” และถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่คนไทยควรจะต้องปลูกฝังให้ลูกหลานไว้ร่วมทำนุบำรุงและเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมแขนงนี้ให้มากขึ้น พร้อมทั้งช่วยกันอนุรักษ์และสนับสนุนให้ศิลปะแขนงนี้คงอยู่กับคนไทย

นอกจากนี้ นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบไปด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ การศึกษานาฏศิลป์ จึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงความเป็นอารยประเทศแล้ว นาฏศิลป์ยังเป็นแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (สุดใจ ทศพร, สำเร็จ คำโมง, ชรินทร์ พุ่มศิริ, รจนา สุนทรานนท์ และสุนทรดี นิรมนดิพันธ์, 2544, หน้า 124) การศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย ทักษะพื้นฐานในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยในชุดต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลผู้นั้นเป็นเยาวชนที่ดีมีอนาคต สามารถที่จะสร้างสรรค์ อนุรักษ์ และถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลังสืบไปได้

นาฏศิลป์เป็นศิลปะแขนงหนึ่งของชาติ ซึ่งคำว่านาฏศิลป์นั้น มีความหมายถึง ศิลปะการแสดงด้วยการร้องรำทำเพลง เป็นการให้ความบันเทิงอันร่วมด้วยความโน้มเอียง

ของอารมณ์และความรู้สึก ส่วนสำคัญส่วนใหญ่ของนาฏศิลป์อยู่ที่การละคร ศิลปะประเภทนี้ต้องใช้การดนตรีและการร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในทางศิลปะยิ่งขึ้นตามสภาพหรือแนวคิดต่าง ๆ กัน ฉะนั้นคำว่า “นาฏศิลป์” นอกจากจะหมายถึงการละคร โดยตรงแล้วยังต้องถือเอาความหมายของการร้องและการบรรเลงดนตรีเข้าร่วมด้วย (อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และจตุรงค์ มนตรีศาสตร์, 2525, หน้า 64) นาฏศิลป์หรือศิลปะแห่งการร่ายรำสันนิษฐานว่า มีมูลเหตุที่เกิดสำคัญ 2 ประการ คือ (เรณู โกศินานนท์, 2549, หน้า 2-4)

1. เกิดจากธรรมชาติ มนุษย์ได้เลียนแบบมาจากธรรมชาติ นาฏศิลป์ในโลกไม่ว่าชาติใดภาษาใดหรือละครชนิดใดก็ตามมีส่วนเหมือนกับชีวิตจริง อันเกิดจากธรรมชาติด้วยกันทั้งสิ้น นับจากการขับร้อง ฟ้อนรำดนตรี ย่อมเริ่มต้นด้วยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน และมีวิวัฒนาการสืบต่อกันมาตามลำดับ มนุษย์ทุกชาติทุกภาษา มีศิลปะการร้องรำทำเพลงประจำเชื้อชาติของตนมาแต่เดิมจะสังเกตได้จากการเต้น การร้องของคนป่า เหล่านี้ก็สืบเนื่องมาจากธรรมชาติ ดังเช่นการขับร้อง แต่เดิมก่อนที่จะดัดแปลงให้เกิดความไพเราะ มีลักษณะอย่างทุกวันนี้ ก็เป็นแต่เพียงเสียงที่เปล่งออกมาตามเรื่องตามราว สูงบ้าง ต่ำบ้าง เพียงให้ผิดเพี้ยนไปจากเสียงพูดตามธรรมชาติเท่านั้น

2. เกิดจากการบวงสรวงบูชาเทพเจ้า การเช่นสรวงบูชาเทพเจ้านี้มีอยู่ทุกชาติทุกภาษาเช่นเดียวกัน เพราะมนุษย์ต้องอาศัยศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจด้วยการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงมีการอ้อนวอน เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นได้ช่วยให้ปลอดภัยด้วยการทำพิธีต่าง ๆ เช่นการบวงสรวงถวายอาหาร สวดสรรเสริญอ้อนวอนขอพรและท้ายสุดก็มีการฟ้อนรำถวายเพื่อให้เป็นที่พอใจแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ

ประวัติที่มาของการแสดงเพลงแม่บทเล็ก

รำแม่บท เป็นการแสดงทำรำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือเป็นแม่ท่าที่เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและทำรำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน (เรณู โกศินานนท์, 2549, หน้า 33)

แม่บทเล็กจัดว่าเป็นการแสดงอย่างหนึ่งซึ่งตัดตอนมาจากบทละครในเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนนทก คือ เพลงชมตลาด เป็นเพลงในอัตราจังหวะ 2 ชั้น ใช้ขับร้องประกอบการแสดงละคร ในบทชมบ้านเมือง หรือชมการแต่งกายของตัวละคร ทั้งละครในและละครนอกมาแต่โบราณ ต่อมานำมาประกอบการร้องแสดงทำรำในบทร้อง “แม่บท” คือ แม่บทใหญ่และแม่บทเล็ก ซึ่งถือว่าเป็นแบบฉบับทำรำนานาชาติไทยที่เรียกว่า “เพลงแม่บท” ตามลักษณะการรำ เพลงนี้เดิมไม่มีทางรับ ต่อมาหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงแต่งเป็นทำนองรับเพื่อใช้บรรเลงประกอบในดับพรหมมาสเตอร์ เมื่อราว พ.ศ. 2463 ส่วนการแต่งกายจะเป็นการแต่งกายแบบยืนเครื่องพระนาง โดยตัว พระสวมเสื้อแขนยาว ศิราภรณ์ชฎายอดชัช นางศิราภรณ์รัดเกล้ายอด หรือสววมงกุฎกษัตริย์ สำหรับโอกาสที่ใช้แสดง รำแม่บทเล็กนี้เป็นการแสดงที่แทรกอยู่ในการแสดง โขนรามเกียรติ์ ชุดนารายณ์ปราบนนทก หรือสามารถที่ย่นย่อเฉพาะแต่ช่วงเพลงแม่บทเล็กมาใช้เป็น ระบายเบิกโรง ก็ได้ (อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และจตุรงค์ มนตรีศาสตร์, 2525, หน้า 80)

รำแม่บทเล็ก เป็นการแสดงชุดหนึ่งในบทละครเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ 1 ตอนนารายณ์ปราบนนทก มีทำรำ 18 ท่า แต่ละท่าจะมีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น ท่าเทพพนม ท่าปฐม ท่าพรหมสี่หน้า เป็นต้น ดังนั้น รำแม่บทเล็กจะมีชื่อเรียกอีกชื่อ หนึ่งว่า “แม่บทนางนารายณ์” ซึ่งมีลีลาท่ารำที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัย กรุงศรีอยุธยา (ผู้ช่วยศาสตราจารย์คำรณ สุนทรานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รจนา สุนทรานนท์, 2551, หน้า 53)

การรำแม่บทตามบทนารายณ์ปราบนนทก ในหนังสือตำราฟ้อนรำ เป็นแบบ นาฏศิลป์ของไทย ที่เรารักษาสืบทอดกันมาแต่โบราณ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา แม่บทนาง นารายณ์เป็นการแสดงโขนตอนหนึ่ง ในเรื่องรามเกียรติ์ปราบนนทก ซึ่งปรากฏในบท พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ว่า

“นนทกเป็นยักษ์ตนหนึ่งมีหน้าที่ล้างเท้าเทวดานางฟ้า เวลาจะขึ้นเฝ้าพระอิศวร เมื่อนนทกล้างเท้าให้แล้ว เทวดาจะแกล้งนนทกโดยการคั่งผมของนนทก จนศรีษะล้าน นนทกมีความโกรธแค้นมากจึงนำเรื่องนี้ทูลพระอิศวร และขอพรพระอิศวรโดยการให้มี นิ้วเพชร ซึ่งชี้ใครก็จะตาย เมื่อเทวดานางฟ้ามาขึ้นเฝ้าพระอิศวรและให้นนทกล้างเท้า เหล่าเทวดาได้แกล้งนนทกเช่นเคย นนทกโกรธจึงใช้นิ้วเพชรชี้เทวดานางฟ้าได้รับความ

เคื่อดร้อน เทวดานางฟ้าเฝ้าพระนารายณ์ ได้ทูลขอให้พระนารายณ์ไปช่วยปราบ
พระนารายณ์ได้แปลงเป็นหญิงงาม รำล่อให้นนททุกหลงไหลโดยการให้นนทรำตาม
ถ้านนทรำตามได้ถูกต้อง ก็จะยอมเป็นภรรยาของนนท นนทยอมทำตาม ดั่งเนื้อร้อง
ที่ว่า

“เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า	สอศรร้อยมาลาเจดฉิน
ทั้งกว้างเดินดงหงส์บิน	กินรินเลียบถ้ำอำไพ
อีกช้านางนอนภมรเกล้า	แขกเต้าผาลาเพียงไหล่
เมขลาโยนแก้วแว่วไว	มยุเรศพ่อนในนภาพร
ยอดดอต้องลมพรหมนิมิต	อีกทั้งพิสมัยเรียงหมอน
ย้ายท่ามัจฉาชมสาคร	พระสี่กรขว้างจักรฤทธิรงค์”

และเมื่อถึงท่ารำที่นนทต้องรำตามเป็นท่าที่ต้องซึ่งลงที่ขาของตัวเองจนทำให้
ตนเองต้องมีอันเป็นไปถึงแก่ความตาย แต่ก่อนที่จะถึงแก่ความ นนทได้เห็นพระนารายณ์
มี 4 กร และได้ตัดพ้อต่อว่าพระนารายณ์ว่าเอาเปรียบตน ที่มาแปลงตัวเป็นหญิงงาม รำล่อ
ให้ตนหลงไหล

พระนารายณ์ได้บอกนนทว่าเมื่อตนลงไปเกิดในโลกมนุษย์ให้นนทผู้มี 10 เศียร
20 กร และพระองค์มี 2 กร ก็จะสู้รบนนทได้ ดั่งเนื้อร้องที่ว่า

“ฝ่ายว่านนทก็รำตาม	ด้วยความพิสมัยไหลหลง
ถึงท่านาคาม้วนหางลง	ก็ซึ่งลงที่เพลาลั่นทันใด”

เรื่องราวข้างต้นนี้จึงเป็นต้นกำเนิดของรามเกียรติ์ การรำรำของพระนารายณ์
แปลง ก็คือการรำแม่บทเล็ก ซึ่งใช้ทำนองเพลงชมตลาด ต่อมาเรียกการรำชุดนี้ว่า แม่บท
เล็กหรือแม่บทนางนารายณ์ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์
เป็นบทกลอนไว้ว่า

“เรื่องนารายณ์กำราบปราบนนท	ในต้นไทรดายุคโบราณ
เป็นเรื่องคึกค้ำบรรพ์สืบกันมา	ครั้งศรีอยุธยาเอามาใช้”

การแสดงชุดนี้ต่อมามีปรากฏอยู่ว่าใช้ในระหว่างการรำเบิกโรง ก่อนการแสดง
ชุดนารายณ์ปราบนนท และมีการสืบทอดกันมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (ชวลิต
สุนทรานนท์ และคณะ, 2550, หน้า 130)

ภาคผนวก ค
คู่มือการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เพลง แม่บทเล็ก

คำนำ

คู่มือประกอบการเรียนการสอน “เพลงแม่บทเล็ก” เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเฉพาะ เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สนใจในด้านนาฏศิลป์ไทยได้นำไปใช้ในการศึกษาและประกอบการเรียนการสอน โดยในคู่มือฉบับนี้ จะประกอบด้วยเนื้อหาตั้งแต่ ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย ประวัติความเป็นมาของเพลงแม่บทเล็ก นาฏยศัพท์เบื้องต้น เครื่องแต่งกาย เครื่องดนตรี รวมทั้งวิธีการปฏิบัติทำรำเพลงแม่บทเล็ก

ผู้วิจัยได้จัดทำเอกสาร คู่มือประกอบการเรียนเพลงแม่บทเล็กนี้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีเนื้อหาที่ผู้เรียนเข้าใจในเพลงแม่บทเล็กได้อย่างถูกต้องในส่วนของการทำรำที่เป็นแบบฉบับของตัวพระ อีกทั้งยังเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา โดยมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารคู่มือประกอบการเรียนการสอน “เพลงแม่บทเล็ก” นี้จะมีส่วนในการยังประโยชน์ให้ผู้เรียนได้เป็นผู้สืบสานนาฏศิลป์ไทยและสามารถปฏิบัติทำรำได้อย่างถูกต้องตามแบบแผนของนาฏศิลป์ไทยเพื่อที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของผู้เรียนได้ไม่มากก็น้อย

หากเอกสารคู่มือการเรียนการสอน “เพลงแม่บทเล็ก” นี้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ให้ได้ความรู้และความเข้าใจตลอดจนทราบซึ่งในศิลปวัฒนธรรมไทย ทางผู้จัดทำขอขอบคุณดีทั้งหมดให้แก่บรมครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทางด้านนาฏศิลป์ไทยทุก ๆ ท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยให้คงอยู่สืบไป

ผู้จัดทำ

นางสาววิสวณ อรชุน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย	
- ความหมายของนาฏศิลป์	3
- วัตถุประสงค์ในการเรียนนาฏศิลป์ไทย	4
- ประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์	4
- รากฐานที่มาของนาฏศิลป์ไทย	5
- องค์ประกอบของนาฏศิลป์	5
บทที่ 2 ที่มาของแม่บทเล็ก	
- ประวัติความเป็นมา	7
- การแต่งกาย	7
- โอกาสที่ใช้แสดง	7
- ประวัติความเป็นมาของการแสดงรำแม่บทเล็ก	8
- แม่บทเล็กที่ใช้ในการถ่ายทอด	9
- เครื่องดนตรีประกอบ	10
- โน้ตเพลงแม่บทเล็ก	11
- เครื่องแต่งกายตัวพระ	12
- เครื่องแต่งกายตัวนาง	13
- นาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ควรศึกษา	14
บทที่ 3 วิธีปฏิบัติทำรำเพลง “แม่บทเล็ก”	
- วิธีปฏิบัติเพลงแม่บทเล็ก	30
- ข้อควรคำนึง	75
- บรรณานุกรม	76

บทที่ 1

ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่เป็นเอกราชมายาวนาน มีศิลปวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ได้พบเห็นในความงดงามของนาฏศิลป์ไทยและความเป็นวัฒนธรรมไทยในแขนงนี้เป็นอย่างยิ่ง แม้ว่าในปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตก จะมีอิทธิพลเข้ามามามากมายก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่คนไทยได้อุรักษ์และสืบทอดไว้ได้ นั่นคือ “นาฏศิลป์ไทย” และถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่คนไทยควรจะปลูกฝังให้ลูกหลานไว้ร่วมทำนุบำรุงและเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมแขนงนี้ให้มากขึ้น พร้อมทั้งช่วยกันอนุรักษ์และสนับสนุนให้ศิลปะแขนงนี้คงอยู่กับคนไทย

นอกจากนี้ (สุคใจ ทศพร, สำเร็จ คำโหมง, ชนินทร์ พุ่มศิริ, รงนา สุนทรานนท์ และสมนตรี นิยมเดชาพันธ์, 2544, หน้า 124) ได้กล่าวว่า นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบไปด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ การศึกษานาฏศิลป์ จึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงความเป็นอารยประเทศแล้ว นาฏศิลป์ยังเป็นแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกันโดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง การศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย ทักษะพื้นฐานในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยในชุดต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลผู้นั้นเป็นเยาวชนที่ดีมีอนาคต สามารถที่จะสร้างสรรค์ อนุรักษ์ และถ่ายทอดให้แก่ชนรุ่นหลังสืบไปได้

ความหมายของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์เป็นศิลปะแขนงหนึ่งของชาติ ซึ่งคำว่านาฏศิลป์นั้นมีความหมายถึงศิลปะการแสดงด้วยการร้องรำทำเพลง เป็นการให้ความบันเทิงอันร่วมด้วยความโน้มเอียงของอารมณ์และความรู้สึก ส่วนสำคัญส่วนใหญ่ของนาฏศิลป์อยู่ที่การละคร ศิลปะประเภทนี้ต้องใช้การดนตรีและการร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในทางศิลปะยิ่งขึ้นตามสภาพหรือแนวคิดต่าง ๆ กัน ฉะนั้นคำว่า “นาฏศิลป์” นอกจากจะหมายถึงการละครโดยตรงแล้วยังต้องถือเอาความหมายของการร้อง

วัตถุประสงค์ในการเรียนนาฏศิลป์ไทย

การเรียนนาฏศิลป์มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อนำคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์มาปรุงแต่งในชีวิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาพัฒนาการและเนื้อหาสาระของบทเรียน
3. เพื่อเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยในฐานะเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์
4. เพื่อเป็นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยทางศิลปะแก่ผู้เรียน
5. เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป
6. เพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับคนหมู่มาก
7. เพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก
8. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการประกอบ

อาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล (สุดใจ ทศพร และคนอื่น ๆ, 2544, หน้า 11)

ประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์ไทย

การเรียนนาฏศิลป์มีประโยชน์ดังนี้ (อาภรณ์ มนตรีศาสตร์และจาดุรงค์ มนตรีศาสตร์, 2525, หน้า 67)

1. ทำให้เป็นคนที่มีร่าเริงแจ่มใส
2. ทำให้เกิดความสามัคคี
3. สามารถยึดเป็นอาชีพได้
4. ทำให้รู้จักดนตรีและเพลงต่างๆมากขึ้น
5. ทำให้เกิดความจำและปฏิภาณที่ดี
6. ช่วยให้เป็นคนที่มีท่าทางการเคลื่อนไหวและบุคลิกที่สง่างาม
7. ช่วยในการออกกำลังกายได้เป็นอย่างดี

รากฐานที่มาของนาฏศิลป์ไทย

(เรณู โกศินานนท์, 2535, หน้า 2-4) ได้กล่าวว่า นาฏศิลป์หรือศิลปะแห่งการรำร่า สันนิษฐานว่า มีมูลเหตุที่เกิดสำคัญ 2 ประการ คือ

1. เกิดจากธรรมชาติ มนุษย์ได้เลียนแบบมาจากธรรมชาติ นาฏศิลป์ในโลกไม่ว่าชาติใดภาษาใดหรือละครชนิดใดก็ตามมีส่วนเหมือนกับชีวิตจริง อันเกิดจากธรรมชาติด้วยกันทั้งสิ้น นับจากการขับร้อง ฟ้อนรำดนตรี ย่อมเริ่มต้นด้วยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน และมีวิวัฒนาการสืบต่อกันมาตามลำดับ มนุษย์ทุกชาติทุกภาษามีศิลปะการร้องรำทำเพลงประจำเชื้อชาติของตนมาแต่เดิม จะสังเกตได้จากการเต้น การร้องของคนป่า เหล่านี้ก็คือสืบเนื่องมาจากธรรมชาติ ดังเช่นการขับร้อง แต่เดิมก่อนที่จะคิดแปลงให้เกิดความไพเราะมีหลักเกณฑ์อย่างทุกวันนี้ ก็เป็นแต่เพียงเสียงที่เปล่งออกมาตามเรื่องตามราว สูงบ้าง ต่ำบ้าง เพียงให้ผัดเพี้ยนไปจากเสียงพูดตามธรรมชาติเท่านั้น

2. เกิดจากการบวงสรวงบูชาเทพเจ้า การเช่นสรวงบูชาเทพเจ้านี้มีอยู่ทุกชาติทุกภาษาเช่นเดียวกันเพราะมนุษย์ต้องอาศัยศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจด้วยการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงมีการอ้อนวอน เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นได้ช่วยให้ปลอดภัยด้วยการทำพิธีต่าง ๆ เช่นการบวงสรวงถวายอาหาร สวดสรรเสริญอ้อนวอนขอพรและท้ายสุดก็มีการฟ้อนรำถวายเพื่อให้เป็นที่พอใจแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ

องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ดนตรี เป็นเสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง และเป็นเครื่องบรรเลงทำให้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน โศกเศร้า เป็นต้น ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ชนิด คือ

1.1 จังหวะ หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นตอน ๆ เช่น เพลงจังหวะช้า และเร็วถ้าเป็นเพลงไทยโดยทั่วไปจะแบ่งจังหวะสามัญออกเป็น 3 จังหวะ คือ จังหวะช้า ปานกลางและเร็ว ซึ่งถ้าทางภาษาดนตรีไทยจะเรียกว่า “จังหวะสามชั้น สองชั้นและชั้นเดียว”

1.2 ทำนอง หมายถึง ระเบียบเสียงสูง ต่ำ ซึ่งมีจังหวะสั้นยาว ทำนองดนตรี ถือว่า มีอิทธิพลต่อความรู้สึกในการดำเนินเรื่อง ตลอดจนมีส่วนช่วยในการถ่ายทอดอารมณ์เพลงไปสู่ผู้ฟัง ผู้ชม ได้เช่นเดียวกัน

2. บทเพลง หมายถึง คำประพันธ์สำหรับขับร้อง
3. การขับร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงให้ออกมาอย่างไร้ระในบทเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้น
4. ลีลาท่าร่า เป็นการประดิษฐ์กริยาท่าทางของมนุษย์ให้สวยงาม เป็นสื่ออีกอย่างหนึ่งระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม
5. เครื่องแต่งกาย เป็นตัวกำหนดรูปแบบลักษณะของการแสดง ซึ่งจะประกอบไปด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับที่เหมาะสม
6. อุปกรณ์การแสดง เป็นสิ่งที่จะเพิ่มเข้ามาหรือเป็นการเสริมแต่งเพื่อให้ตัวละครและการแสดงดูสมบูรณ่มากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

ที่มาของการรำแม่บทเล็ก

ประวัติความเป็นมา

รำแม่บท เป็นการแสดงทำรำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือเป็นแม่ท่าที่เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คนนาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและทำรำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน (เรณู โกศินานนท์, 2549, หน้า 33)

อาภรณ์และจาทรงศ์ มนตรีศาสตร์ (2525, หน้า 80) ได้กล่าวไว้ว่า แม่บทเล็ก จัดว่าเป็นการแสดงอย่างหนึ่งซึ่งตัดตอนมาจากบทละครใน เรื่องรามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทุก คือ เพลงชมตลาด เป็นเพลงในอัตราจังหวะ 2 ชั้น ใช้ขับร้องประกอบการแสดงละคร ในบทชมบ้านเมือง หรือชมการแต่งกายของตัวละคร ทั้งละครในและละครนอกมาแต่โบราณ ต่อมานำมาประกอบการร้องแสดงทำรำใน บทร้อง “แม่บท” คือ แม่บทใหญ่และแม่บทเล็ก ซึ่งถือว่าเป็นแบบฉบับทำรำนาฏศิลป์ไทยที่เรียกว่า “เพลงแม่บท” ตามลักษณะการรำ เพลงนี้เดิมไม่มีทางรับ ต่อมาหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงแต่งเป็นทำนองรับเพื่อใช้บรรเลงประกอบใน ดับพรหมมาสเตอร์ เมื่อราว พ.ศ. 2463

การแต่งกาย

แต่งกายขึ้นเครื่อง พระสวมเสื้อแขนยาว ศีราภรณ์ชฎายอดช้อย นางศีราภรณ์รัดเกล้ายอด หรือ สวมมงกุฎกษัตริย์

โอกาสที่ใช้แสดง

1. ใช้เป็นระบำเบิกโรง
2. แสดงในรายการเบ็ดเตล็ดโดยเอกเทศ
3. เล่นอยู่ในโขนชุดนารายณ์ปราบหนทุก (แม่บทเล็ก)

ประวัติความเป็นมาของการแสดงรำแม่บทเล็ก

รำแม่บทเล็ก เป็นการแสดงชุดหนึ่งในบทละครเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ตอนนารายณ์ปราบนนทก มีท่ารำ 18 ท่า แต่ละท่าจะมีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น ท่าเทพพนม ปฐม พรหมสี่หน้า เป็นต้น ดังนั้น รำแม่บทเล็กก็จะมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “แม่บทนางนารายณ์” ซึ่งมีลีลาท่ารำที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา (ศศ. คำรณ สุนทรานนท์ และศศ.ดร. รจนา สุนทรานนท์, 2551, หน้า 53)

ชวลิต สุนทรานนท์ และคณะ (2550, หน้า 130) ได้กล่าวว่า รำแม่บทหรืออีกชื่อหนึ่งที่อยู่จักกัน โดยทั่วไปว่า แม่บทนางนารายณ์มีมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาปรากฏอยู่ในระหว่างการรำเบิกโรง ชุดนารายณ์ปราบนนทก และมีการสืบทอดกันมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีเนื้อเรื่องที่ใช้ในการแสดง ดังนี้

ยักษ์นนทก ผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้คอยล้างเท้าให้เหล่าเทวดา นางฟ้าที่จะขึ้นไปเฝ้าองค์พระอิศวร ทุกครั้งยักษ์นนทกจะโดนเหล่าเทวดา นางฟ้าตีศรีเมฆจนล้านเตียนสร้างความอับอายให้แก่ยักษ์นนทกเป็นอย่างยิ่ง ยักษ์นนทกเลยเข้าเฝ้าพระอิศวรเพื่อขอพร องค์พระอิศวรเห็นว่ายักษ์นนทก เป็นผู้ที่ยกย่องรับใช้มานาน จึงได้ทรงประทานนิ้วเพชรให้ โดยเมื่อนิ้วใดที่ใครผู้นั้นก็จะตาย ฝ่ายยักษ์นนทกเมื่อนิ้วเพชรมาแล้วก็ได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการล้างแค้นเหล่าเทวดา นางฟ้า จนถึงความตาย จนเรื่องไปถึงพระนารายณ์จึงทรงแปลงกายเป็นนางฟ้ามาร่ำรำและให้ยักษ์นนทกออกมาทำตามจนถึงท่ารำที่ต้องใช้นิ้วเพชรลงที่ขาของตนเองทำให้ยักษ์นนทกล้มลงและนางฟ้านั้นก็กลับกลายเป็นองค์พระนารายณ์ดั้งเดิม ดังบทร้องที่ว่า

“เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า	สอดสร้อยมาลาเจดนิ
ทั้งกว้างเดินดงหงส์บิน	กินรินเลียบถ้ำอำไพ
อีกช้านางนอนภมรเกล้า	แจกเต้าผลาเพียงไหล
เมขลาโยนแก้วแววไว	มยุเรศพ่อนในนภาพร
ยอดตองต้องลมพรหมนิมิต	อีกทั้งพิสมัยเรียงหมอน
ย้ายท่ามัจฉาชมสาคร	พระสี่กรขว้างจักรฤทธิรงค์
ฝ่ายว่านนทกก็รำตาม	ด้วยความพิสมัยไหลหลง
ถึงท่านาคป่วนม้วนหางลง	ก็ชี้ตรงเพลาล้นทันใจ”

แม่บทเล็กที่ใช้ในการถ่ายทอด

เพลงแม่บทเล็กที่ใช้ในการถ่ายทอดทางนาฏศิลป์ไทยนั้น ถือว่าเป็นแม่ทำ และเป็นทำรำพื้นฐานก่อนที่จะรำเพลงอื่น ๆ เพลงแม่บทเล็กที่ใช้ในการถ่ายทอดนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นแม่ทำสำหรับตัวพระและตัวนาง และตัดทอนบทให้เหมาะสมแก่การเรียน โดยได้นำเอาทำรำในแม่บทใหญ่มาเรียงใหม่โดยเรียงตามทำรำ

ทำรำแม่บทเล็กในแบบฉบับของการถ่ายทอดของตัวพระนั้น จะเน้นให้มีลีลาทำรำที่สง่างาม แขมช้อย งดงาม ส่วนทำรำแม่บทเล็กในแบบฉบับของละครนางจะเน้นให้เห็นถึงลีลาทำรำที่อ่อนช้อย นิ่มนวล งดงามตามแบบนาฏศิลป์ไทย

บทร้องเพลงแม่บทเล็ก

-ปี่พาทย์ทำเพลงรำ-

-ร้องเพลงชมตลาด-

เทพนมปฐมพรหมสีหน้า

ทั้งกว้างเดินคองหงส์บิน

อีกชันนางนอนภมรเกล้า

เมขลาโชนแก้วแววไว

ยอดตองต้องลมพรหมนิมิต

ย้ายท่ามัจฉาชมสาคร

สอดสร้อยมาลาเจดจิน

กินรินเลียบถ้ำอำไพ

แขกเต้าผาลาเพียงไถ่

มยุเรศพื่อนในนภาพร

อีกทั้งพิสมัยเรียงหมอน

พระสีกรขว้างจักรฤทธิรงค์

-ปี่พาทย์ทำเพลงเร็ว ลา-

เครื่องดนตรีประกอบ

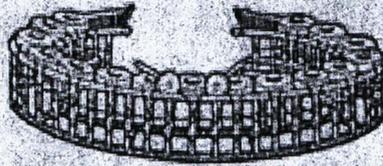
วงปี่พาทย์เครื่องห้า

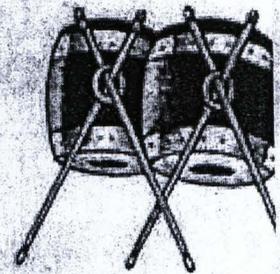
ปี่

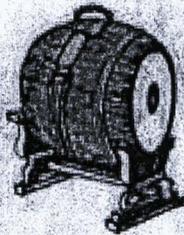
ปี่ใน

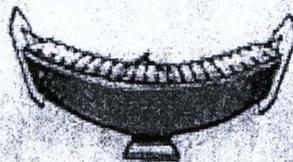
พองวงใหญ่

กลองหัด

ตะโพน

ระนาดเอก

วงปี่พาทย์เครื่องห้า

หน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นมีดังนี้

1. ปี่ใน ทำหน้าที่ เป็นประธานของวง เป่าทำนองเก็บบ้าง โหยบ้าง ตามลักษณะของเพลง
2. ระนาดเอก ทำหน้าที่ ผู้นำวง ตีลักษณะเก็บ 2 มือ พร้อมกัน กรอถี่ ๆ บ้าง ตามลักษณะของบทเพลงนั้นๆ
3. พองวงใหญ่ ทำหน้าที่ เป็นหลักของวง ตีทำนองเนื้อร้องหลัก เพื่อให้เครื่องดนตรีชิ้นอื่นได้ฟังทำนองเดิมไว้
4. ตะโพนไทย ทำหน้าที่ ควบคุมจังหวะหน้าทับของเพลงไม่ให้มีการขาดหรือเกินในบทเพลง ตีสอดประสานกับกลองหัด

5. กลองทัด ทำหน้าที่ ควบคุมจังหวะหน้าทับของเพลงไม่ให้มีการขาดหรือ
เกินในบทเพลง ดีสอดคล้องประสานกับตะโพนไทย

6. ฉิ่ง ทำหน้าที่ ควบคุมอัตราจังหวะ ความเร็ว ความช้า ของทำนองเพลง

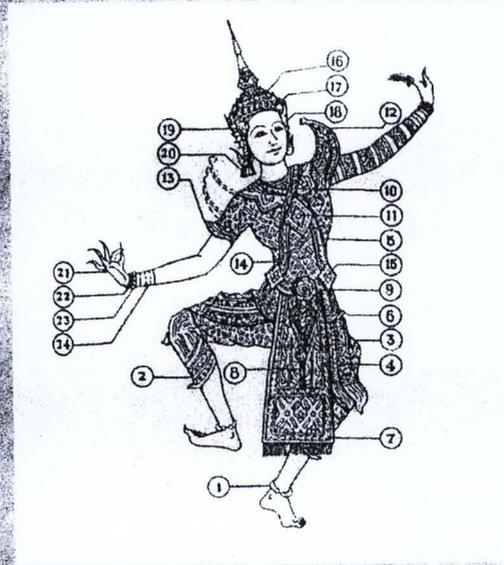
โน้ตเพลงรำแม่บทเล็ก

----	---ริ	---ล	-ท-ริ	---มี	ซมีริท	ลช-ล	
-ทรม	-ช-ล	-ท-ล	-ช-ม	---ร	---ม	-ช-ล	
---ม	-ชชช	---ล	ทลชม	---ร	---ริ	คัล-ช	
---ล	คัลชฟ	---ร	ครฟช	---ล	คัลชฟ	-ช-ล	
----	-ฟ-ช	-ล-ช	-ฟฟฟ	---ร	-ลชฟ	-ร-ฟ	

(ผศ.คำรณ สุนทรานนท์ และผศ.ดร.รจนา สุนทรานนท์, 2551, หน้า 56)

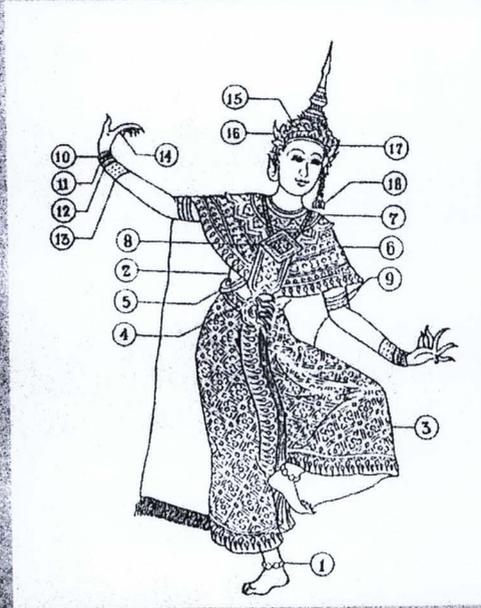
เครื่องแต่งกาย

แต่งกายขึ้นเครื่อง พระ นาง ประกอบด้วย
เครื่องแต่งกายขึ้นเครื่องพระ (ภาพจากหนังสือ “โขน” ของรณิต อยู่โพธิ์)

1. กำไลข้อเท้า	13. พาหุรัด
2. สนับเพลา	14. สังวาล
3. ผ้าห่มในวรรณคดีเรียกว่า ภูษา หรือพระภูษา	15. ทาบทิศ
4. ห้อยข้าง หรือเจียรระบาศ หรือ ชายแครง	16. ชฎา
5. เสื้อ ในวรรณคดีเรียกว่า ฉลององค์	17. ดอกไม้เพชร (ซ้าย)
6. รัศมีสะเอว หรือรัศมีองค์ หรือ รัศมีพัศตร์	18. จอนหู ในวรรณคดีเรียกว่า กรรเจี๊ยก หรือกรรเจี๊ยกจร
7. ห้อยหน้า หรือ ชายไหว	19. ดอกไม้ทัด (ขวา)
8. สรวรรณกระดอช	20. อุบะ หรือ พวงดอกไม้ (ขวา)
9. เข็มขัด หรือ ปิ่นหมั้น	21. กำมรงค์
10. กรองคอ หรือ นวมคอ ในวรรณคดีเรียกว่า กรองคอ	22. แหวนรอบ
11. คานหน้า หรือคานทับ ในวรรณคดีเรียกว่า ทับทรง	23. ปะวะหล้า
12. อินทรธนู	24. กำไลแสง ในวรรณคดีเรียกว่า ทองกร

เครื่องแต่งกายขึ้นเครื่องนาง (ภาพจากหนังสือ “โขน” ของชนิด อยู่โพธิ์)

1. กำไลเท้า	10. แหวนรอบ
2. เสื้อโขนนาง	11. ปะวะหล่ำ
3. ผ้าถุงนาง ในวรรณคดีเรียกว่า ภูษา หรือพระภูษา	12. กำไลตะขาบ
4. เข็มขัด	13. กำไลสวม ในวรรณคดีเรียกว่า ทองกร
5. กำไล	14. กำมรงค์
6. ผ้าห่มนาง	15. มงกุฎ
7. นวมนาง ในวรรณคดีเรียกว่า กรองศอ หรือ สร้อยนวม	16. จอนหู ในวรรณคดีเรียกว่า กรรเจียก หรือกรรเจียกจร
8. จี๋นาง หรือ ตาบทับ ในวรรณคดีเรียกว่า ทับทรงวง	17. ดอกไม้ทัด (ซ้าย)
9. พาหุรัด	18. อูบะ หรือ พวงดอกไม้ (ซ้าย)

กฤษณ์พท์เบื้องต้นที่ควรรักษา

นั่งกระดก

วิธีปฏิบัติดังนี้ เริ่มด้วยการนั่งคุกเข่า จากนั้นแยกเข่าข้างที่กระดกไปด้านหลังเล็กน้อย ยกขาขึ้นโดยการงอขา แล้วหนีบน่องเข้าหาโคนขาให้มากที่สุด ให้อุ้งเท้าติดพื้น หักข้อเท้าลงให้ปลายนิ้วเท้าชี้ลงพื้น กดสะโพก กดเอวและกดไหล่ด้านขาที่กระดก ปฏิบัติได้เหมือนกันทั้งขาซ้ายและขาขวา

ยืนกระดก

วิธีปฏิบัติดังนี้ เริ่มด้วยการก้าวขวาไปข้างหน้าส่วนขาซ้ายยกขึ้นงอขาพับ แล้วหนีบน่องเข้าหาโคนขาให้มากที่สุด แล้วหักข้อเท้าลงแล้วย่อเข่าลง ปฏิบัติได้เหมือนกันทั้งขาซ้ายและขาขวา

3. ก้าวเท้า

การก้าวเท้าส่วนใหญ่มาจากกิจกรรมประเท้าแล้วห่มเข่าหรือย่อเข่าที่ยืนรับน้ำหนัก แล้วก้าวเท้าที่ยกออกไปข้างหน้า โดยให้ปลายเท้าแยงไปด้านเท้าที่ก้าวส่วนเท้าหลังเปิดส้นเท้าขึ้น ย่อเข่าลง พร้อมกับถ่าน้ำหนักตัวไปยังเท้าที่ก้าว

4. กระทืบเท้า

การกระทืบเท้ามีวิธีปฏิบัติดังนี้คือ จะต้องก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหน้า โดยถ่าน้ำหนักให้อยู่ที่เท้าที่ก้าวไปด้านหน้า จากนั้นใช้เท้าหลังกระทืบ โดยใช้จมูกเท้าแตะที่พื้นเบา ๆ แล้วยกขึ้น พร้อมทั้งหักข้อเท้าลง

5. ขยับเท้า

การขยับเท้ามีวิธีปฏิบัติดังนี้ คือการไขว้เท้าข้างใดข้างหนึ่งอยู่หน้าส่วนเท้าที่อยู่ด้านหลังเปิดส้นเท้า ข่อเข่าลงพร้อมทั้งย่อเท้าสลับกันขึ้นลงถี่ ๆ

6. วางส้นเท้า

การวางส้นเท้ามีวิธีปฏิบัติดังนี้ คือ การใช้ขาใดก่อนก็ได้ซึ่งมีวิธีปฏิบัติดังนี้ เช่น ยกเท้าซ้ายให้สูงจากพื้นเล็กน้อย โดยให้น้ำหนักอยู่ที่ขาขวา จากนั้นถอย ๆ วางส้นเท้าซ้ายลงบนพื้นเบา ๆ โดยให้ห่างจากเท้าขวาลึกเล็กน้อย ส่วนปลายเท้านั้นให้ยกสูงจากพื้นเล็กน้อย ค้างนิ้วเท้าตลอดเวลา

7. จรดปลายเท้า

การจรดปลายเท้า มีวิธีปฏิบัติดังนี้ คือการใช้ขาใดก่อนก็ได้ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติดังนี้ เช่น ยกเท้าซ้ายให้สูงจากพื้นเล็กน้อย โดยให้น้ำหนักอยู่ที่ขาขวา จากนั้นค่อย ๆ จมูกเท้าซ้าย ลงบนพื้นเบา ๆ โดยให้ห่างจากเท้าขวาลึกน้อย ส่วนส้นเท้านั้นให้ยกสูงจากพื้นเล็กน้อย ดึงนิ้วเท้าตลอดเวลา

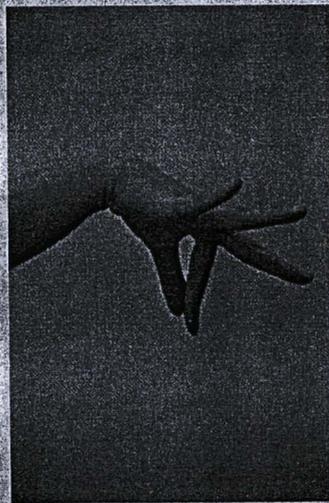
8. จีบ

จีบมีวิธีปฏิบัติดังนี้ คือการจรดปลายนิ้วหัวแม่มือที่ข้อแรกของนิ้วชี้ส่วนนิ้วที่เหลือ ทั้งสามให้กรีดออกไปเหมือนพัด ที่สำคัญคือ จะต้องหักข้อมือเข้าหาลำแขนให้ได้มากที่สุด จีบสามารถปฏิบัติได้หลายชนิด โดยแบ่งได้ดังนี้ คือ

8.1 จีบหงาย คือ การจีบหงายฝ่ามือขึ้น ปลายนิ้วที่จีบชี้ขึ้น

8.2 จีบคว่ำ คือ การจีบที่คว่ำมือลง ปลายนิ้วที่จีบชี้ลงล่าง

8.3 จีบคว่ำระดับหน้า คือ การจีบที่อยู่ระดับใบหน้าหันปลายนิ้วที่จีบที่ชี้ให้อยู่ระดับดวงตา

8.4 จีบคว่ำระดับวงบน คือ การจีบที่หันปลายนิ้วชี้ให้อยู่ระดับหางคิ้ว

8.5 จีบส่งหลัง คือ การทอดแขนไปด้านหลังให้ตึง มือที่จีบพลิกหงายขึ้น
ด้านบน การจีบส่งหลังจะต้องเหยียดออกไปด้านหลังให้สุด

8.6 จีบล่อแก้ว เป็นลักษณะการจีบที่พิเศษ คือ ใช้ปลายนิ้วกลางขีดที่ข้อแรก
ของนิ้วหัวแม่มือให้เป็นรูปวงกลม นิ้วที่เหลือก็รูดออกไปด้านหลังพร้อมกับหักข้อมือ
เข้าหาลำตัว

9. ซอยเท้า

การซอยเท้ามีวิธีปฏิบัติดังนี้ คือ การที่เท้าทั้งสองข้างวางอยู่เสมอกัน ยกส้นเท้าทั้งสองข้างขึ้นพร้อมกับย่อเท้าสลับกันขึ้นลงดี

10. ประเท้า

การประเท้าการใช้ขาใดก่อนก็ได้ มีวิธีปฏิบัติดังนี้ เช่น เริ่มต้นด้วยการยืนเหยียดเท้าซ้ายย่อเข่าลงถ่ายน้ำหนักมายังขาขวา เมื่อเตรียมตัวพร้อมแล้วจึงย่อเท้าทั้งสองข้างลงแล้วก็ตั้งปลายนิ้วทั้ง 5 ของเท้าอีกข้างหนึ่งที่จะทำการประเท้า จากนั้นกระดกปลายเท้าขึ้นเล็กน้อยโดยใช้ส้นเท้าวางกับพื้นแล้วจึงตบงมูกเท้าลงพื้นเบา ๆ แล้วยกเท้าขึ้น

11. วงหรือตั้งวง

เป็นอาการของมือที่เหยียดตึงทั้งห้านิ้ว แต่นิ้วหัวแม่มือจะหักเข้าหาฝ่ามือเล็กน้อย การตั้งวงที่สวดยต้องหักข้อมือเข้าหาลำแขนให้มากและทอดลำแขนให้ได้โค้งพองาม การตั้งวงนี้สามารถแบ่งย่อยเป็น 3 ระดับต่าง ๆ ดังนี้

11.1 วงบน คือ การกั้นวงออกข้างลำตัวเฉียงมาทางด้านหน้าเล็กน้อย สำหรับตัวพระวงบนอยู่ ระดับแ่งศรียะส่วนตัวนางวงจะอยู่ระดับหางคิ้ว

11.2 วงกลาง คือ การกั้นวงออกข้างลำตัวเฉียงมาทางด้านหน้าเล็กน้อย ขกขึ้นให้ปลายนิ้วมืออยู่ระดับไหล่ ทั้งตัวพระและตัวนาง

11.3 วงล่าง คือ การตั้งมือให้อยู่บริเวณหัว
เข็มขัดทั้งตัวพระและตัวนาง

12. เอียงศีรษะ

การเอียงศีรษะมีวิธีปฏิบัติดังนี้ คือ เริ่มจากการตั้งใบหน้ากับลำคอให้ตรง
มองตรงไปข้างหน้า จากนั้นค่อยๆเอียงศีรษะมาข้างๆถ้าตัวโดยต้องรู้สึกว่าใบหน้า
ตรงกับหัวไหล่ แล้วต้องประคองศีรษะไว้ให้คงที่ กคเอาจวลเล็กน้อย ข้อสำคัญ คือ
เมื่อมองดูตัวเองในกระจกแล้วต้องเห็นว่าใบหน้านั้นไม่บิดเบือนไปทางใดทางหนึ่ง

บทที่ 3

วิธีปฏิบัติท่ารำเพลง “แม่บทเล็ก”

เพลงแม่บทเล็ก

- ปี่พาทย์ทำเพลงเร็ว -

- ร้องเพลงชมตลาด -

เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า

ทั้งกว้างเดินคองหงส์บิน

อีกช้านางนอนภรมเกล้า

เมขลาโยนแก้วแววไว

ขอดตองต้องลมพรหมนิมิต

ย้ายท่ามัจฉาชมสาคร

(โบก)

สอดสร้อยมาลาเจดฉิน

กินรินเลียบถ้ำอำไพ (โบก)

แจกเต้าผาลาเพียงไหล่

มยุเรศฟ้อนโนนภาพร (โบก)

อีกทั้งพิศมัยเรียงหมอน

พระสี่กรขว้างจักรฤทธิรงค์

- ปี่พาทย์ทำเพลงเร็ว ลา -

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ทำนอง	ทิศ : ด้านขวา	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไขว้เท้าอยู่ด้านหน้าเท้าขวา วางด้านหลังพร้อมกับเปิดส้นเท้า	
	มือ : มือขวาดึงวงบน มือซ้ายจับหางย อยู่ ระดับหัวเข่า	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	
	(ปิด- ขุบ)	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงรำ ท่าที่ 1	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : วิ่งย่อเข้าพร้อมกับชวยเท้าซ้ายขึ้นมา ด้านหน้า	
	มือ : เปลี่ยนให้มือซ้ายเป็นตั้งวงบน มือขวา เลื่อนมาเป็นจับหงายให้อยู่ระดับหัวเข่า	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงรำ ท่าที่ 2	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : วิ่งย่อเข้าพร้อมกับชวยเท้าซ้ายขึ้นมา ด้านหน้า	
	มือ : เปลี่ยนให้มือซ้ายเป็นตั้งวงบน มือขวา เลื่อนมาเป็นจับหงายให้อยู่ระดับหัวเข่า	
	ศีรษะ : เอียงขวา	
หมายเหตุ	(ปฏิบัติท่าที่ 1 และ ท่าที่ 2 สลับกับ 4 ครั้ง)	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ท่าเตรียมตัวนั่ง ท่าที่ 1	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : เท้าซ้ายขึ้นเหลื่อมเท้าขวาเล็กน้อย พร้อมกับย่อเข่าลง ประเท้าซ้ายยกขึ้น	
	มือ : มือซ้ายตั้งวงหน้ามือระดับอก มือ ขวาจับศอกไว้ อยู่ระดับอกเช่นกัน	
	ศิระมะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ท่าเตรียมตัวนั่ง ท่าที่ 2	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายลงไปด้านหน้า ตั้งเท้า เท้าขวาวางหลัง เปิดส้นเท้า	
	มือ : กรายจับขวาไปตั้งเป็นวงบน มือซ้าย จับศอกหลัง	
	ศิระมะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ทำนึ่งคุกเข่า	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : นั่งคุกเข่าบนส้นเท้า แยกเข่าออกจากกัน	
	มือ : มือทั้งสองวางแบมือที่หน้าขา เปิดปลายนิ้วขึ้น	
	ศีรษะ : ตัวตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ร้องเพลงชมตลาด เทพนม	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : นั่งคุกเข่าบนส้นเท้า แยกเข่าออกจากกัน	
	มือ : พนมมือทั้งสองให้อยู่ระหว่างอก เปิดปลายมือเล็กน้อย	
	ศีรษะ : ตัวตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ปฐม ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “ประ”	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : นั่งคุกเข่า จากนั้นแยกเข่าซ้ายพร้อม กับกระดกขาขวาขึ้น	
	มือ : หงายวงทั้งสองลง ระดับหัวเข็มขัด	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ปฐม ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “ถม”	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : นั่งคุกเข่า จากนั้นแยกเข่าซ้ายพร้อม กับแล้วกระดกขาขวาขึ้น	
	มือ : เปลี่ยนมือจากที่หงายวงทั้งสองลง แล้วจึงตั้งมือขึ้น โดยให้มือขวาทับมือ ซ้าย อยู่ระดับอก	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
พรหมสี่หน้า ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “พรหม”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : นั่งคุกเข่า ขาขวายังกระดกเท้าอยู่ เช่นเดิม	
	มือ : มือทั้งสองจับคว่ำระดับไหล่	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
พรหมสี่หน้า ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “สี่หน้า”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : นั่งคุกเข่าเช่นเดิม แต่เปลี่ยนจาก กระดกเท้าขวามาเป็นกระดกเท้าซ้าย	
	มือ : คลายจับทั้งสองข้างเป็นหงายฝ่ามืออยู่ ระดับแก้มศีรษะ	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
สอดสร้อย ทำที่ ในคำร้องที่ว่า “สอด”	ทศ : หน้าตรง (นั่ง)	
	เท้า : วางเท้าขวาลงเป็นนั่งคุกเข่า	
	มือ : มือขวาหงายมือ มือซ้ายจับคว่ำระดับหัวเข่า	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
สอดสร้อย ทำที่ ในคำร้องที่ว่า “สร้อย”	ทศ : หน้าตรง (นั่ง)	
	เท้า : ถ้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง โดยการยกกันขึ้น	
	มือ : มือขวาตั้งวงบนระดับแก้มศีรษะ มือซ้ายจับหงายระดับหัวเข่า	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

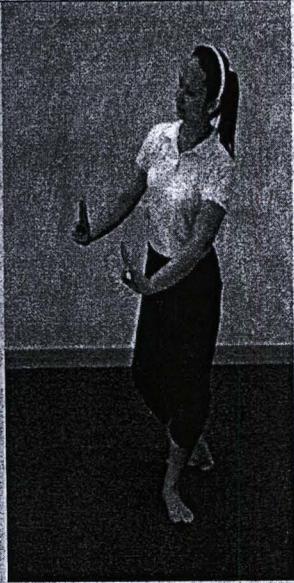
เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
มาลา	ทิส : ขวา (ยืน)	
	เท้า : เท้าขวาขึ้นเต็มเท้า เท้าซ้ายจรดปลายเท้า โกวัดกับเท้าขวา พร้อมกับขยเขาลง	
	มือ : มือซ้ายตั้งวงบนระดับแ่งศิริยะ มือขวาจับหงายระดับหัวเข่าเขมขัด	
	ศิริยะ : เอียงขวา	
หมายเหตุ	ในการทำงานเอื้อนให้ตะเท้าพร้อมกับวงหมุนรอบตัว	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เชิดฉิน ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “เชิด”	ทิส : ด้านขวา	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า เท้าซ้ายวางหลังพร้อมกับเปิดสันเท้า	
	มือ : มือซ้ายจับหงายระดับปาก มือขวาดั้งวงบนระดับแ่งศิริยะ	
	ศิริยะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เชิดฉิ่ง ท่ารำที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “ฉิ่ง”	ทิศ : ด้านขวา	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้าเช่นเดิม กระทุ้งเท้าซ้ายแล้วจึงยกขึ้น	
	มือ : มือซ้ายจับหงาย จากนั้นม้วนจับ ปล่อยมาเป็นดั่งวงระดับปาก มือขวา หงายวงบนระดับแฉ่งศีรษะ	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ท่าโบก	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า นำเท้าซ้าย วางจรดสันเท้า	
	มือ : มือซ้ายตั้งวงบนระดับแฉ่งศีรษะ มือ ขวาจับหงายแขนตั้งส่งไปด้านหลัง	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ท่งกวาง	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้า เท้าซ้ายเปิดสั้นเท้า	
	มือ : มือทั้ง 2 ข้างชูขึ้นมาเฉพาะนิ้วชี้กับนิ้วกลางชิดติดกัน(ใช้นิ้วหัวแม่มือรวบนิ้ว นางกับนิ้วก้อยไว้) โดยให้มือซ้ายอยู่ด้านหน้าเหลื่อมกับมือขวาเล็กน้อย	
หมายเหต	ลักษณะมือเช่นนี้ใช้แทนขาหน้าของกวาง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เดินคง	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง ให้เหลื่อมกับเท้าขวาเล็กน้อย	
	มือ : ตั้งมือทั้ง 2 ข้างชูขึ้นมาเฉพาะนิ้วชี้กับนิ้วกลางให้ชิดติดกัน(ใช้นิ้วหัวแม่มือรวบนิ้ว นางกับนิ้วก้อยไว้) โดยให้มือขวาอยู่สูงกว่ามือซ้ายโดยให้เหลื่อมกันเล็กน้อย	
หมายเหต	ให้ปฏิบัติสลับเท้าและมือไปอีกสองจังหวะ	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
หงส์บิน ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “บิน”	ทิส : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายลงด้านหน้า เท้าขวาวางด้านหลัง	
	มือ : มือทั้งสองตั้งวงกลม	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	
หมายเหตุ	ปฏิบัติท่าครั้งนี้แล้วให้วิ่งเป็นรูปครึ่งวงกลม	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
กินริน ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “กิน”	ทิส : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง	
	มือ : มือทั้งสองจับคว่ำ งอแขนเล็กน้อย	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ฉินริน ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “นริน”	ทิส : ซ้ายมือ	
	เท้า : ยกเท้าขวาขึ้นให้อยู่ระดับหน้าแข้ง	
	มือ : หงายมือซ้ายเป็นจีบคว่ำระดับแฉี ศรีษะ มือขวาจีบหงายแขนตั้งระดับไหล่	
	ศรีษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เลียบดำ	ทิส : ด้านขวา	
	เท้า : เท้าขวาก้าวหน้าวางเต็มเท้าเท้าซ้าย เปิดสันเท้าหลัง พร้อมกับหมุนตัวมา ยก เท้าซ้ายขึ้น	
	มือ : ม้วนมือจีบทั้งสองข้างโดยมือซ้าย เป็นวงบนมือขวาเป็นวงกลาง จากนั้นมือ ซ้ายคว่ำมือ ส่วนมือขวาหงายมือ แขนตั้ง ปลายนิ้วชี้ลงล่าง	
ศรีษะ : เอียงซ้าย		

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
<p>อำไพ</p> <p>ท่าที่ 1</p> <p>ในคำร้องที่ว่า</p> <p>“อำ”</p>	ทิส : ซ้ายมือ	
	เท้า : เท้าซ้ายก้าวไปข้างหน้า ส่วนเท้าขวาเปิดสั้นเท้า	
	มือ : มือทั้ง 2 จีบหงายระดับอก	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

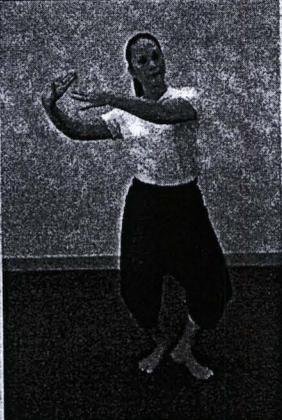
เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
<p>อำไพ</p> <p>ท่าที่ 2</p> <p>ในคำร้องที่ว่า</p> <p>“ไพ”</p>	ทิส : ซ้ายมือ	
	เท้า : เท้าซ้ายก้าวอยู่ข้างเช่นเดิม ส่วนเท้าขวาให้กระทันหันแล้วยกขึ้น	
	มือ : มือขวาเปลี่ยนเป็นตั้งวงบนระดับแก้มศีรษะมือซ้ายแขนตั้งระดับไหล่	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ท่าโบก	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า นำเท้าซ้ายวางจรดสันเท้า	
	มือ : มือซ้ายตั้งวงบนระดับแวงศีรษะ มือขวาจับหงายแขนตั้งส่งไปด้านหลัง	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
อีกซ้าย	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ถอนเท้าซ้ายวางหลังยกเท้าขวาแล้วก้าวมาข้างหน้าวางเต็มเท้า	
	มือ : จับคว่ำระดับวงล่างทั้ง 2 มือ จากนั้นจับคล้ายมือระดับวงล่างทั้ง 2 มือมือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาตั้งมือแขนตั้งระดับไหล่	
	ศีรษะ : เอียงขวา	
หมายเหตุ	ปฏิบัติท่ารำเช่นเดิมแล้วหมุนตัวมาหน้าตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
นางนอน	ทิส : ซ้ายมือ	
	เท้า : เท้าขวาวางเต็มเท้า แล้วเท้าซ้ายยกขึ้นระดับหน้าแข้ง	
	มือ : มือซ้ายหงายมือแขนงอเล็กน้อย ส่วนมือขวาดึงวงล่างระดับหัวเข่า	
	ศिरยะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ภมรเกล้า ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “ภมร”	ทิส : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า เท้าขวาวจรดปลายเท้า	
	มือ : มือซ้ายดึงวงระดับงศิรยะ มือขวาจับคว่า	
	ศิรยะ : เอียงซ้าย	
หมายเหตุ	ชอยเท้าพร้อมกับหันตัวมาหน้าตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ภมรเกล้า ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “เกล้า”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : เท้าขวาวางเต็มเท้า ส่วนเท้าซ้ายจรดปลายเท้า	
	มือ : มือขวาดั้งมือระดับแ่งศีรษะ มือซ้ายจับหงายระดับแ่งศีรษะ	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
แขกเด้า ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “แขก”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปด้านข้าง	
	มือ : มือขวาดั้งวงบนมือซ้ายดั่งวงระดับปาก	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
แขกเต้า ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “เต้า”	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปด้านข้าง ยกเท้าซ้าย	
	มือ : เปลี่ยนมือขวาเป็นจีบคว่ำวงบน มือซ้ายจีบหงายได้ข้อศอกขวา	
	ศิริษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ผา ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “ผา”	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : ถอนเท้าซ้ายไปวางไว้ข้างหลัง	
	มือ : เริ่มจากมือขวา จีบคว่ำวงบน ส่วนมือซ้ายตั้งวงกลาง	
	ศิริษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ผาโล ทำที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “ลา”	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา ส่วนเท้าซ้ายวางหลัง เช่นเดิม	
	มือ : มือขวาม้วนจับตั้งวงบนระดับง่ามศีรษะ ส่วนมือซ้ายหงายมือแขนงระดับไหล่	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพียงไหล ทำที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “เพียง”	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา เท้าซ้ายวางหลัง	
	มือ : มือทั้ง 2 จับคว่ำ ระดับอก	
	ศีรษะ : หน้าตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพียงไหล ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “ไหล”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายก้าวไปข้างหน้าเท้าขวา หลังจากนั้นกระดกหลัง	
	มือ : คลายมือจับออกเป็น หงายมือทั้งสอง ข้าง ระดับไหล่	
	ศีรษะ : หน้าตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ท่าโบก	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า นำเท้าซ้ายวาง จรดสันเท้า	
	มือ : มือซ้ายตั้งวงบนระดับแก้มศีรษะ มือขวา จับหงายแขนตั้งส่งไปด้านหลัง	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เมขลา ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “เมฆ”	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง	
	มือ : มือซ้ายจับหงายระดับง่ามศรียะ มือขวาตั้งวงกลาง	
	ศรียะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เมขลา ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “ขลา”	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง เท้าขวากระดกเสี้ยว	
	มือ : ม้วนจับมือซ้ายเป็นคั้งวงบนระดับง่ามศรียะ มือขวาม้วนข้อมือเป็นจับหงายล่อแก้ว	
	ศรียะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
โยนแก้ว	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้า เท้าขวากระดกหลัง	
	มือ : มือซ้ายจับหงายส่งไปข้างหลังแขนตั้ง มือขวาจับล่อแก้วปรกหน้า	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	
หมายเหตุ	ในจังหวะเอือนให้ขยับเท้า พร้อมกับพลิกข้อมือที่จับล่อแก้วเป็นจังหวะ 2 จังหวะ	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
แหวไว ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “แหว”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : เท้าขวาก้าวหน้าเท้าซ้ายวางหลัง	
	มือ : มือขวาจับหงายล่อแก้ว	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
แฉวไว ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “ไว”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : เท้าขวาก้าวหน้าเท้าซ้ายวางหลัง	
	มือ : ตั้งมือ มือขวา จีบล่อแก้ว	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
มยเรศ ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “มะ”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า เท้าขวาวางหลัง	
	มือ : มือทั้งสองจีบหงายระดับอก	
	ศีรษะ : ตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
มยุเรศ ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “มยุเรศ”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า เท้าขวากระดก หลัง	
	มือ : คลายมือจีบออกเป็นดั่งวงกลาง	
	ศีรษะ : ตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพื่อนใน ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “เพื่อน”	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา แล้วหันไปทางด้าน ขวามือเท้าซ้ายวางอยู่ด้านหลัง	
	มือ : มือซ้ายจีบหงายอยู่ระดับวงล่าง มือขวา ตั้งวงบนระดับแก้มศีรษะ	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพื่อนใน ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “โน”	ทศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาแล้วหันไปทางด้านขวามือ	
	เท้าซ้ายกระดกหลัง	
	มือ : มือซ้ายค้งวงบนระดับเงศีรษะ มือขวา ม้วนจีบปล่อยแขนงอวงกลาง	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
นภาพร ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “นภา”	ทศ : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า เท้าขวาวาง หลัง	
	มือ : มือขวาจีบคว้างอแขน มือซ้ายหงายมือ	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
นภาพร ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “พร”	ทิศ : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าเท้าขวากระดกหลัง	
	มือ : มือขวาหงายวงระดับแฉ่งศรียะ ส่วนมือซ้ายตั้งข้อมือแขนตั้งระดับไหล่	
	ศรียะ : เอียงซ้าย	

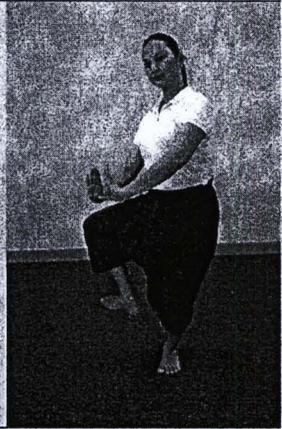
เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ท่าโบก	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า นิ้วเท้าซ้ายวางจรดสันเท้า	
	มือ : มือซ้ายตั้งวงบนระดับแฉ่งศรียะ มือขวาจับหงายแขนตั้งส่งไปด้านหลัง	
	ศรียะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
<p>ยอดดอ ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “ยอด”</p>	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า เท้าขวาวางหลัง	
	มือ : มือซ้ายจับหงายระดับปาก ส่วนมือขวาตั้งวงระดับปากเช่นกัน	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
<p>ยอดดอ ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “ดอ”</p>	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า กระทุ้งเท้าขวา	
	มือ : มือซ้ายจับหงายมือส่งไปด้านหลังแขนตั้ง ส่วนมือขวาจับคว่ำระดับหน้า	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ต้องลม ทำที่ 1	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า เท้าขวากระดกหลัง	
	มือ : มือซ้ายจับส่งหลังแขนตั้ง มือขวาม้วนมือเป็นตั้งวงบน จากนั้นมือขวาเปลี่ยนเป็นจับคว่ำระดับหน้า	
หมายเหตุ	ปฏิบัติท่ารำ ในลักษณะมือ สลับกัน 4 จังหวะ	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
พรหมนิมิต	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา เท้าซ้ายกระดกหลัง	
	มือ : มือทั้งสองตั้งวงล่างจากนั้นตั้งมือทั้งสองพนมมืออยู่ระหว่างอก	
	ศิริษะ : ตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
อีกทั้ง	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : เท้าซ้ายยื่นเต็มเท้า ส่วนเท้าขวาประเท้า ยกขึ้นระดับหน้าแข้ง	
	มือ : มือทั้งสองตั้งวงล่าง	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
พิศมัย	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : เท้าซ้ายยื่นเต็มเท้า ส่วนเท้าขวาก้าวข้าง	
	มือ : มือทั้งสองวางซ้อนกันบนอก ใน ลักษณะแบมือโดยให้มือขวาทับบนมือซ้าย	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	
หมายเหตุ	ให้ท่ารำพร้อมกับหมุนรอบตัวมาในทิส ซ้ายมือ	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เรียงหมอน ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “เรียง”	ทิศ : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา เท้าซ้ายวางหลัง	
	มือ : มือทั้งสองจับคว่ำระดับอก	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เรียงหมอน ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “หมอน”	ทิศ : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา เท้าซ้ายวางหลัง จากนั้นให้กระทุ้งเท้าแล้วยกขึ้น	
	มือ : คลายมือจับทั้งสองออกเป็นมือซ้าย ตั้งวงบนระดับแก้มศีรษะ ส่วนมือขวาตั้ง มือแขนตั้งระดับไหล่	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ท่าโบก	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า นำเท้าซ้ายวางจรดสันเท้า	
	มือ : มือซ้ายตั้งวงบนระดับแก้มศีรษะ มือขวาจีบหางแขนตั้งส่งไปด้านหลัง	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ย้ายท่า	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ถอนเท้าซ้ายวางด้านหลัง ส่วนเท้าขวาก้าวหน้า พร้อมกับหันตัวไปทางด้านซ้ายมือ	
	มือ : มือขวที่ตั้งวงบน มือซ้ายตะแคงมือแล้วแทงลงออกข้างลำตัว	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	
หมายเหตุ	ในท่ารำนี้ให้ปฏิบัติพร้อมกับหมุนตัวมาทางด้านซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
มัจฉา ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “มัจ”	ทศ : ซ้ายมือ	
	เท้า : เท้าซ้ายก้าวข้าง	
	มือ : มือซ้ายหงายมือ มือขวาจับศอกซ้าย	
	ศिरณะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
มัจฉา ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “ฉา”	ทศ : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้าง ส่วนเท้าขวาให้ยกขึ้นระดับหน้าแข้ง	
	มือ : พลิกมือซ้ายเป็นตั้งวงบน ส่วนมือขวาจากจับศอกซ้ายให้หงายมือ เป็นจับหงายแขนตั้ง	
	ศिरณะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ชมสาคร	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาออกไปด้านข้าง ส่วนเท้าซ้ายให้ยกเท้าขึ้นระดับหน้าแข้ง	
	มือ : มือซ้ายคว่ำมือระดับหน้า มือขวาหงายวงงแขน ระดับไหล่	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

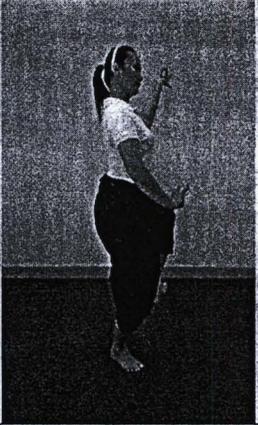
เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
พระสี่กร ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “พระสี่”	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา เท้าซ้ายวางหลัง	
	มือ : มือทั้ง 2 จีบหงายล่อแก้ว มือระดับไหล่	
	ศีรษะ : ตัวตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
พระสี่กร ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “กร”	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวาเช่นเดิม ส่วนเท้าซ้ายให้ กระดกขึ้น	
	มือ : มือทั้ง 2 จีบล่อแก้วแล้วเปลี่ยนเป็นตั้งวง กลาง	
	ศีรษะ : ตัวตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ขว้างจักร ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “ขว้าง”	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง	
	มือ : มือขวาจีบหงายมือล่อแก้ว อยู่ระดับศีรษะ มือซ้ายจีบล่อแก้ววงล่าง	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ขว้างจักร ท่าที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “จักร”	ทิศ : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง ส่วนเท้าขวาให้ยกเท้าขึ้นระดับหน้าแข้ง	
	มือ : มือขวาจับล่อแก้ว ตั้งวงบน มือซ้ายตั้งวงล่าง	
	ศिरษะ : เอียงขวา	
หมายเหตุ	ปฏิบัติท่ารำนี้นี้พร้อมกับวงเท้าขวาแล้ว และท่าหมุนตัวมาทางด้านซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ฤทธิรงค์ ท่าที่ 1 ในคำร้องที่ว่า “ฤทธิ”	ทิศ : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาออกไปด้านข้าง	
	มือ : มือซ้ายจับล่อแก้วคว่ำมือ ส่วนมือขวาจับล่อแก้วหงายมือ	
	ศिरษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
กุทริรงค์ ทำที่ 2 ในคำร้องที่ว่า “รงค์”	ทิส : ซ้ายมือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาออกไปด้านข้าง เท้าซ้ายยกขึ้นระดับหน้าแข้ง	
	มือ : มือซ้ายจับล่อแก้วหงายมือระดับศีรษะ ส่วนมือขวาจับล่อแก้วตั้งวงล่าง	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
ท่วโบก	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า นำเท้าซ้ายวางจรดสันเท้า	
	มือ : มือซ้ายตั้งวงบนระดับแก้มศีรษะ มือขวาจับหงายแขนตั้งส่งไปด้านหลัง	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ท่าที่ 1	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ถอนเท้าขวาตงหลัง ลากเท้าซ้ายมา ขึ้นเหลื่อมเท้าขวาเล็กน้อย	
	มือ : มือซ้ายแขนตึงต้งมือ มือขวาแขนตึง หงายมือ	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ท่าที่ 2	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ประเท้าซ้ายขึ้นจากนั้นจึงก้าวข้างลง ไป	
	มือ : วาดมือซ้ายลงแล้วพลิกมือเปลี่ยนเป็น หงายมือ ส่วนมือขวาแขนตึงหงายมือ	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ท่าที่ 3	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ยกเท้าขวามาประสมกับเท้าซ้าย จากนั้น ข้ามเท้าซ้าย ถัดเท้าขวา	
	มือ : มือซ้ายแขนตั้งตั้งมือ มือขวาแขนตั้ง หงายมือ สายมือ	
	ศिरณะ : เอียงซ้าย	
หมายเหตุ	ปฏิบัติท่ารำนี้พร้อมกับการเดินขึ้นหน้า 4 จังหวะ เดินลง 4 จังหวะ ทำอย่างนี้ 2 ชุด	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ท่าที่ 8	ทิส : ขวามือ	
	เท้า : ข้ามเท้าซ้าย ถัดเท้าขวา	
	มือ : มือซ้ายหงายมือ ส่วนมือขวาจับควัก ก่อน	
	ศिरณะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ทำที่ 9	ทศ : ขวามือ	
	เท้า : ขำเท้าซ้าย ถัดเท้าขวา	
	มือ : มือซ้ายพลิกมือขึ้นมาตั้งวงระดับปาก ส่วนมือขวาจับคว่ำระดับศรียะ	
	ศรียะ : เอียงขวา	
หมายเหตุ	เดินขึ้น 4 จังหวะแล้วหมุนตัวมาทางด้าน ซ้ายมือพร้อมกับปฏิบัติเหมือนที่ 9	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ทำที่ 10	ทศ : ตรง	
	เท้า : เท้าซ้ายวางหลังเปิดส้นเท้า ถัดเท้า ขวา(โดยใช้จมูกเท้าเสยขึ้น)	
	มือ : มือซ้ายหงายมือ ส่วนมือขวาจับคว่ำ ก่อน ขยับสลับขึ้นลง (ท่ารำส่าย)	
	ศรียะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ทำที่ 11	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : เท้าซ้ายวางหลัง เท้าขวาก้าวหน้า	
	มือ : วาดมือซ้ายคว่ำมือ ส่วนมือขวาหงาย มือ จากนั้นเปลี่ยนสลับมือ	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ทำที่ 12	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : เท้าซ้ายวางเต็มเท้า เท้าขวาลากมาประ แด้วยก้น	
	มือ : มือทั้งสองจับคว่ำวางล่าง	
	ศีรษะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ท่าที่ 13	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ก้าวเท้าขวาออกไปข้างหน้า เท้าซ้ายวางหลังเปิดส้นเท้า	
	มือ : ปล่อยจิบทั้งสองข้างเป็นมือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาตั้งวงบน	
หมายเหตุ	ปฏิบัติท่ารำนี้อลับกัน โดยเดินขึ้นหน้า 4 ครั้ง ลงหลัง 4 ครั้ง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ท่าที่ 14	ทิศ : หน้าตรง	
	เท้า : ถอนเท้าซ้ายลงหลังพร้อมกับค่อยลดตัวลงนั่ง เท้าขวาตั้งเข้าจัน	
	มือ : มือซ้ายตั้งวงระดับปาก มือขวา จีบกว่าระดับปาก	
	ศิรชะ : เอียงซ้าย	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ทำที่ 15	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : สดเข้าขวา ลงเป็นนั่งคุกเข่า	
	มือ : ม้วนมือซ้ายเป็นจับคว่ำระดับปาก มือขวา ม้วนจับออกเป็นตั้งวงระดับปาก	
	ศีรษะ : เอียงขวา	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ทำที่ 16	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : นั่งคุกเข่า	
	มือ : มือทั้งสองวางบนหน้าขา	
	ศีรษะ : ตัวตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ทำที่ 17	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : นั่งคุกเข่า	
	มือ : พนมมือขึ้นตั้งระหว่างอก พร้อมกับ ปฏิบัติท่าไหว้ โดยให้นิ้วหัว	
	ศีรษะ : ตัวตรง	

เพลง/เนื้อร้อง	อธิบายท่ารำ	รูปภาพ
เพลงเร็ว ทำที่ 18	ทิส : หน้าตรง	
	เท้า : นั่งคุกเข่า	
	มือ : พร้อมกับปฏิบัติท่าไหว้ โดยให้นิ้วหัว จรดที่หน้าผาก จากนั้นลดมือลงมาไว้ ระหว่างอกเช่นเดิม	
	ศีรษะ : ตัวตรง	

7. ข้อควรคำนึง

เพลงแม่บทเด็ก ถือว่าเป็นเพลงพื้นฐานที่ใช้ฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย ซึ่งมีลีลา และกลวิธีการรำรำที่เป็นแบบฉบับ และเป็นเพลงที่แทรกอยู่ในการแสดงโขน ดังที่เคยกล่าวแล้วข้างต้น มีสิ่งที่ควรคำนึงและข้อควรระวังในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

บุคลิกท่าทางในการฝึกหัดท่ารำ

* ต้องรำให้สวยงามตามท่ามาตรฐาน มีการกดไหล่ เอียงศีรษะ อย่างถูกต้องตามหลักของท่ารำ

* ต้องรำให้ตรงจังหวะ ไม่ล้าหรือเหลื่อมจังหวะ

* ไม่ควรดัดแปลงท่ารำในส่วนเนื้อร้อง

* เวลารำตัวของผู้รำต้องไม่โย้หรือบิดตัว

บทเพลง

เพลงชมตลาด เป็นเพลงที่จัดว่าเป็นเพลงประเภทคลึงตัด ใช้ขับร้องประกอบการแสดงละคร ในบทชมบ้านเมือง หรือชมการแต่งกาย และมีกำหนดไว้เป็นแบบฉบับ

เพลงรำ ใช้เป็นเพลงตอนออกของบทเพลงใช้ในการเรียนการสอนสำหรับผู้เริ่มฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย

เพลงเร็วลา ใช้เป็นเพลงลา หรือเพลงที่บ่งบอกว่าหมดเนื้อร้องแล้ว พร้อมทั้งจะลาเข้าหรือจบเพลงใช้ในการเรียนการสอนสำหรับผู้เริ่มฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย

ข้อควรระวัง ผู้เรียนควรท่องจำเนื้อร้องให้ได้อย่างแม่นยำ จำทำนอง จำจังหวะได้เป็นอย่างดี เพื่อเพิ่มความมั่นใจและความถูกต้องในการรำมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- จาดุรงค์ มนตรีศาสตร์. 2523. นาฏศิลป์ศึกษา. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- ชาวลิต สุนทรานนท์ และคณะ. 2547. เครื่องแต่งกายละครและการพัฒนา : การแต่งกาย
 ยืนเครื่องละครในกรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ธนิต อยู่โพธิ์. 2515. หนังสืออ่านประกอบคำบรรยายวิชาพื้นฐาน อารยธรรมไทย
 ตอนดนตรีและนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนิต อยู่โพธิ์. 2531. ศิลปะละครหรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร
- ประเมษฐ์ บุญยะชัย. 2543. ละครวังสวนกุหลาบ. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คำรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รจนา สุนทรานนท์. 2551. คู่มือ
 ประกอบการใช้สื่อวีดิทัศน์ DVD วิชานาฏศิลป์ไทยและดุริยางค์ไทย
 โครงการวิจัย เรื่อง ทักษะกระบวนการสอนนาฏศิลป์ไทยและดุริยางค์ไทย
 สอดคล้องตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์
 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. 2545. วิเคราะห์รูปแบบความเป็นครูสู่กระบวนการถ่ายทอด
 ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. 2548. ครูเสรี หัวใจในธรรม ศิลปินแห่งชาติ รูปแบบความเป็นครู
 ผู้ถ่ายทอดและสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- รัตนา มณีสิน. 2528. ประวัติการละครและประวัติบุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์ไทย.
 กรุงเทพฯ: สารเศรษฐ์
 ศิลปากร, กรม. 2525. รวมงานนิพนธ์ ของนายอาคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์
 กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ศิลปากร, กรม. 2540. ตำราว่า. กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์
 กรมศิลปากร.
- สุนนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์. 2543. การละครไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ข้อสอบวัดความรู้
แบบทดสอบ วิชานาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่อง (□) โดยเลือกข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. นาฏศิลป์ไทยหมายถึงข้อใด
 - ก. ศิลปะการร้องรำทำเพลง
 - ข. การแสดงนาฏศิลป์
 - ค. การรำ
 - ง. การรำวง
2. ในการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อข้อใด
 - ก. เพื่อให้กล้าแสดงออก
 - ข. เพื่อให้เกิดความสวยงาม
 - ค. เพื่อให้มีร่างกายที่แข็งแรง
 - ง. เพื่อให้ทำงานกับผู้อื่นได้
3. นาฏศิลป์ไทยเกิดจากอะไร
 - ก. การร้อง การเต้น
 - ข. การเล่นนิทาน
 - ค. การร้องเพลง
 - ง. การรำวง
4. ในพิธีกรำวิชานาฏศิลป์ไทยเพลงแม่บทเล็กผู้เรียนควรแต่งกายอย่างไร
 - ก. นุ่งโจงกระเบน
 - ข. ใส่ชุดนักเรียน
 - ค. สวมเสื้อยืด กางเกงขาสั้น
 - ง. แต่งชุดอะไรก็ได้

5.

จากภาพด้านบน แสดงท่ารำ มีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก. ท่ากระดกเท้า ข. ท่ายกเท้า
 ค. ท่าจรดเท้า ง. ถูกทุกข้อ

6.

จากภาพด้านบน แสดงท่ารำ มีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก. ท่าตั้งวง ข. ท่าจีบล่อแก้ว
 ค. ท่าจีบหงาย ง. ท่าจีบคว่ำ

7. ข้อใดคือลักษณะการอธิบายท่าจีบได้ถูกต้อง

- ก. กรีดนิ้วทุกนิ้ว
 ข. กรีดนิ้วทุกนิ้วงอข้อมือเข้าหาลำแขน
 ค. นิ้วหัวแม่มือจรดที่ข้อบนของนิ้วชี้
 ง. ถูกทุกข้อ

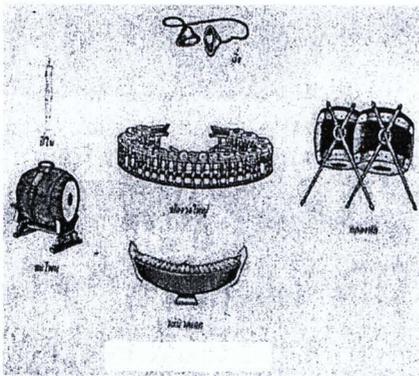
8.

จากภาพด้านบน แสดงท่ารำ มีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก. ท่าตั้งวง ข. ท่ายกแขน
 ค. ท่าจีบปรกข้าง ง. ท่าจีบปรกหน้า

9. ข้อใดต่อไปนี้เป็นไม้อะไรนาฏยศัพท์

- ก. ท่าตั้งวง ข. ท่าประเท้า
 ค. ท่าจีบหางาย ง. ท่าจีบตะแคง

10.

จากภาพด้านบน คือ วงดนตรีประเภทใด

- ก. วงดนตรีไทย
 ข. วงปี่พาทย์เครื่องห้า
 ค. วงปี่พาทย์เครื่องหก
 ง. วงดนตรีพื้นเมือง

17.

จากภาพด้านบน เป็นท่ารำที่มีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก. ท่าเทพพนม ข. ท่ากวางเคียดง
 ค. ท่าพรหมสี่หน้า ง. ท่าหงส์บิน

18.

จากภาพด้านบน เป็นท่ารำที่มีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก. ท่าพาลา ข. ท่าภมรเกล้า
 ค. ท่าแขกเต้า ง. ท่ากวางเคียดง

19. รำแม่บทเล็ก เป็นการแสดงที่แทรกอยู่ในการแสดงเรื่องใด

- ก. เรื่องอิเหนา ข. เรื่องเงาะป่า
 ค. เรื่องรามเกียรติ์ ง. ทุกข้อถูก

20. รำแม่บทเล็กมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอะไร

- ก. แม่บทพระราม ข. แม่บทนางนารายณ์
 ค. แม่บทพระนารายณ์ ง. แม่บทเทวดา

บทถ่ายทำเทปวีดิทัศน์

ประกอบการสอนวิชานาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เรื่อง ทำรำประกอบ เพลงแม่บทเล็ก

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
1.	ภาพการแสดงนาฏศิลป์ไทย	เสียงเพลงดนตรีไทย (บรรเลง)	
2.	ตัวอักษรสี ช้อนภาพ การแสดงนาฏศิลป์ไทย บทเรียนด้วยตัวเอง	เสียงเพลงดนตรีไทย (บรรเลงต่อเนื่อง)	
	ประกอบการเรียนการ สอนวิชานาฏศิลป์ไทย	เสียงเพลงดนตรีไทย (บรรเลงต่อเนื่อง)	
	เรื่องทำรำประกอบ เพลงแม่บทเล็ก	เสียงเพลงดนตรีไทย (บรรเลงต่อเนื่อง)	
3.	ภาพการแต่งกายยืน เครื่องพระนาง (ตัวหนังสือ อยู่กลาง ภาพ ว่าเพลงแม่บทเล็ก)	เพลงแม่บทเล็กเป็นการเพลงมาตรฐาน ที่ เป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนนาฏศิลป์ไทย นะคะ และจากที่เราทราบข้อมูลเกี่ยวกับ นาฏศิลป์ไทยและเนื้อหาเกี่ยวกับเพลง แม่บทเล็กมาพอสมควรแล้ว วันนี้เรามาฝึก ปฏิบัติทำรำแม่บทเล็กกันนะคะ	
4.	ปีพาทย์บรรเลงเพลงรัว ออก ภาพผู้สาธิตปฏิบัติ ท่าที่ 1 ทำรัวออก (โดยปฏิบัติทีละ ขั้นตอน)	ปีพาทย์ทำเพลงรัว 1. เริ่มจากหันตัวทางทิศด้านขวา 2. มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับหงาย อยู่ระดับหัวเข็มขัด 3. ก้าวเท้าซ้ายไขว้เท้าอยู่ด้านหน้า เท้าขวา วางด้านหลังพร้อมกับเปิดสันเท้า	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		4. เสียงศีรษะด้านซ้ายพร้อมกับ ยึด-ยุบ	
5.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติ ท่าที่ 2 ท่าร่วออก	1. วิ่งหันตัวทางด้านหน้า 2. มือซ้ายเปลี่ยนมาเป็นตั้งวงบน มือขวา เลื่อนมาเป็นจับหงายให้อยู่ระดับหัวเข่า 3. วิ่งย่อเข้าพร้อมซอยเท้าถี่ ๆ ขึ้นมา ด้านหน้า 4. เสียงศีรษะด้านขวาพร้อมกับ ยึด-ยุบ	
6.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติ ท่าที่ 3 ท่าร่วออก	1. หน้าตรง 2. มือขวาเปลี่ยนมาเป็นตั้งวงบน มือซ้าย เลื่อนมาเป็นจับหงายให้อยู่ระดับหัวเข่า 3. วิ่งซอยเท้าถี่ๆอยู่กับที่ 4. เสียงศีรษะด้านซ้ายพร้อมกับ ยึด-ยุบ 5. ปฏิบัติสลับกัน 5 ครั้ง	
7.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติ ท่าที่ 1 เพื่อเตรียมตัวนั่ง	1. หน้าตรง 2. มือซ้ายตั้งวงหน้า มือระดับอก ส่วนมือ ขวาจับคว่ำอยู่ระดับอกเช่นกัน 3. เท้าขวายืนเหลื่อมเท้าซ้ายเล็กน้อย พร้อม กับย่อเข่าลงประเท้าซ้ายยกขึ้น 4. เสียงศีรษะด้านซ้าย	
8.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติ ท่าที่ 2 เพื่อเตรียมตัวนั่ง	1. หน้าตรง 2. กรายจับขวาไปตั้งเป็นวงบน มือซ้ายจับ ส่งหลัง 3. ก้าวเท้าซ้ายลงไปข้างหน้า ลงตั้งเข่าขึ้น เท้าขวาวางหลังตั้งสันเท้าขึ้น 4. เสียงศีรษะด้านขวา	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
9.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำ นั่งคุกเข่า	<ol style="list-style-type: none"> 1. หน้าตรง 2. มือทั้งสองวางแบมือบนหน้าขา เปิดปลายนิ้วขึ้น 3. นั่งคุกเข่าบนส้นเท้า แยกเข่าออกจากกัน 4. ตัวตรง 	
10.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำรำ เนื้อร้อง เพลงชมตลาด “ท่าเทพพนม”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หน้าตรง 2. พนมมือทั้งสองข้างให้อยู่ระดับอก เปิดปลายมือเล็กน้อย 3. นั่งคุกเข่าบนส้นเท้า แยกเข่าออกจากกัน 4. ตัวตรง 	
11.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำรำ “ท่าปฐุม”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หน้าตรง 2. หงายมือทั้งสองข้างลงให้ปลายนิ้วชี้ลงพื้น 3. นั่งคุกเข่าบนส้นเท้า แยกเข่าออกจากกัน 4. เอียงศีรษะด้านขวา 5. จากนั้นตั้งมือทั้งสองขึ้นไขว้มือ โดยให้ มือซ้ายทับมือขวา ตั้งมือขึ้นระดับอก 6. นั่งคุกเข่า จากนั้นแยกเข่าขวาออกพร้อม กับกระดกขาซ้ายขึ้น 7. เอียงศีรษะด้านขวา 	
12.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำรำ “ท่าพรหมสี่หน้า”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หน้าตรง 2. มือทั้งสองข้างจับคว่ำแขนงระดับไหล่ 3. นั่งคุกเข่า กระดกเข่าซ้ายอยู่เช่นเดิม 4. เอียงซ้าย 5. จากนั้นมือทั้งสองเปลี่ยนเป็นหงายมือ ระดับแก้มศีรษะ 	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		6. นั่งคุกเข่า เปลี่ยนเป็นกระดกเท้าขวา 7. เอียงขวา	
13.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าสอศรร้อย”	1. หน้าตรง 2. มือขวาหงายมือ แขนงอ มือซ้ายจับคว่ำ ระดับหัวเข็มขัด 3. วางเท้าซ้ายที่กระดกกลง 4. เอียงขวา 5. จากนั้นมือขวาดั้งวางบน ระดับง่าศีรษะ มือซ้ายจับหงาย ระดับหัวเข็มขัด 6. ก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้างโดยการ ยกกันขึ้น เท้าขวาวางหลัง 7. เอียงซ้าย	
14.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่ามาลา”	1. หันตัวทางขวาเล็กน้อย 2. มือซ้ายตั้งวางบนระดับง่าศีรษะ มือขวา จับหงายระดับหัวเข็มขัด 3. เท้าซ้ายยืนเต็มเท้า ส่วนเท้าขวาจรดปลาย เท้า พร้อมกับย่อเข่าลง 4. เอียงขวา แตะเท้าพร้อมกับวิ่งหมุนรอบตัว	
15.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าเฉิดฉิน”	1. หันตัวทางด้านขวา 2. มือซ้ายมาจับหงายระดับปาก ส่วนมือ ขวาดั้งวางบนระดับง่าศีรษะ 3. ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า เท้าซ้ายวางหลัง พร้อมกับเปิดสันเท้า 4. เอียงซ้าย	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		5. จากนั้นมือซ้ายเปลี่ยนเป็นตั้งวงให้อยู่ระดับปาก มือขวาหงายวงบนระดับแ่งศีรษะ 6. เท้าขวาก้าวอยู่ด้านหน้าเช่นเดิม เท้าซ้ายวางหลังพร้อมกับกระทืบเท้าแล้วจึงยกขึ้น 7. เอียงขวา	
16.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าโบก ”	1. หันตัวทางขวา 2. มือขวที่ตั้งวงล่าง มือซ้ายจับหงายอยู่ระดับหัวเข่าทั้งสองข้าง 3. ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้า ลากเท้าซ้ายมาประสมเท้า แล้วประเท้ายกขึ้น 4. เอียงซ้ายก่อน 5. จากนั้นมือซ้ายเปลี่ยนมือซ้ายเป็นตั้งวงบนระดับแ่งศีรษะ ส่วนมือขวาจับหงายแขนตั้งส่งไปด้านหลัง 6. วางเท้าซ้ายประลง แล้วจรดสันเท้า ส่วนเท้าขวานั้นวางเต็มเท้า 7. เปลี่ยนเป็นเอียงขวา	
17.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่ากวางเดินดง ”	1. หันตัวทางขวา 2. ให้มือทั้งสองข้างชูขึ้นมาแค่สองนิ้ว คือนิ้วชี้กับนิ้วกลาง จากนั้นหงายมือทั้งสองข้างลงก่อนแล้วค่อยตั้งมือขึ้นให้ตรงกับคำว่า “เดินดงเอ๋ย”	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		3. เริ่มจากถอนเท้าซ้ายลงหลังเท้าขวา ยกขึ้น ในคำว่า “ทิ้งกวาง” พอคำว่า “เดินคง” จึงค่อยวางเท้าขวา ลง แล้วเดินก้าวเท้า สลับกันไปด้านข้างกันประมาณ 2 จังหวะ	
18.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าหงส์บิน”	1. หันตัวทางขวา 2. ให้มือทั้งสองข้างจีบส่งแขนตั้ง 3. ถอนเท้าขวา ลงหลัง ส่วนเท้าซ้ายยกขึ้น ระดับหน้าแข้งในคำว่า “หงส์” พร้อมกับ ย่อเข่าลง 4. เอียงซ้าย 5. จากนั้นพอคำว่า “บิน” มือทั้งสอง ตั้งวงกลาง 6. วางเท้าซ้ายลงด้านหน้า แล้วจึงวิ่งหมุนไป ทางด้านซ้ายมือ	
19.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่ากินริน ”	1. หันตัวทางด้านซ้าย 2. เริ่มจากมือทั้งสองข้างจีบคว่ำ งอแขน เล็กน้อย ในคำว่า “กิน” 3. ก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง 4. เอียงซ้าย 5. จากนั้นพอถึงคำว่า “นริน” ให้หงาย มือซ้ายจีบประกอข้างระดับแ่งศีรษะ ส่วนมือขวาจีบหงายแขนตั้งระดับไหล่ 6. เอียงขวา	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
20.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าเลียบถ้ำ”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หันตัวทางขวา 2. เริ่มจากมือซ้ายคว่ำระดับแ่งศีรษะ มือขวา หงายมือ แขนตั้งระดับไหล่ โดยให้ ปลายนิ้วชี้ลงพื้น 3. ก้าวเท้าขวาวางเต็มเท้า แล้วยกเท้าซ้ายขึ้น ระดับหน้าแข้ง 4. จากนั้นเปลี่ยนมือซ้ายคว่ำมือ ส่วนมือขวา แขนตั้ง ตั้งข้อมือขึ้น สายมือขึ้นลงตาม จังหวะ 5. วิ่งชอยเท้าถี่ ๆ จากด้านขวามือมาทางซ้าย ซ้ายมือ 4. เอียงซ้าย 	
21.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าอำไพ”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หันตัวทางซ้าย 2. เริ่มจากมือทั้งสองข้างจับตะแคงระดับอก 3. เท้าซ้ายก้าวไปข้างหน้า ส่วนเท้าขวาวาง ข้างหลัง เปิดสันเท้า 4. เอียงขวา 	
		<ol style="list-style-type: none"> 5. จากนั้นจึงเปลี่ยนมือขวาเป็นตั้งวงบน ระดับแ่งศีรษะ มือซ้ายแขนตั้งระดับไหล่ 6. เท้าซ้ายก้าวอยู่ข้างหน้าเช่นเดิม ส่วน เท้าขวาให้กระทุ้งเท้าแล้วกระดกขึ้น 7. เปลี่ยนมาเอียงซ้าย 	
22.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าโบก ”	ปฏิบัติท่าโบกเช่นเดิม	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
23.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ทำอีกซ้ำ	<ol style="list-style-type: none"> 1. หันตัวทางขวา 2. มือทั้งสองจับค้อม่า โดยมือซ้ายอยู่ระดับหัวเข็มขัด มือขวาอยู่ข้างลำตัว งอแขนเล็กน้อย 3. ถอนเท้าซ้ายวางหลัง ยกเท้าขวาขึ้น 4. เอียงขวา 5. จากนั้นมือซ้ายม้วนมือจากท่าจับค้อม่ามา เป็นตั้งวงล่าง มือขวาดึงมือแขนตั้งระดับไหล่ 6. ยกเท้าขวาขึ้นพร้อมกับหมุนตัวมาทางด้านซ้ายมือ 7. เปลี่ยนเป็นเอียงขวา 	
24.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ทำนางนอน”	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านซ้ายมือ 2. เริ่มจากมือซ้ายหงายมือแขนงอเล็กน้อย ส่วนมือขวาดึงวงล่างระดับหัวเข็มขัด 3. เท้าขวาวางเต็มเท้า ส่วนเท้าซ้ายยกเท้าขึ้นระดับหน้าแข้ง 4. เอียงซ้าย 	
25.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าภมรเกล้า”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หน้าตรง 2. เริ่มจากมือซ้ายหงายตะแคงมือ ระดับแม่ศირษะ มือขวาดึงวงระดับปาก 3. เท้าซ้ายก้าวไปข้างหน้า ส่วนเท้าขวาวางหลัง 4. เริ่มจากเอียงขวา 	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		5. จากนั้นเปลี่ยนมือซ้ายเป็นตั้งมือระดับแ่ง ศีรษะ มือขวาจับตะแคงมือระดับแ่ง ศีรษะเช่นเดิม 6. เท้าซ้ายวางเต็มเท้าเช่นเดิม ส่วนเท้าขวา จรดปลายเท้า	
26.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าแขกเต้า”	1. หน้าตรง 2. มือขวาจับปรกข้างส่วนสือซ้ายจับหงาย ต่อได้ข้อศอกขวา 3. ก้าวเท้าขวาไปด้านข้าง ส่วนเท้าซ้ายให้ ยกขึ้นระดับหน้าแข้ง 4. เอียงซ้าย	
27.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าผาลา”	1. หน้าตรง 2. มือขวาจับปรกข้างเช่นเดิม ส่วนมือซ้าย เปลี่ยนจากจับหงายมาเป็นตั้งวงกลาง จากนั้นเมื่อถึงจังหวะที่ “ลา” ให้เปลี่ยน มือเป็นมือขวาดังวงกลาง มือซ้ายหงาย มือแขนงอ 3. เริ่มจากถอนเท้าซ้ายลงหลัง ยกเท้าขวา ขึ้นให้ลงจังหวะ “ลา” จึงวางเท้าขวาลง เป็นลักษณะการก้าวหน้า 4. เอียงซ้าย	
28.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าเชื่อมระหว่างท่า ผาลากับท่าเพียงไหล่”	1. หันตัวไปทางด้านขวา 2. มือเปลี่ยนเป็นจับทั้งสองมือระดับอก 3. เท้าทั้งสองชิดกันแล้วชอยเท้าถี่ ๆ	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		4. หันตัวจากด้านขวามือ โดยการชอยเท้ามาให้อยู่เป็นหน้าตรง	
29.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าเพียงไหล่”	1. หน้าตรง 2. มือทั้งสองข้างหงายมือออกแขนงอให้อยู่ระดับไหล่ 3. ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้าง ส่วนเท้าขวากระดกหลัง 4. หน้าตรง	
30.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าโบก ”	1. หันตัวทางขวา 2. มือซ้ายจับหงายวงระดับหัวเข่ามัดมือขวาตั้งวงล่างจากนั้นจึงค่อย ๆ เปลี่ยนมือซ้ายจากจับหงายวงมาตั้งวงบน ส่วนมือขวานั้นจากตั้งวงล่างให้เปลี่ยนมาเป็นจับส่งหลังแทน	
		3. เริ่มจากเท้าขวาก้าวอยู่ด้านหน้าเท้าซ้ายวางหลัง จากนั้นค่อย ๆ ยกเท้าซ้ายมาวางจรดสันเท้าให้อยู่ใกล้ ๆ กับเท้าขวา 4. เอียงซ้ายก่อนแล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นเอียงขวา	
31.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าเมขลา ”	1. หันตัวทางขวา 2. เริ่มจากมือซ้ายจับหงายระดับแก้มศีรษะมือขวาตั้งวงกลางในคำว่า “เมฆ” จากนั้นจึงค่อย ๆ เปลี่ยนมือซ้ายจากจับหงายวงมาตั้งวงบน ส่วนมือขวานั้นจับล่อแก้วหงายมือให้ตรงกับคำว่า “ขลา”	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		3. เริ่มจากก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้าง “เมฆ” พอถึงคำว่า “ขลา” ให้กระดกเท้าขวาขึ้น ในลักษณะของการกระดกเสี้ยว 4. เอียงซ้ายก่อนแล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นเอียง ขวา	
32.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าโยนแก้ว”	1. หน้าตรง 2. มือซ้ายจับส่งหลัง มือขวาจับล่อแก้ว ยกขึ้นมาด้านเป็นลักษณะปรกหน้า 3. เริ่มจากย่อเท้าขวาแล้วก้าวเท้าซ้ายตามไป วางด้านหน้า พร้อมกับกระดกเท้าขวาขึ้น ให้ตรงกับคำว่า “โยนแก้ว” จากนั้นเมื่อ ถึงทำนองเอื้อนรับจึงค่อยก้าวเท้าขวาที่ กระดกมาไว้ด้านหน้าพร้อมกับขยับเท้า ถี่ ๆ ตามจังหวะ 4. เริ่มจากเอียงขวา กลับมาเอียงซ้ายและ กลับมาเอียงขวาอีกครั้งให้ตรงกับทำนอง เพลง	
33.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าแหวไว”	1. หน้าตรง 2. มือซ้ายจับส่งหลัง มือขวาจับล่อแก้ว ยกขึ้นมาด้านเป็นลักษณะปรกหน้า พร้อมกับสลับมือจับล่อแก้วหงายและ ค้อมมือสลับกับไป 3 ครั้ง และ โยกตัว ตามจังหวะไปด้วย	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		3. ในตอนนี้ลักษณะของเท้ายังอยู่เช่นเดิม คือ เท้าขวาก้าวอยู่ด้านหน้า เท้าซ้ายวาง อยู่ด้านหลัง 4. ให้โยกตัวตามจังหวะดังตัวอย่างของ ผู้ปฏิบัติท่ารำ	
34.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่ามยุเรศ”	1. หน้าตรง 2. เริ่มจากจับมือทั้งสองข้างไว้ระดับอก จากนั้นค่อยคลายมือจับเป็นตั้งวงกลาง 3. ปฏิบัติโดยการก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้า ในคำว่า “มะ” พอถึงคำว่า “ยุเรศ” จึงให้ กระดกเท้าขวาขึ้น 4. หน้าตรง	
35.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าฟ้อนใน”	1. หันไปทางด้านขวา 2. เริ่มจากมือขวาดังวงบนมือซ้ายจับที่ ระดับหัวเข่าชิด จากนั้นจึงค่อย ๆ เคลื่อน มือซ้ายที่จับมาเป็นตั้งวงบนแทน ส่วนมือขวาที่ตั้งวงบนนั้นให้เคลื่อน มาตั้งวงกลางแทน 3. ปฏิบัติโดยการก้าวเท้าขวาไปด้านหน้า ในคำว่า “ฟ้อน” พอถึงคำว่า “ใน” จึงให้ กระดกเท้าซ้ายขึ้น 4. เอียงขวา 5. ในตอนนี้ในนักเรียนวางเท้าซ้ายลงแล้ว ยื่นเท้าพร้อมกับหมุนตัวมาทางด้าน ซ้ายมือ ในจังหวะเอือน	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
36.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่านภาพร”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หันไปทางด้านซ้าย 2. ในท่านี้ให้นักเรียนเริ่มจากจับมือขวาคว่ำลงมือซ้ายหงายมือ แขนงอ จากนั้นให้นักเรียนสอดมือจับขึ้นเป็นหงายมือให้สูงขึ้นระดับศีรษะ ส่วนมือซ้ายตั้งวงกลางแต่แขนตั้ง 3. เริ่มจากก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า ส่วนเท้าขวานั้นให้กระทืบเท้าก่อนแล้วจึงยกขึ้นเป็นท่ากระดกหลัง 4. เริ่มจากเอียงขวา ก่อน เมื่อกระดกเท้าหลังแล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นเอียงซ้าย 	
37.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าโบก ”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หันตัวทางขวา 2. มือซ้ายจับหงายวงระดับหัวเข่ามัด มือขวาตั้งวงล่างจากนั้นจึงค่อย ๆ เปลี่ยนมือซ้ายจากจับหงายวงมาตั้งวงบน ส่วนมือขวานั้นจากตั้งวงล่างให้เปลี่ยนมาเป็นจับส่งหลังแทน 3. เริ่มจากเท้าขวาก้าวอยู่ด้านหน้าเท้าซ้ายวางหลัง จากนั้นค่อยๆยกเท้าซ้ายมาวางจรดสันเท้าให้อยู่ใกล้ ๆ กับเท้าขวา 4. เอียงซ้ายก่อนแล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นเอียงขวา 	
38.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่ายอดตอง ต้องลม ”	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านหน้าตรง 2. ในคำว่า “ยอดตอง” ให้เริ่มจับหงายมือซ้ายระดับหน้ามือขวาตั้งวงระดับหน้าเช่นเดียวกัน จากนั้นจึงลากมือจับให้ไป 	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		<p>อยู่ด้านหลังแขนตั้ง ส่วนมือขวานั้นให้เปลี่ยนจากตั้งวงเป็นจีบปรกหน้าแทน ตอนนี้ให้เริ่มจากเอียงขวาแล้วค่อยกลับเอียงซ้าย และพอลำร้องเพลงถึงคำว่า “ต้องลม” ให้กลายมือจีบที่ปรกหน้า อยู่นั้นเป็นตั้งวงพร้อมสลับกับจีบปรกหน้า ประมาณ 3 ชุด</p> <p>3. เริ่มจากเท้าซ้ายก้าวอยู่ด้านหน้าเท้าขวา กระดกหลัง พร้อมกับยัด-ยุบ ตามจังหวะเพลง</p>	
39.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าพรหมนิมิต ”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หน้าตรง 2. มือทั้งข้างเริ่มจากตั้งวงล่างก่อนโดยให้ตรงว่า “พรหม” และเมื่อถึงคำว่า “นิมิต” ให้พรมมือขึ้นตั้งระหว่างอก 3. ในส่วนของเท่านั้นให้ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า เท้าซ้ายวางเปิดส้นเท้าหลัง 4. ศีรษะตรง 	
40.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าอิกทั้ง พิศมัย”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หันตัวด้านขวามือ 2. มือทั้งข้างเริ่มจากตั้งวงล่างก่อนโดยให้ตรงว่า “อิกทั้ง” และเมื่อถึงคำว่า “พิศมัย” ให้แบบมือทั้งสองข้างมาวางทับกับที่ระหว่างหน้าอกโดยให้มือซ้ายทับมือขวา 3. ในส่วนของเท่านั้นให้ประเท้าซ้ายยกขึ้นโดยให้ตรงกับคำว่า “อิกทั้ง” พอถึงคำว่า “พิศมัย” ให้วางเท้าซ้ายที่ประนั้นลงเป็น 	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		<p>ก้าวข้างพร้อมกับยึด-ยุบ ตัวก่อนที่จะวิ่ง หมุนตัวจากข้างขวาไปทางข้างซ้ายมือ</p> <p>4. เริ่มจากเอียงซ้ายก่อนแล้วจึงกลับมาเอียงขวา</p>	
41.	<p>ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าเรียงหมอน”</p>	<p>1. หันตัวด้านซ้ายมือ</p> <p>2. เริ่มจากจับสองมือระหว่างอกจากนั้น จึงคลายมือจับให้เป็นมือขวาตั้งวงบน ส่วนมือซ้ายนั้นตั้งวงกลางแขนตั้ง</p> <p>3. ในส่วนของเท้าเริ่มจากก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า เท้าขวากระดกหลัง</p> <p>4. เริ่มจากเอียงขวาแล้วจึงกลับมาเอียงซ้าย</p>	
42.	<p>ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าโบก ”</p>	<p>1. หันตัวทางขวา</p> <p>2. มือซ้ายจับหงายวงระดับหัวเข็มขัด มือขวาตั้งวงล่างจากนั้นจึงค่อย ๆ เปลี่ยนมือซ้ายจากจับหงายวงมาตั้งวงบน ส่วนมือขวานั้นจากตั้งวงล่างให้เปลี่ยนมาเป็นจับส่งหลังแทน</p> <p>3. เริ่มจากเท้าขวาก้าวอยู่ด้านหน้าเท้าซ้ายวางหลัง จากนั้นค่อย ๆ ยกเท้าซ้ายมาวางจรดสันเท้าให้อยู่ใกล้ ๆ กับเท้าขวา</p> <p>4. เอียงซ้ายก่อนแล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นเอียงขวา</p>	
43.	<p>ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าย้ายท่า”</p>	<p>1. หันตัวทางขวา</p> <p>2. เริ่มมือขวาตั้งวงบน มือซ้ายนั้นให้ตะแคง</p>	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		<p>มือในลักษณะที่จอแจก่อน จากนั้นจึงค่อยแทงมือออกไปด้านข้างของลำตัว</p> <p>3. ในลักษณะของเท่านั้นเริ่มจากถอนเท้าซ้ายลงวางหลังส่วนเท้าขวาให้ก้าวไปด้านข้างพร้อมกับหมุนตัวเองมาทางด้านซ้ายมือ</p> <p>4. เอียงซ้ายก่อนแล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นเอียงขวา</p>	
44.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่ามัจฉา”	<p>1. หันตัวทางซ้าย</p> <p>2. เริ่มจากมือขวาจับคว่ำ มือซ้ายนั้นหงายมือ จากนั้นจึงค่อยเปลี่ยนมือมือขวาที่คว่ำอยู่ให้เป็นจับแขนตั้ง ส่วนมือซ้ายที่หงายมืออยู่นั้นเปลี่ยนมาเป็นตั้งวงบน</p> <p>3. ในลักษณะของเท่านั้นเริ่มจากก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง ส่วนเท้าขวานั้นยกขึ้น</p> <p>4. เอียงซ้ายก่อนแล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นเอียงขวา</p>	
45.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าชมสาคร”	<p>1. หันตัวทางซ้าย</p> <p>2. เปลี่ยนเป็นมือมือซ้ายที่คว่ำมือแขนงอ ส่วนมือขวานั้นหงายมือแขนงอระดับไหล่</p> <p>3. ในลักษณะของเท่านั้นเริ่มจากก้าวเท้าซ้ายออกไปด้านข้าง ส่วนเท้าขวานั้นยกขึ้น</p> <p>4. เอียงซ้าย</p>	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
46.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าพระสี่กร”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หันตัวทางซ้าย 2. มือทั้งสองข้างนั้นจับล่อแก้วระดับอกให้ตรงกับคำว่า “พระ” จากนั้นค่อย ๆ หงายจับล่อแก้วออกให้ตรงกับคำว่า “สี่” พร้อมกับตั้งมือจับขึ้นทันทีให้ตรงกับคำว่า “กร” (ในระดับวงกลาง) 3. ในส่วนของเท้านั้นก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า เท้าซ้ายกระดกหลัง 4. หน้าตรง 	
47.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าขว้างจักร”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หันตัวทางขวา 2. มือขวาจับล่อแก้วระดับง่ามศีรษะในลักษณะคว่ำมือ ส่วนมือซ้ายจับล่อแก้ววงล่าง จากนั้น ค่อย ๆ กลายมือจับข้างขวาให้เป็นที่ตั้งวงบน 3. ในลักษณะของเท้านั้นเริ่มจากก้าวเท้าขวาออกไปด้านข้าง ส่วนเท้าซ้ายนั้นยกขึ้น 4. เอียงขวาก่อนแล้วจึงกลับมาเอียงซ้าย 5. จากนั้นเมื่อถึงทำนองเพลง จึงค่อยเปลี่ยนมือซ้ายให้จับล่อแก้วเข้าหาตัว ดังตัวอย่างผู้สาธิต พร้อมกับเตะเท้าขวาเบา ๆ แล้วจึงหมุนมาทางด้านซ้าย 	
48.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าฤทธิรงค์”	<ol style="list-style-type: none"> 1. หันตัวทางซ้ายมือ 2. เริ่มจากคว่ำมือซ้ายที่จับล่อแก้ว มือขวาหงายมือจับล่อแก้ว จากนั้นจึงยกมือซ้าย 	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยาย/เสียง	เวลา
		<p>ขึ้นมาหงายมือระดับแ่งศีรษะส่วนมือขวานั้นตั้งวงระดับหัวเข็มขัด</p> <p>3. ในลักษณะของเท่านั้นเริ่มจากก้าวเท้าขวาออกไปด้านข้าง ส่วนเท้าซ้ายนั้นยกขึ้น</p> <p>4. เอียงขวา ก่อนแล้วจึงกลับมาเอียงซ้าย</p>	
49.	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่ารำ “ท่าโบก ”	<p>1. หันตัวทางขวา</p> <p>2. มือซ้ายจับหงายวงระดับหัวเข็มขัด มือขวาดั้งวงล่างจากนั้นจึงค่อย ๆ เปลี่ยนมือซ้ายจากจับหงายวงมาตั้งวงบน ส่วนมือขวานั้นจากตั้งวงล่างให้เปลี่ยนมาเป็นจับส่งหลังแทน</p> <p>3. เริ่มจากเท้าขวาก้าวอยู่ด้านหน้าเท้าซ้ายวางหลัง จากนั้นค่อย ๆ ยกเท้าซ้ายมาวางจรดสันเท้าให้อยู่ใกล้ ๆ กับเท้าขวา</p> <p>4. เอียงซ้ายก่อนแล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นเอียงขวา</p>	

บทถ่ายทำเทปวิดีโอ

ประกอบการสอนวิชานาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
1	ภาพการแสดง นาฏศิลป์ไทย	เสียงเพลงดนตรีไทย (บรรเลง)	
2	ตัวอักษรสี ช้อนภาพ การแสดงนาฏศิลป์ไทย บทเรียนด้วยตัวเอง	เสียงเพลงดนตรีไทย (บรรเลงต่อเนื่อง)	
	ประกอบการเรียนการ สอนวิชานาฏศิลป์ไทย	เสียงเพลงดนตรีไทย (บรรเลงต่อเนื่อง)	
	เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก	เสียงเพลงดนตรีไทย (บรรเลงต่อเนื่อง)	
3	ภาพการแสดง นาฏศิลป์ไทย (กลางภาพ) ความสำคัญของ นาฏศิลป์ไทย	ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่เป็นเอก ราชมายาวนาน มีศิลปวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็น ถึงความป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเป็น ที่ยอมรับของนานาชาติในความงดงาม ของนาฏศิลป์ไทยและวัฒนธรรมไทย แม้ว่า ในปัจจุบันนี้วัฒนธรรมตะวันตกจะมีอิทธิพล เข้ามามากก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่คนไทยได้ อนุรักษ์และสืบทอดไว้ได้ นั่นคือ “นาฏศิลป์- ไทย” และคนไทยควรจะต้องปลุกฝังให้ลูกหลาน ไว้ร่วมทำนุบำรุงและเห็นคุณค่าใน ศิลปวัฒนธรรมแขนงนี้ให้มากขึ้น และคงอยู่ คู่กับคนไทยสืบไปยังเสียงเพลง	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
4	ภาพการแสดง นาฏศิลป์ไทย (กลางภาพ) ความหมายของนาฏศิลป์	ความหมายของนาฏศิลป์ นาฏศิลป์หมายถึง ศิลปะการแสดงด้วย การร้องรำทำเพลง เป็นการให้ความบันเทิง อันร่วมด้วยความโน้มเอียงของอารมณ์และ ความรู้สึก ศิลปะประเภทนี้ต้องใช้การดนตรี และการร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริม ให้เกิดคุณค่าในทางศิลปะยิ่งขึ้น	
5	ภาพการแสดง นาฏศิลป์ไทย (กลางภาพ) ความหมายมุ่งหมาย ของการเรียนนาฏศิลป์	ความมุ่งหมายในการเรียนนาฏศิลป์ 1 เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป 2 เพื่อให้มีพื้นฐานการรำนาฏศิลป์ไทย 3 เพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักความกล้าแสดงออก 4 เพื่อเป็นการเสริมสร้างศิลปนิสัย	
6	ภาพการแสดง นาฏศิลป์ไทย (ภาพกลาง) ประโยชน์ ของการเรียนนาฏศิลป์	ประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์ 1. ทำให้เป็นคนที่มีร่าเริงแจ่มใส 2. ทำให้เกิดความสามัคคี 3. สามารถยึดเป็นอาชีพได้ 4. ทำให้รู้จักดนตรีและเพลงต่าง ๆ มากขึ้น 5. ทำให้เกิดความจำและปฏิภาณที่ดี 6. ช่วยให้เป็นคนที่มีท่าทางการเคลื่อนไหว และบุคลิกที่สง่างาม 7. ช่วยในการออกกำลังกายได้เป็นอย่างดี	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
7	ภาพพระอิสริว (กลางภาพ) มูลเหตุการเกิดนาฏศิลป์	นาฏศิลป์หรือศิลปะแห่งการรำรำ สันนิษฐาน ว่า มีมูลเหตุที่เกิดสำคัญ 2 ประการ คือ 1. เกิดจากธรรมชาติ เมื่อมนุษย์มีการ เคลื่อนไหว เช่น แขน ขา เอว หน้าตา เหล่านี้จึงเป็นมูลฐานแห่งการฟ้อนรำ หรือ เมื่อมนุษย์แสดงอารมณ์ตามความรู้สึกใน ใจเป็นท่าทางกิริยาอาการต่าง ๆ เช่น โกรธ รัก โศกเศร้า เสียใจ มนุษย์จึงได้นำมา ดัดแปลงให้มีความงดงามเป็นท่าทางการ รำรำ และมีการปรับปรุงจนทำให้มี คุณค่าในด้านศิลปะมากยิ่งขึ้น	
8	ภาพพระอิสริว (กลางภาพ) มูลเหตุการเกิดนาฏศิลป์	2. เกิดจากการบวงสรวงบูชาเทพเจ้า แต่ โบราณมนุษย์ไม่มีสิ่งใดอันจะยึดเป็นที่พึ่ง ทางจิตเหมือนอย่างในปัจจุบัน เทพเจ้าจึง เข้ามามีบทบาทในชีวิตของมนุษย์มากขึ้น โดยในขั้นแรก มนุษย์สมมติสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ รอบตัวให้เป็นตัวแทนของเทพเจ้า ต่อมา เมื่อพลังแห่งศรัทธามากขึ้นทำให้สิ่งที่ สมมติว่าเป็นเทพเจ้านั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ และทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จตาม ที่ปรารถนา เช่น ประเทศญี่ปุ่นนับถือดวง อาทิตย์ เป็นการบูชาความสำคัญของดวง อาทิตย์ที่ให้ความร้อนและแสงสว่าง ประเทศอินเดียบูชารูปเคารพซึ่งแต่งตั้งเป็น เทพเจ้าต่าง ๆ ส่วนประเทศไทยก็เชื่อถือ	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
		<p>ภูตผี เทพารักษ์ เจ้าป่า เจ้าเขา รูปเคารพต่าง ๆ โดยมีการบวงสรวงสรรพสิ่งอันควรต่าง ๆ จากนั้นก็เกิดการบวงสรวงโดยใช้การรำรำ กระโดดโลดเต้นตามจังหวะและสิ่งเหล่านี้จึงนับได้ว่าเป็นมูลเหตุแห่งการเกิดนาฏศิลป์</p>	
9	<p>ภาพยืนเครื่องพระนาง (กลางภาพ) องค์ประกอบของ นาฏศิลป์</p>	<p>นาฏศิลป์มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คนตรี 2. บทเพลง 3. การขับร้อง 4. ลีลาท่าทาง 5. เครื่องแต่งกาย 6. การแสดงอุปกรณ์ 	
10	<p>กราฟฟิก ภาพนาฏศิลป์ไทย</p>	<p>ทั้งหมดนี้ คือ ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย นะคะ เมื่อเราทราบที่มาของนาฏศิลป์ไทยแล้วต่อไปเราจะมาทราบประวัติความเป็นมาของบทเรียนของเรา ก็คือ กันว่า “เพลงแม่บทเล็ก” จะมีความเป็นมาอย่างไรกัน</p>	
11	<p>ภาพยืนเครื่องพระนาง (กลางภาพ) ประวัติความเป็นมา ของเพลงแม่บทเล็ก</p>	<p>แม่บทเล็กที่ใช้ในการแสดงนี้จะร้องเพลงชมตลาด ซึ่งเป็นเพลงในอัตราจังหวะ 2 ชั้น ใช้ขับร้องประกอบการแสดงละคร ในบทชมบ้านเมือง หรือชมการแต่งกาย ของตัวละคร ในและละครนอกมาแต่โบราณ แต่เดิมเพลงนี้ไม่มีท่ารำ ต่อมาหลวงประดิษฐไพเราะจึง</p>	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
		แต่งเป็นทำนองรับเพื่อใช้บรรเลงประกอบ ในดับพรหมมาศร์ เมื่อ พ.ศ. 2463	
12	ภาพยืนเครื่องพระนาง (กลางภาพ) ประวัติความเป็นมา ของการแสดงเพลง แม่บทเล็ก	เสียงเล่าประวัติการแสดง โขน รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบหนทุก (เสียงเพลงคลอ)	
13	ภาพยืนเครื่องพระนาง (วงภาพกล) แม่บทเล็กที่ใช้ใน การถ่ายทอด	เพลงแม่บทเล็กที่ใช้ในการถ่ายทอดนั้น ถือว่า เป็นแม่ท่าและเป็นท่ารำพื้นฐานก่อนที่จะรำ เพลงอื่น ๆ เพลงแม่บทเล็กที่ใช้ในการถ่ายทอด นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นแม่ท่าสำหรับตัว พระและตัวนางนะกะสำหรับในบทเรียนนี้จะ ที่เป็นแบบฉบับของถ่ายทอดแต่เฉพาะท่ารำ นะกะตัวพระเท่านั้น	
14	ภาพยืนเครื่องพระนาง (กลางภาพ) บทร้องเพลงแม่บทเล็ก เพลงแม่บทเล็ก - ร้องเพลงชมตลาด - เทพนมปฐมพร สีหน้าสอดสร้อยมาลา เฉิดฉินทั้งกว้างเดินดง หงส์บินกินรินเลียบ ถ้าอำไพอีกช้านางนอน ภมรเกล้าแขกเต้าผาลา	เพลงแม่บทเล็ก เปิดตั้งแต่ต้นจนจบเพลง	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
	<p>เพียงไหล่เมขลาโยน แก้วแววไว้มยุเรศพื่อน ในนภาพรยอคตอง ต้องลมพรมนินิตอีกทั้ง พิสมัยเรียงหมอนย้าย ท่ามัจฉาชมสาคร พระสี่กรขว่าง จักรฤทธิรงค์ -รั้ว-</p>		
15	ภาพวงปี่พาทย์เครื่องห้า	<ul style="list-style-type: none"> - ระนาดเอก - ซ้องวงใหญ่ - ตะโพน - กลองทัด - ปี่ใน - ฉิ่ง 	
16	<p>ภาพการแต่งกายขึ้น เครื่องพระชั้นภาพ เครื่องแต่งกายข้างไว้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำไลข้อเท้า 2. สนับเพลลา 3. ผ้านุ่ง 4. ห้อยข้าง 5. เสื้อ 6. รัตสะเอว 7. ห้อยหน้า 8. สุวรรณกระถอบ 9. เข็มขัด 10. กรองคอ 11. ทับทรวง 12. อินทนู 13. พาหุรัด 14. สั้งวาล 15. ตาบทิศ 16. ชฎา 17. ดอกไม้เพชร 18. จอนหู 19. ดอกไม้ทัด 20. อุบะ 21. ชำมรงค์ 22. แหวนรอบ 23. ปะวะหล้า 24. กำไลแหง 	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
17	ภาพการแสดง นาฏศิลป์ไทย (กลางภาพ) นาฏยศัพท์ เบื้องต้นที่ควรศึกษา	และก่อนที่เราจะมาเรียนปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย นะคะเราต้องมาศึกษาเกี่ยวกับนาฏยศัพท์ เบื้องต้นที่ต้องใช้ในการปฏิบัติทำรำกัน ก่อนนะคะ เริ่มจาก	
18	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า กระดกเท้าข้าง ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า กระดกเท้าข้างอีกครั้ง	การกระดกเท้า มีวิธีปฏิบัติดังนี้ เริ่มด้วย การนั่งคุกเข่า จากนั้นแยกเข่าข้างที่กระดกไป ด้านหลังเล็กน้อย ยกขาขึ้นโดยการงอขาตรง ขาพับ แล้วหนีบนิ้วง่าเข้าหาโคนขาให้มาก ที่สุด ให้หัวเข่าติดพื้น ส่วนข้อเท้าให้หักข้อ เท้าลงให้ปลายนิ้วเท้าทั้งห้าชี้ลงพื้น แล้วกด สะโพกด้านที่ยกขาลง ปฏิบัติได้เหมือนกัน กันทั้งขาซ้ายและขาขวา ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่ากระดกเท้าข้างไปพร้อมกัน อีกครั้งนะคะ	
19	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า กระดกเท้าข้างยื่น ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า กระดกเท้าข้างอีกครั้ง	มีวิธีปฏิบัติดังนี้ เริ่มด้วยการก้าวขาใดขาหนึ่ง ไปข้างหน้า ส่วนขาอีกข้างหนึ่งยกขึ้น งอตรง ขาพับแล้วหนีบนิ้วง่าเข้าหาโคนขาให้มาก ที่สุดแล้วหักข้อเท้าลงพร้อมกับดึงนิ้วเท้าทั้ง 5 นิ้ว แล้วย่อเข่าลง ปฏิบัติได้เหมือนกัน กันทั้งขาซ้ายและขาขวา ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่ากระดกเท้าข้างไปพร้อมกัน อีกครั้งคะ	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
20	<p>ภาพผู้สาธิตแสดงท่า ก้าวเท้า</p> <p>ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า กระดกเท้าขึ้นอีกครั้ง</p>	<p>การก้าวเท้าที่ถูกต้องวิธี คือ เวลาย่อลงจะต้อง มองเห็นเหลี่ยม เวลาก้าวลงไปต้องให้ส้นเท้า จรดลงพื้นก่อน แล้วจึงเหยียบลงไปเต็มเท้า ปลายเท้าขึ้นให้เฉียงไปทางด้านเท้าที่ก้าว ลงไป แต่ส่วนเท้าที่อยู่ด้านหลังให้ยกส้นเท้า ขึ้น ใช้จมูกเท้ายันพื้นไว้</p> <p>ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่าก้าวเท้าพร้อมกันอีกครั้งคะ</p>	
21	<p>ภาพผู้สาธิตแสดงท่า กระทุ้งเท้า</p> <p>ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า กระทุ้งเท้าอีกครั้ง</p>	<p>การกระทุ้งเท้านี้ จะต้องก้าวเท้าข้างใดข้าง หนึ่งไปข้างหน้า โดยต้องทำให้น้ำหนักอยู่ที่ ปลายเท้าที่ก้าวไปด้านหน้าให้มากที่สุด จากนั้นใช้ขาอีกข้างหนึ่งกระทุ้ง โดยใช้จมูก เท้าแตะที่พื้นแล้วยกขึ้น พร้อมทั้งหักข้อเท้าลง</p> <p>ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่ากระทุ้งเท้าพร้อมกันอีก ครั้งคะ</p>	
22	<p>ภาพผู้สาธิตแสดงท่า ยันเท้า</p> <p>ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า ยันเท้าอีกครั้ง</p>	<p>การขยันเท้าคือการ ไขว้ขาข้างใดข้างหนึ่ง อยู่หน้า ส่วนเท้าที่อยู่ด้านหลังเปิดส้นเท้า พร้อมทั้งย่ำเท้าถี่ ๆ โดยให้เคลื่อนตัวไป ด้านข้าง</p> <p>ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่าขยันเท้าพร้อมกันอีกครั้ง คะ</p>	
23	<p>ภาพผู้สาธิตแสดงท่า จรดส้นเท้า</p>	<p>วิธีการจรดเท้า จะใช้ขาใดก่อนก็ได้ ซึ่งมีวิธี ปฏิบัติดังนี้ คือ ยกเท้าซ้ายให้สูงจากพื้น เล็กน้อย แต่ต้องไม่ลืมว่าน้ำหนักจะต้องอยู่ที่ ขาขวา จากนั้นค่อย ๆ วางส้นเท้าซ้ายลงบน</p>	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำ จรดสั้นเท้าอีกครั้ง	พื้นเบา ๆ ส่วนปลายเท้านั้น ให้เหยียดสูงจากพื้นเล็กน้อย ดึงนิ้วเท้า ตลอดเวลาผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำจรดสั้นเท้า พร้อมกันอีกครั้งคะ	
24	ภาพผู้สาธิตแสดงท่าจับ ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำ จับอีกครั้ง	จับ คือ การจรดปลายนิ้วหัวแม่มือที่ข้อแรก ของนิ้วชี้ ส่วนนิ้วที่เหลือทั้งสามให้กรีด ออกไปด้านหลังมือที่สำคัญ คือ จะต้องหัก ข้อมือเข้าหาฝ่าแขนให้ได้มากที่สุด ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำจับพร้อมกันอีกครั้งคะ	
25	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า จับหงาย ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำ จับหงายอีกครั้ง	จับสามารถปฏิบัติได้หลายชนิดโดยแบ่งได้ ดังนี้ คือ จับหงาย คือ การจับหงายฝ่ามือขึ้น ปลายนิ้ว ที่จับชี้ขึ้นพร้อมหักข้อมือเข้าหาฝ่าแขน ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำจับหงายพร้อมกันอีกครั้ง คะ	
26	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า จับคว่ำ ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำ จับคว่ำอีกครั้ง	จับคว่ำ คือ การจับที่คว่ำมือลง ปลายนิ้วที่จับ ชี้ลงเบื้องล่างพร้อมหักข้อมือเข้าหาฝ่าแขน ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำจับคว่ำพร้อมกันอีกครั้งคะ	
27	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า จับปรกหน้า ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำ จับปรกหน้าอีกครั้ง	จับปรกหน้า คือ การจับที่อยู่ระดับใบหน้า หัน ปลายนิ้วที่จับที่ชี้ให้อยู่ระดับดวงตาหักปลาย นิ้วเข้าหาฝ่าแขน ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำจับปรกหน้าพร้อมกันอีก ครั้งคะ	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
28	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า จิบปรกข้าง ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า จิบปรกข้างอีกครั้ง	จิบปรกข้าง คือ การจิบที่หันปลายนิ้วชี้ ให้อยู่ ระดับหางคิ้ว หักข้อมือเข้าหาลำแขน ผู้ฝึกปฏิบัติท่าจิบปรกข้างพร้อมกันอีกครั้งจะ	
29	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า จิบส่งหลัง ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า จิบส่งหลังอีกครั้ง	จิบส่งหลัง คือ การทอดแขนไปด้านหลังให้ ตึง มือที่จิบพลิกหงายขึ้นด้านบน การจิบส่ง หลังจะต้องเหยียดออกไปด้านหลังให้สุด ผู้ฝึกปฏิบัติท่าจิบส่งหลังพร้อมกันอีกครั้งจะ	
30	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า จิบล่อแก้ว ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า จิบล่อแก้วอีกครั้ง	จิบล่อแก้ว เป็นลักษณะการจิบที่พิเศษ วิธี ปฏิบัติ คือ ใช้ปลายนิ้วกลางขัดที่ข้อแรกของ นิ้วหัวแม่มือให้เป็นรูวงกลม นิ้วที่เหลือ กรีดออกไปด้านหลังพร้อมกับหักข้อมือเข้า หาลำตัว ผู้ฝึกปฏิบัติท่าจิบล่อแก้วพร้อมกันอีกครั้งจะ	
31	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า ชอยเท้า ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า ชอยเท้าอีกครั้ง	ชอยเท้า คือการที่เท้าทั้งสองข้างอยู่เสมอกัน พร้อมกับย่อเท้าถี่ๆ โดยให้เคลื่อนนิ้วไปใน ทิศทางต่าง ๆ หรืออยู่กับที่ ผู้ฝึกปฏิบัติท่าชอยเท้าพร้อมกันอีกครั้งจะ	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
32	<p>ภาพผู้สาธิตแสดงท่า ประเท้า</p> <p>ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า ประเท้าอีกครั้ง</p>	<p>วิธีปฏิบัติ คือ ก่อนอื่นต้องย่อตัวลงถ่าย น้ำหนักมายังขาข้างใดข้างหนึ่ง เมื่อเตรียมตัว พร้อมแล้วจึงยืดขยุบ พอยุบลงแล้วก็ตั้งปลาย- ของเท้าที่จะทำการประเท้า จากนั้น 5 นิ้วทั้ง กระดูกปลายเท้าขึ้นเล็กน้อยโดยใช้สันเท้ายัน พื้นไว้ แล้วจึงตบปลายเท้าลงพื้นเบา ๆ แล้ว ยกเท้าขึ้น</p> <p>ผู้ฝึกปฏิบัติท่าประเท้าพร้อมกันอีกครั้งจะ</p>	
33	<p>ภาพผู้สาธิตแสดงท่าตั้ง วง</p> <p>ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า ตั้งวงอีกครั้ง</p>	<p>คือ ช่วงท่อนแขนและมือที่กางออก ข้อมือหัก หงายให้อ่อนโค้งเข้าหาลำแขน การจะตั้งวง ให้ได้สัดส่วนนั้น ขึ้นอยู่กับองศาระหว่าง ท่อนแขนบนล่าง เพราะหมายความว่าวงนั้น คือ เป็นส่วนของเส้นโค้ง</p> <p>ผู้ฝึกปฏิบัติท่าตั้งวงพร้อมกันอีกครั้งจะ</p>	
34	<p>ภาพผู้สาธิตแสดงท่าตั้ง วงบน</p> <p>ภาพผู้สาธิตปฏิบัติท่า ตั้งวงบนอีกครั้ง</p>	<p>การตั้งวงนี้สามารถแบ่งย่อยเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ วงบน คือ การกั้นวงออกข้างลำตัว เียง มาทางด้านหน้าเล็กน้อย ยกขึ้นให้ปลายนิ้วมือ อยู่ระดับแก้มศีรษะ</p> <p>ผู้ฝึกปฏิบัติท่าตั้งวงบนพร้อมกันอีกครั้งจะ</p>	
35	<p>ภาพผู้สาธิตแสดงท่าตั้ง วงกลาง</p>	<p>วงกลาง คือ การกั้นวงออกข้างลำตัว เียงมา ทางด้านหน้าเล็กน้อย ยกขึ้นให้ปลายนิ้วมืออยู่ ระดับหัวไหล่</p>	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
	ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำ ตั้งวงกลางอีกครั้ง	ผู้ฝึกปฏิบัติทำตั้งวงกลางพร้อมกันอีกครั้งคะ	
36	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า ตั้งวงล่าง ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำ ตั้งวงล่างอีกครั้ง	วงล่าง คือ การตั้งมือให้อยู่บริเวณหัวเข็มขัด หรือชายพก ผู้ฝึกปฏิบัติทำตั้งวงกลางพร้อมกันอีกครั้งคะ	
37	ภาพผู้สาธิตแสดงท่า เอียงศีรษะ ภาพผู้สาธิตปฏิบัติทำ เอียงศีรษะอีกครั้ง	เอียงศีรษะ เริ่มจากการตั้งใบหน้ากับลำคอให้ ตรง แล้วมองตรงไปข้างหน้า จากนั้นค่อย ๆ เอียงศีรษะมาข้างๆ ลำตัวโดยต้องรู้สึกว่ใบหู นั้นตรงกับหัวไหล่ แล้วต้องประคองศีรษะ ไว้ให้คงที่ ข้อสำคัญ คือ เมื่อมองดูตัวเองใน กระจกแล้วต้องเห็นว่าใบหน้านั้นไม่บิดเบือน ไปทางใดทางหนึ่ง สามารถปฏิบัติได้ทั้งชาย และขวา ผู้ฝึกปฏิบัติทำตั้งวงกลางพร้อมกันอีกครั้งคะ	
38	ภาพการแสดง นาฏศิลป์ไทย	และทั้งหมดนี้ก็คือข้อมูลส่วนที่สำคัญสำหรับ ผู้ที่จะเริ่มต้นเรียนวิชานาฏศิลป์ไทยและฝึก ปฏิบัติเพลงแม่บทเล็กนะคะ และขอให้ผู้ฝึก ปฏิบัติกลับไปทบทวนทำนาฏศัพท์เหล่านี้ ให้แม่นยำนะคะเพื่อที่เราจะมาเริ่มต้นปฏิบัติ ทำรำเพลงแม่บทเล็กกันต่อคะ	
39	เพลงแม่บทเล็ก	ก่อนที่เราจะเริ่มบทเรียนนั้นผู้เรียนต้องฝึก ร้องเพลงกันก่อนนะคะเพื่อที่เราจะได้ปฏิบัติ ทำรำได้อย่างถูกต้องคะ	

ลำดับ ที่	ภาพ	คำบรรยายเสียง	เวลา
40	ภาพการแต่งกายยืน เครื่องพระนาง (เพลงบรรเลงประกอบ)	และเมื่อนักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กได้แล้ว นะคะ คราวนี้เราจะเริ่มปฏิบัติทำรำกันต่อไป คะ	
41	ภาพการแต่งกายยืน เครื่องพระนาง (เพลงบรรเลงประกอบ)	ขอให้ผู้เรียนพยายามฝึกซ้อมและร้องเพลง ให้ได้เพิ่มเติมให้เกิดความคล่องแคล่ว และ เพื่อที่จะได้เป็นพื้นฐานที่ดีและถูกต้องใน การเรียนในบทเรียนต่อไป สำหรับวันนี้ขอ จบการสาธิตเรื่องลักษณะการรำเบื้องต้นและ บทร้องเพลงแม่บทเล็กแต่เพียงเท่านี้ นะคะ สำหรับในครั้งต่อไปเราจะมาเริ่มฝึกปฏิบัติ ทำรำกันต่อไป...สวัสดีค่ะ	

ภาคผนวก ง

แบบประเมิน แบบสอบถาม แบบแสดงความคิดเห็น วิชานาฏศิลป์ไทย

“เพลงแม่บทเล็ก” ผลการวิเคราะห์ IOC และแผนการจัดการเรียนรู้

แบบประเมินคู่มือการเรียน
วิชานาฏศิลป์ไทย “เพลงแม่บทเล็ก”

สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อละ 1 ระดับ

ความคิดเห็น

5 = มีคุณภาพดีมาก

4 = มีคุณภาพดี

3 = มีคุณภาพปานกลาง

2 = มีคุณภาพน้อย

1 = มีคุณภาพน้อยมาก

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. เนื้อหาของบทเรียนถูกต้องสมบูรณ์ ชัดเจน					
2. เนื้อหาสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง					
3. เนื้อหาสมบูรณ์ ชัดเจน					
4. คำที่ใช้เหมาะสมกับเนื้อหา และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน					
5. การนำเสนอเนื้อหา มีลำดับ ชัดเจน และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ได้					
6. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ					
7. มีบทสรุปที่ชัดเจน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....(ผู้ประเมิน)

(.....)

แบบประเมินคู่มือการเรียน

วิชานาฏศิลป์ไทย “เพลงแม่บทเล็ก”

สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย (√) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อละ 1 ระดับ

ความคิดเห็น

5 = มีคุณภาพดีมาก

4 = มีคุณภาพดี

3 = มีคุณภาพปานกลาง

2 = มีคุณภาพน้อย

1 = มีคุณภาพน้อยมาก

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. คำชี้แจงการใช้บทเรียน					
2. การเข้าสู่บทเรียน					
3. ความรวดเร็วในการแสดงข้อมูล					
4. มีกราฟิก สี เสียง เหมาะสม					
5. การเชื่อมโยงของบทเรียน					
6. โปรแกรมที่ใช้สร้างบทเรียนมีความเหมาะสม					
7. ขนาดของบทเรียนมีความเหมาะสม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....(ผู้ประเมิน)

(.....)

**แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย
บทเรียน “เพลงแม่บทเล็ก”**

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 10-12 ปี 13-14 ปี 15 ปีขึ้นไป
3. เป็นนักเรียนในชมรมนาฏศิลป์ไทยของโรงเรียน
 เป็น ไม่เป็น
4. วิธีการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (เลือกเพียง 1 วิธี ตามที่นักเรียนได้ทำการเรียน)
 วิธีการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยโดยครูเป็นผู้สอน
 วิธีการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยโดยครูร่วมกับสื่อคอมพิวเตอร์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการรับการเรียนการสอนวิชา

นาฏศิลป์ไทยโดยแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความพึงพอใจในคู่มือประกอบการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย ความพึงพอใจในวิธีการเรียนการสอน ความพึงพอใจเกี่ยวกับสถานที่ การประเมินผล และข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง ข้อความในตอนนี้เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการรับการเรียนการสอนวิชา

นาฏศิลป์ไทยโดยให้แสดงความคิดเห็นโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความพึงพอใจ ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์คุณภาพเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง พึงพอใจมาก
- 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1.คู่มือประกอบการเรียน					
1.1 มีคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คู่มือที่เข้าใจง่าย					
1.2 มีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ					
1.3 ลำนวนภาษามีความเหมาะสมกับผู้เรียน และเข้าใจง่าย					
1.4 รูปแบบตัวอักษรมีความชัดเจน					
1.5 มีการนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย					
1.6 มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก					
1.7 ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเหมาะสมกับการเรียน					
1.8 รูปภาพประกอบเนื้อหา มีสีสันสวยงามเร้า ความสนใจของผู้เรียน					
1.9 คู่มือประกอบการเรียนมีสาระที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้เรียน					
2. ด้านการเรียนการสอน					
2.1 มีการอธิบายเนื้อหาบทเรียนชัดเจน					
2.2 มีการอธิบายทำร่ำประกอบการสาริตที่ชัดเจน					
2.3 มีขั้นตอนการสาริตทำร่ำที่เป็นระบบและเข้าใจ ง่าย					
2.4 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบทเรียน					
2.5 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม					
2.6 ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาในบทเรียนได้ชัดเจนและ เข้าใจง่าย					
2.7 ผู้สอนมีการสรุปรูปแบบทำร่ำที่ทำการสอนทุกครั้ง					

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
2.8 บทเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนสร้างจิตสำนึก ให้เห็นถึงคุณค่าของวิชานาฏศิลป์					
2.9 มีระยะเวลาในการเรียนที่เหมาะสม					
3. ด้านสถานที่/อุปกรณ์/การประเมินผล					
3.1 สถานที่ที่ใช้ทำการเรียนการสอนเหมาะสมกับ จำนวนผู้เรียน					
3.2 สถานที่ใช้ในทำการเรียนเหมาะสมกับ วิชานาฏศิลป์ไทย					
3.3 เครื่องมือประกอบการเรียนมีความสมบูรณ์ พร้อมใช้					
3.4 มีแบบทดสอบประกอบบทเรียน สอดคล้องกับ เนื้อหาบทเรียน					
3.5 มีการประเมินผลบทเรียนทุกครั้งหลังการสอน					

4. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในการให้ความร่วมมือกรอกแบบสอบถามในครั้งนี้

(นางสาววิสสวัณ อรชุน)

นักศึกษาศรีอยุธยาโท สาขาไทยศึกษา

แบบแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
เกี่ยวกับเนื้อหาแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน
วิชานาฏศิลป์ไทย “เพลงแม่บทเล็ก”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					คะแนนความคิดเห็น		
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	+1	0	-1
1. คู่มือประกอบการเรียน								
1.1 มีคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คู่มือที่เข้าใจง่าย						/		
1.2 มีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ						/		
1.3 สำนวนภาษามีความเหมาะสมกับผู้เรียน และเข้าใจง่าย						/		
1.4 รูปแบบตัวอักษรมีความชัดเจน						/		
1.5 มีการนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย							/	
1.6 มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก						/		
1.7 ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเหมาะสมกับการเรียน							/	
1.8 รูปภาพประกอบเนื้อหามีสีสันสวยงามเร้าความสนใจของผู้เรียน						/		
1.9 คู่มือประกอบการเรียนมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน						/		
2. ด้านการเรียนการสอน								
2.1 มีการอธิบายเนื้อหาบทเรียนชัดเจน						/		
2.2 มีการอธิบายทำรำประกอบการสาธิตที่ชัดเจน						/		

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					คะแนน ความคิดเห็น		
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	+1	0	-1
2.3 มีขั้นตอนการสาธิตทำร่าที่เป็นระบบ และเข้าใจง่าย							/	
2.4 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ บทเรียน						/		
2.5 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม						/		
2.6 ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาในบทเรียนได้ ชัดเจนและเข้าใจง่าย						/		
2.8 บทเรียนที่ได้รับการเรียนการสอน สร้างจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าของ วิชานาฏศิลป์						/		
2.9 มีระยะเวลาในการเรียนที่เหมาะสม	/							
3. ด้านสถานที่/อุปกรณ์/การประเมินผล								
3.1 สถานที่ที่ใช้ทำการเรียนการสอน เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน						/		
3.2 สถานที่ใช้ในทำการเรียนเหมาะสม กับวิชานาฏศิลป์ไทย						/		
3.3 เครื่องมือประกอบการเรียนมี ความพร้อมพร้อมใช้							/	
3.4 มีแบบทดสอบประกอบบทเรียน สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน						/		
3.5 มีการประเมินผลบทเรียนทุกครั้ง หลังการสอน						/		

แบบแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
เกี่ยวกับเนื้อหาแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน
วิชานาฏศิลป์ไทย “เพลงแม่บทเล็ก”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					คะแนน ความคิดเห็น		
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	+1	0	-1
1. คู่มือประกอบการเรียน								
1.1 มีคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คู่มือที่ เข้าใจง่าย						/		
1.2 มีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ						/		
1.3 จำนวนภาษามีความเหมาะสมกับ ผู้เรียน และเข้าใจง่าย						/		
1.4 รูปแบบตัวอักษรมีความชัดเจน						/		
1.5 มีการนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย						/		
1.6 มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก						/		
1.7 ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเหมาะสม กับการเรียน						/		
1.8 รูปภาพประกอบเนื้อหามีสีสัน สวยงามสร้างความสนใจของผู้เรียน						/		
1.9 คู่มือประกอบการเรียนมีสาระที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้เรียน						/		
2. ด้านการเรียนการสอน								
2.1 มีการอธิบายเนื้อหาบทเรียนชัดเจน						/		
2.2 มีการอธิบายทำรำประกอบการสาธิต ที่ชัดเจน						/		

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					คะแนนความคิดเห็น		
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	+1	0	-1
2.3 มีขั้นตอนการสาธิตทำร่าที่เป็นระบบ และเข้าใจง่าย						/		
2.4 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ บทเรียน						/		
2.5 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ซักถาม						/		
2.6 ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาในบทเรียน ได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย						/		
2.7 ผู้สอนมีการสรุปรูปแบบทำร่าที่ทำการ สอนทุกครั้ง						/		
2.8 บทเรียนที่ได้รับการเรียนการสอน สร้างจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าของ วิชานาฏศิลป์						/		
2.9 มีระยะเวลาในการเรียนที่เหมาะสม						/		
3. ด้านสถานที่/อุปกรณ์/การประเมินผล								
3.1 สถานที่ที่ใช้ทำการเรียนการสอน เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน						/		
3.2 สถานที่ใช้ในทำการเรียนเหมาะสม กับวิชานาฏศิลป์ไทย						/		
3.3 เครื่องมือประกอบการเรียนมี ความสมบูรณ์พร้อมใช้							/	
3.4 มีแบบทดสอบประกอบบทเรียน สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน						/		

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					คะแนน ความคิดเห็น		
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	+1	0	-1
3.5 มีการประเมินผลบทเรียนทุกครั้ง หลังการสอน						/		

แบบแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
เกี่ยวกับเนื้อหาแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน
วิชานาฏศิลป์ไทย “เพลงแม่บทเล็ก”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					คะแนน ความคิดเห็น		
	มากที่สุด	มาก	ปาน-น้อย กลาง	น้อย ที่สุด		+1	0	-1
1.คู่มือประกอบการเรียน								
1.1 มีคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คู่มือที่ เข้าใจง่าย							/	
1.2 มีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ						/		
1.3 สำนวนภาษามีความเหมาะสมกับ ผู้เรียน และเข้าใจง่าย						/		
1.4 รูปแบบตัวอักษรมีความชัดเจน						/		
1.5 มีการนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย						/		
1.6 มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก						/		
1.7 ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเหมาะสม กับการเรียน							/	
1.8 รูปภาพประกอบเนื้อหา มีสีสัน สวยงามเร้าความสนใจของผู้เรียน						/		
1.9 คู่มือประกอบการเรียนมีสาระที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้เรียน						/		
2. ด้านการเรียนการสอน								
2.1 มีการอธิบายเนื้อหาบทเรียนชัดเจน						/		
2.2 มีการอธิบายทำรำประกอบการสาธิต ที่ชัดเจน						/		

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					คะแนนความคิดเห็น		
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	+1	0	-1
2.3 มีขั้นตอนการสาธิตทำร่ำที่เป็นระบบ และเข้าใจง่าย							/	
2.4 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ บทเรียน						/		
2.5 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม						/		
2.6 ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาในบทเรียน ได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย						/		
2.7 ผู้สอนมีการสรุปรูปแบบทำร่ำที่ทำ การสอนทุกครั้ง						/		
2.8 บทเรียนที่ได้รับการเรียนการสอน สร้างจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าของ วิชานาฏศิลป์						/		
2.9 มีระยะเวลาในการเรียนที่เหมาะสม						/		
3. ด้านสถานที่/อุปกรณ์/การประเมินผล								
3.1 สถานที่ที่ใช้ทำการเรียนการสอน เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน						/		
3.2 สถานที่ใช้ในทำการเรียนเหมาะสม กับวิชานาฏศิลป์ไทย						/		
3.3 เครื่องมือประกอบการเรียนมีความ สมบูรณ์พร้อมใช้							0	
3.4 มีแบบทดสอบประกอบบทเรียน สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน						/		

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					คะแนน ความคิดเห็น		
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	+1	0	-1
3.5 มีการประเมินผลบทเรียนทุกครั้งหลัง การสอน						/		

ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
เกี่ยวกับเนื้อหาแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน
วิชานาฏศิลป์ไทย “เพลงแม่บทเล็ก” (IOC)

หัวข้อ	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					Σr	IOC
	1	2	3	4	5		
1. คู่มือประกอบการเรียน							
1.1 มีคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คู่มือที่ เข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.2 มีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.3 จำนวนภาษามีความเหมาะสมกับ ผู้เรียน และเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.4 รูปแบบตัวอักษรมีความชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.5 มีการนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.6 มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไป หายาก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.7 ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเหมาะสม กับการเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.8 รูปภาพประกอบเนื้อหา มีสีสัน สวยงามสร้างความสนใจของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.9 คู่มือประกอบการเรียนมีสาระที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2. ด้านการเรียนการสอน							
2.1 มีการอธิบายเนื้อหาบทเรียนชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.2 มีการอธิบายทำรำประกอบการสาธิต ที่ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

หัวข้อ	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					Σr	IOC
	1	2	3	4	5		
2.3 มีขั้นตอนการสาธิตทำร่ำที่เป็นระบบและเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.4 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.5 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.6 ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาในบทเรียนได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.7 ผู้สอนมีการสรุปรูปแบบทำร่ำที่ทำการสอนทุกครั้ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.8 บทเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนสร้างจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าของวิชานาฏศิลป์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.9 มีระยะเวลาในการเรียนที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3. ด้านสถานที่/อุปกรณ์/การประเมินผล							
3.1 สถานที่ที่ใช้ทำการเรียนการสอนเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1		1
3.2 สถานที่ใช้ในทำการเรียนเหมาะสมกับวิชานาฏศิลป์ไทย	+1	+1	+1	+1	+1		1
3.3 เครื่องมือประกอบการเรียนมีความสมบูรณ์พร้อมใช้	+1	+1	+1	+1	+1		1
3.4 มีแบบทดสอบประกอบบทเรียนสอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3.5 มีการประเมินผลบทเรียนทุกครั้งหลังการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ผลการวิเคราะห์ IOC

ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน ด้านเนื้อหา

ข้อความ	Corrected Item-Total Correlation	ΣR	IOC
1. มีคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คู่มือที่เข้าใจง่าย	0.9994	5	1
2. มีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ	0.9481	4	0.8
3. จำนวนภาษาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและเข้าใจง่าย	0.9994	5	1
4. รูปแบบตัวอักษรมีความชัดเจน	0.9481	4	0.8
5. มีการนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	0.9994	5	1
6. มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก	0.9481	4	0.8
7. ปริมาณในเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสมกับการเรียน	0.9994	5	1
8. รูปภาพประกอบเนื้อหา มีสีสันสวยงามสร้างความสนใจ ของผู้เรียน	0.9481	4	0.8
9. คู่มือประกอบการเรียน มีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อ ผู้เรียน	0.9994	5	1
Cronbach's = 0.9946		41	8.2

ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน

ข้อความ	Corrected Item-Total Correlation	ΣR	IOC
1. มีการอธิบายเนื้อหาบทเรียนชัดเจน	0.9468	4	0.8
2. มีการอธิบายทำรำประกอบการศึกษาที่ชัดเจน	0.9980	5	1
3. มีขั้นตอนการศึกษาทำรำที่เป็นระบบและเข้าใจง่าย	0.9468	4	0.8
4. มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบทเรียน	0.9980	5	1
5. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม	0.9602	4	0.8
6. ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาในบทเรียนได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย	0.9980	5	1
7. ผู้สอนมีการสรุปรูปแบบทำรำหลังทำการสอนทุกครั้ง	0.9980	5	1
8. บทเรียนที่ได้รับการสอนสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของวิชา	0.9602	4	0.8
9. มีระยะเวลาในการเรียนที่เหมาะสม	0.9980	5	1
Cronbach's = 0.9949		41	8.2

ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาแบบสอบถามความพึงพอใจของ
ผู้เรียน ด้านสถานที่ อุปกรณ์การเรียน และการประเมินผล

ข้อความ	Corrected Item-Total Correlation	ΣR	IOC
1. สถานที่ที่ใช้ทำการเรียนการสอนเหมาะสมกับจำนวน ผู้เรียน	0.9495	4	0.8
2. สถานที่ที่ใช้เรียนเหมาะสมกับการเรียนวิชานาฏศิลป์- ไทย	0.9965	5	1
3. เครื่องมือประกอบการเรียนมีความสมบูรณ์พร้อมใช้งาน	0.9965	5	1
4. มีแบบทดสอบประกอบบทเรียน สอดคล้องกับเนื้อหา บทเรียน	0.9965	5	1
5. มีการประเมินผลบทเรียนทุกครั้งหลังการสอน	0.9495	4	0.8
Cronbach's = 0.9912		23	4.6

ตารางเกณฑ์การประเมินผลการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก

ก่อนการเรียนรู้ (post-test)

กลุ่มที่รับการถ่ายทอดโดยครู

นักเรียน คนที่	เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติท่ารำ			รวม 40 คะแนน
	ความถูกต้องของท่ารำ 15 คะแนน	ความถูกต้องของจังหวะ 15 คะแนน	ปฏิภาณไหวพริบ 10 คะแนน	
1.	14	13	7	34
2.	14	10	6	30
3.	10	8	5	23
4.	11	12	5	28
5.	5	5	3	13
6.	6	5	4	15
7.	13	10	7	30
8.	10	8	4	22
9.	11	7	6	24
10.	10	6	5	21
11.	6	5	5	16
12.	11	8	4	23
13.	11	11	5	27
14.	9	5	4	18
15.	6	6	3	15
16.	10	7	5	22
17.	7	5	4	16
18.	11	6	4	21
19.	11	6	4	22
20.	12	6	5	23

ตารางเกณฑ์การประเมินผลการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก

ก่อนการเรียน (post-test)

กลุ่มที่รับการถ่ายทอดโดยครูร่วมกับสื่อประสม

นักเรียน คนที่	เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติท่ารำ			รวม
	ความถูกต้องของท่ารำ 15 คะแนน	ความถูกต้องของจังหวะ 15 คะแนน	ปฏิภาณไหวพริบ 10 คะแนน	40 คะแนน
1.	7	6	5	18
2.	14	13	7	34
3.	12	12	6	30
4.	12	9	3	24
5.	6	7	3	16
6.	10	3	2	15
7.	14	9	7	30
8.	13	14	4	31
9.	9	3	3	15
10.	8	6	0	14
11.	13	12	7	32
12.	12	13	5	30
13.	13	11	6	30
14.	15	15	8	38
15.	10	9	5	24
16.	13	11	7	31
17.	9	9	3	21
18.	14	10	6	30
19.	8	8	5	21
20.	11	8	5	24

ตารางเกณฑ์การประเมินผลการสอบข้อร้อง เพลงแม่บทเล็ก

หลังการเรียนรู้ (post-test)

กลุ่มที่รับการถ่ายทอดโดยครู

นักเรียน คนที่	เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติทำรำ			รวม
	ความถูกต้องของท่ารำ 15 คะแนน	ความถูกต้องของจังหวะ 15 คะแนน	ปฏิภาณไหวพริบ 10 คะแนน	40 คะแนน
1.	4	1	0	5
2.	3	2	1	6
3.	3	2	0	5
4.	3	2	0	5
5.	2	1	1	4
6.	3	1	1	5
7.	3	2	1	6
8.	3	2	2	7
9.	2	2	2	6
10.	2	2	1	5
11.	2	2	1	5
12.	2	1	1	4
13.	3	2	0	5
14.	2	2	0	4
15.	4	1	1	6
16.	3	2	0	5
17.	4	2	1	7
18.	3	2	0	5
19.	2	2	1	5
20.	3	2	1	6

ตารางเกณฑ์การประเมินผลการสอบขับร้อง เพลงแม่บทเด็ก

หลังการเรียนรู้ (Post-test)

กลุ่มที่รับการถ่ายทอดโดยครูร่วมกับสื่อประสม

นักเรียน คนที่	เกณฑ์การประเมินการขับร้องเพลงแม่บทเด็ก			รวม
	ความถูกต้อง ของเนื้อเพลง 5 คะแนน	ความถูกต้อง ของจังหวะ 3 คะแนน	ความถูกต้อง ของทำนอง 2 คะแนน	10 คะแนน
1.	2	1	1	4
2.	3	2	1	6
3.	3	2	1	6
4.	3	2	1	6
5.	3	1	1	5
6.	2	2	1	5
7.	2	1	1	4
8.	3	3	0	6
9.	2	2	1	5
10.	3	2	0	5
11.	4	1	0	5
12.	3	1	1	5
13.	5	1	0	6
14.	4	1	1	6
15.	3	2	0	5
16.	2	2	1	5
17.	2	2	1	5
18.	4	2	0	6
19.	2	2	1	5
20.	5	1	0	6

ผลคะแนนรวมทั้งการปฏิบัติทำรำและการขับร้อง คะแนนรวม 50 คะแนน
กลุ่มที่รับการถ่ายทอดโดยครู

นักเรียน คนที่	ผลการประเมิน		รวม
	การปฏิบัติทำรำ 40 คะแนน	การขับร้องเพลง 10 คะแนน	50 คะแนน
1.	34	5	39
2.	30	6	36
3.	23	5	28
4.	28	5	33
5.	13	4	17
6.	15	5	20
7.	30	6	36
8.	22	7	29
9.	24	6	30
10.	21	5	26
11.	16	5	21
12.	23	4	27
13.	27	5	32
14.	18	4	22
15.	15	6	21
16.	22	5	27
17.	16	7	23
18.	21	5	26
19.	22	5	27
20.	23	6	29

ผลคะแนนรวมทั้งการปฏิบัติทำรำและการขับร้อง คะแนนรวม 50 คะแนน
 กลุ่มที่รับการถ่ายทอดโดยครูร่วมกับสื่อประสม

นักเรียน คนที่	ผลการประเมิน		รวม 50 คะแนน
	การปฏิบัติทำรำ 40 คะแนน	การขับร้องเพลง 10 คะแนน	
1.	18	4	23
2.	34	6	40
3.	30	6	37
4.	24	6	30
5.	16	5	22
6.	15	5	22
7.	30	4	37
8.	31	6	39
9.	15	5	20
10.	14	5	19
11.	32	5	37
12.	30	5	39
13.	30	6	36
14.	38	6	44
15.	24	5	29
16.	31	5	35
17.	21	5	26
18.	30	6	36
19.	21	5	25
20.	24	6	30

ผลการวิเคราะห์คะแนนการสอนโดยครู ภาคทฤษฎี

นักเรียน คนที่	คะแนน		diff	t	p-value
	Pretest	Posttest			
1	9	15	-6	4.00	0.156
2	12	16	-4	7.00	0.909
3	13	15	-2	14.00	0.045
4	14	15	-1	29.00	0.022
5	12	18	-6	5.00	0.126
6	15	15	0	0.00	0.000
7	14	18	-4	8.00	0.079
8	15	15	0	0.00	0.000
9	16	17	-1	33.00	0.019
10	15	15	0	0.00	0.000
11	12	16	-4	7.00	0.090
12	10	16	-6	4.33	0.144
13	11	15	-4	6.50	0.097
14	13	15	-2	14.00	0.045
15	14	15	-1	29.00	0.022
16	16	17	-1	33.00	0.019
17	11	18	-7	4.14	0.151
18	12	17	-5	5.80	0.109
19	8	15	-7	3.28	0.188
20	10	14	-4	6.00	0.105
เฉลี่ย	13	16	-3	9.66	0.066

ผลการวิเคราะห์คะแนนการสอนโดยครูร่วมกับสื่อ ภาคทฤษฎี

นักเรียน คนที่	คะแนน		diff	<i>t</i>	<i>p</i> -value
	Pretest	Posttest			
1	11	19	-8	3.75	0.166
2	14	17	-3	10.33	0.061
3	15	19	-4	8.50	0.075
4	16	18	-2	17.00	0.037
5	14	18	-4	8.00	0.079
6	16	17	-1	33.00	0.019
7	15	16	-1	31.00	0.021
8	15	18	-3	11.00	0.058
9	14	17	-3	10.33	0.061
10	16	16	0	0.00	0.00
11	12	15	-3	9.00	0.070
12	12	16	-4	7.00	0.090
13	10	15	-5	5.00	0.126
14	13	18	-5	6.20	0.102
15	11	15	-4	6.50	0.097
16	9	14	-5	4.60	0.136
17	15	19	-4	8.50	0.075
18	14	17	-3	10.33	0.061
19	14	16	-2	15.00	0.042
20	14	18	-4	8.00	0.079
เฉลี่ย	13	17	-4	7.50	0.084

ผลการวิเคราะห์คะแนนการสอนโดยครู ภาคปฏิบัติ

นักเรียน คนที่	คะแนน		diff	t	p-value
	Pretest	Posttest			
1	10	39	-29	1.69	0.340
2	10	36	-26	1.76	0.328
3	9	28	-19	1.94	0.302
4	8	33	-25	1.64	0.349
5	9	17	-8	3.25	0.190
6	8	20	-12	2.33	0.258
7	10	36	-26	1.76	0.328
8	12	29	-17	2.41	0.250
9	11	30	-19	2.15	0.276
10	11	26	-15	2.46	0.245
11	4	21	-17	1.47	0.380
12	5	27	-22	1.45	0.383
13	4	32	-28	1.28	0.421
14	3	22	-19	1.31	0.414
15	3	21	-18	1.33	0.410
16	5	27	-22	1.45	0.383
17	4	23	-19	1.42	0.390
18	3	26	-23	1.26	0.427
19	7	27	-20	1.70	0.339
20	6	29	-23	1.52	0.370
เฉลี่ย	7	27	-20	1.70	0.339

ผลการวิเคราะห์คะแนนการสอนโดยครูร่วมกับสื่อ ภาคปฏิบัติ

นักเรียน คนที่	คะแนน		diff	t	p-value
	Pretest	Posttest			
1	8	23	-15	2.06	0.287
2	11	40	-29	1.75	0.329
3	11	37	-26	1.84	0.316
4	9	30	-21	1.85	0.314
5	8	22	-14	2.14	0.278
6	8	22	-14	2.14	0.278
7	10	37	-27	1.74	0.332
8	10	39	-29	1.69	0.340
9	10	20	-10	3.00	0.205
10	8	19	-11	2.45	0.246
11	12	37	-25	1.96	0.300
12	13	39	-26	2.00	0.295
13	10	36	-26	1.76	0.328
14	16	44	-28	2.14	0.278
15	9	29	-20	1.90	0.308
16	10	35	-25	1.80	0.323
17	8	26	-18	1.88	0.310
18	11	36	-25	1.88	0.311
19	8	25	-17	1.94	0.303
20	9	30	-21	1.85	0.314
เฉลี่ย	10	31	-21	1.95	0.301

ตารางเปรียบเทียบระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองการสอนโดยครู

ภาคทฤษฎี

กลุ่มนักเรียนชมรม

กลุ่มนักเรียนชมรม	จำนวน นักเรียน	คะแนนเฉลี่ย \bar{X}	ความแตกต่าง เฉลี่ย	<i>t</i>	<i>p</i> -value
คะแนนก่อน การทดลอง	10	13.50	-2.40	-3.116*	0.006
คะแนนหลัง การทดลอง	10	15.90			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางเปรียบเทียบระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองการสอนโดยครู

ภาคทฤษฎี

กลุ่มนักเรียนทั่วไป

กลุ่มนักเรียนทั่วไป	จำนวน นักเรียน	คะแนนเฉลี่ย \bar{X}	ความแตกต่าง เฉลี่ย	<i>t</i>	<i>p</i> -value
คะแนนก่อน การทดลอง	10	11.70	-4.10	-5.034*	0.000
คะแนนหลัง การทดลอง	10	15.80			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางเปรียบเทียบระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองการสอนโดยครูร่วมกับสื่อ
ภาคทฤษฎี กลุ่มนักเรียนชมรม

กลุ่มนักเรียนชมรม	จำนวน นักเรียน	คะแนนเฉลี่ย \bar{X}	ความแตกต่าง เฉลี่ย	<i>t</i>	<i>p</i> -value
คะแนนก่อน การทดลอง	10	14.60	-2.90	-4.949*	0.000
คะแนนหลัง การทดลอง	10	17.50			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางเปรียบเทียบระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองการสอนโดยครูร่วมกับสื่อ
ภาคทฤษฎี กลุ่มนักเรียนทั่วไป

กลุ่มนักเรียนทั่วไป	จำนวน นักเรียน	คะแนนเฉลี่ย \bar{X}	ความแตกต่าง เฉลี่ย	<i>t</i>	<i>p</i> -value
คะแนนก่อน การทดลอง	10	12.40	-3.90	-4.837*	0.000
คะแนนหลัง การทดลอง	10	16.30			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แผนจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์
กลุ่มผู้เรียนที่รับการถ่ายทอดโดยครู

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551
ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 1 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ.3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 1 : บรรยายองค์ประกอบนาฏศิลป์

สาระสำคัญ นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบไปด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ การศึกษานาฏศิลป์ จึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงความเป็นอารยประเทศแล้ว นาฏศิลป์ยังเป็นแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยมีมนุษย์เป็น ศูนย์กลาง การศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย ทักษะพื้นฐานในการฝึกหัด นาฏศิลป์ไทยในชุดต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลผู้นั้นเป็นเยาวชนที่ดีมีอนาคต สามารถที่จะสร้างสรรค์ อนุรักษ์ และถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลังสืบไปได้

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย
2. ความหมายของนาฏศิลป์ไทย
3. วัตถุประสงค์ในการเรียน
4. ประโยชน์ของการเรียน
5. รากฐานที่มา
6. องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย

ทักษะ

1. ทราบถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย
2. เข้าใจถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
 - 1.1 ครูแนะนำตัวและทำความรู้จักกับนักเรียนทีละคน
 - 1.2 ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยที่นักเรียนรู้จัก
 - 1.3 ครูแจกแบบทดสอบเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนทำ
 - 1.4 ครูแจกหนังสือคู่มือการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย “เพลงแม่บทเล็ก”ให้นักเรียน

คนละเล่ม

2. ชี้นสอน
 - 2.1 ครูอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนฟัง
 - 2.2 ครูอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับรากฐานที่มาของนาฏศิลป์ไทยและองค์ประกอบ

ของนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนฟัง

3. ชี้นสรุปบททวน
 - 3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยและที่มาของเพลงแม่บทเล็กตามเอกสารประกอบการเรียน

4. ชี้นวัดผล

- 4.1 ครูสุ่มถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาเป็นรายบุคคล

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551
ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 2 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ.3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าของนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 1 : บรรยายองค์ประกอบนาฏศิลป์

สาระสำคัญ นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบไปด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ การศึกษานาฏศิลป์ จึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงความเป็นอารยประเทศแล้ว นาฏศิลป์ยังเป็นแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยมีมนุษย์เป็น ศูนย์กลาง การศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย ทักษะพื้นฐานในการฝึกหัด นาฏศิลป์ไทยในชุดต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลผู้นั้นเป็นเยาวชนที่ดีมีอนาคต สามารถที่จะสร้างสรรค์ อนุรักษ์ และถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลังสืบไปได้

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ประวัติความเป็นมาของเพลงแม่บทเล็ก คือ
 - 1.1 เครื่องดนตรี
 - 1.2 การแต่งกาย
 - 1.3 โอกาสที่ใช้แสดง
2. ประวัติแม่บทเล็กที่ใช้ในการถ่ายทอด

ทักษะ

1. ทราบถึงที่มาของรำแม่บทเล็กได้
2. เข้าใจถึงประโยชน์ของการรำแม่บทเล็กได้
3. ทราบถึงเครื่องดนตรีเครื่องแต่งกาย โอกาสที่ใช้ในการแสดง
4. เข้าใจถึงวิธีการถ่ายทอครำแม่บทเล็ก

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน
 - 1.1 ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความเป็นมาของเพลงแม่บทเล็ก
 - 1.2 ครูซักถามเกี่ยวกับการความรู้เพลงแม่บทเล็กว่าใครเคยได้ยินมาบ้าง
2. ช้่นสอน
 - 2.1 ครูอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงแม่บทเล็ก
 - 2.2 ครูอธิบายเกี่ยวกับการถ่ายทอดเพลงแม่บทเล็กให้นักเรียนฟัง โดยให้นักเรียน

อ่านในคู่มือการเรียนตาม

3. ช้่นสรุปบททวน

- 3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย

และที่มาของเพลงแม่บทเล็กตามเอกสารประกอบการเรียน

4. ช้่นวัดผล

- 4.1 ครูสุ่มถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาเป็นรายบุคคล

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 3 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ.3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์ วิจาร์ณคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 1 : แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏศัพท์ในการสื่อความหมาย
และการแสดงออกภาษาท่า นาฏศัพท์

สาระสำคัญ นาฏศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้เฉพาะในทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อของลักษณะของ
การรำไทย นาฏศัพท์ที่ใช้อยู่ส่วนมากในการแสดงนาฏศิลป์ เช่น จีบ ตั้งวง ประทับ
จรดเท้า กระดกเท้า เป็นต้น

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ทำนาฏศัพท์เบื้องต้น ได้แก่ จีบ ตั้งวง ประทับ จรดเท้า กระดกเท้า เป็นต้น

ทักษะ

1. ทราบถึงนาฏศัพท์ที่ใช้ในการเรียนนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น
2. ปฏิบัติทำนาฏศัพท์เบื้องต้นได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
 - 1.1 ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติทำทางตามธรรมชาติของมนุษย์

1.2 ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างท่าทางตามธรรมชาติที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

2. ขั้นสอน

2.1 ครูอธิบายเกี่ยวกับท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นให้นักเรียนฟังทีละท่าตามเอกสารคู่มือประกอบการเรียน

2.2 ครูอธิบายท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นให้นักเรียนฟังพร้อมสาธิตท่าทางให้นักเรียนดูและปฏิบัติตามทีละท่าจนครบ โดยครูเป็นผู้คอยควบคุมดูแลและจับท่าทางให้นักเรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2.3 ครูเปิดซีดีเพลงแม่บทเล็กให้นักเรียนฟังพร้อมกับปฏิบัติท่านาฏยศัพท์แทนการนับจำนวนเลข

2.4 ครูสอนให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กตามครูทีละท่อนในเนื้อร้องที่ว่า “เทพนมปฐุมพรหมสีหน้า สอดสร้อยมาลาเนคฉิน จนจบเพลง ” จำนวน 4 ท่อน

3. ขั้นสรุปทบทวน

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติท่านาฏยศัพท์พร้อมกัน โดยครูให้นักเรียนท่องเนื้อเพลงแม่บทเล็ก ตามที่ครูต่อให้ โดยครูเป็นผู้ปรบจังหวะ

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กเอง โดยครูเป็นผู้ปรบจังหวะให้ตามท่อนที่ครูต่อให้ จำนวน 4-5 ท่อน

4. ขั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนร้องเพลงเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5 คน 4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องและปรบจังหวะ

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. เครื่องเล่นซีดีเพลง
3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 4 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 1 : แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อ

ความหมายและการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบ
เรื่องราวการแสดงนาฏศิลป์ ระบุ รำมาตรฐาน

สาระสำคัญ รำแม่บท เป็นการแสดงท่ารำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือเป็นแม่ท่าที่
เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3
คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและท่ารำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก
และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ท่ารำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

1. ปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชุมนำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 ครูให้นักเรียนท่องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกัน
- 1.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปรบมือตามจังหวะ
- 1.3 ครูให้นักเรียนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อก่อน

การเรียน

2. ชั้นสอน

2.1 ครูอธิบายพร้อมทั้งสาธิตทำรำเพลงแม่บทเล็กในเนื้อที่ว่า “เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า สอดสร้อยมาลาฉนิฉิน จนถึงเนื้อที่ว่า อีกช้านางนอนภมรเกล้า แยกเต้าผาลาเพียงไหล่”

2.2 ครูให้นักเรียนปฏิบัติทำรำตามครูทีละท่า โดยให้นักเรียนร้องเพลงประกอบทำรำไปด้วยทีละท่า

2.3 ครูแก้ไขข้อบกพร่องในท่ารำของนักเรียนแต่ละคน โดยให้นักเรียนสลับกันขึ้นมารำข้างหน้าของแถว

3. ชั้นสรุปทบทวน

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติทำท่ารำเพลงแม่บทเล็กในเนื้อที่ว่า “เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า สอดสร้อยมาลาฉนิฉิน จนถึงเนื้อที่ว่า อีกช้านางนอนภมรเกล้า แยกเต้าผาลาเพียงไหล่” โดยครูเป็นผู้รำนำหน้า

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติทำรำเอง โดยครูเป็นผู้ปรบจังหวะให้ จำนวน 4-5 เที้ยว

4. ชั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนปฏิบัติทำรำเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5 คน 4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องปรบจังหวะและปฏิบัติทำรำ

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. เครื่องเล่นซีดีเพลง
3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 5 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์ วิจักษ์คุณค่าทางนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 3 : แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏศัพท์ในการสื่อความหมาย
และการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบเรื่องราว
การแสดงนาฏศิลป์ ระบุว่า มาตรฐาน

สาระสำคัญ วิชาแม่บท เป็นการแสดงท่าต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือเป็นแม่ท่าที่
เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่
3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและท่าแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก
และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ท่ารำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

1. ปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชุมนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติทำนาฏยศัพท์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อก่อนการเรียน โดยครูเป็นผู้ประจบประแจง

1.2 ครูให้นักเรียนทบทวนท่ารำที่ครูต่อไปเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว 2-3 เที้ยว

2. ขั้นสอน

2.1 ครูอธิบายพร้อมทั้งสาธิตท่ารำเพลงแม่บทเล็กในเนื้อที่ว่า “เมขลา โยนแก้วแววไว มยุเรศพื่อนในนภาพรจนถึงเนื้อร้องที่ว่าย้ายท่ามัจฉาชมสาคร พระสีกรขว้างจักรฤทธิรงค์”

2.2 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำตามครูทีละท่า โดยให้นักเรียนร้องเพลงประกอบท่ารำไปด้วยทีละท่า

2.3 ครูแก้ไขข้อบกพร่องในท่ารำของนักเรียนแต่ละคน โดยให้นักเรียนสลับกันขึ้นมารำข้างหน้าของแถว

3. ขั้นสรุปทบทวน

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กในเนื้อที่ว่า “เมขลา โยนแก้วแววไว มยุเรศพื่อนในนภาพรจนถึงเนื้อร้องที่ว่าย้ายท่ามัจฉาชมสาคร พระสีกรขว้างจักรฤทธิรงค์” โดยครูเป็นผู้รำนำหน้า

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติท่ารำเอง โดยครูเป็นผู้ประจบประแจงให้ จำนวน 4 -5 เที้ยว

4. ขั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5 คน 4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องประจบประแจงและปฏิบัติท่ารำ

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. เครื่องเล่นซีดีเพลง
3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 6 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ.3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 3 : แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย และการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบเรื่องราว การแสดงนาฏศิลป์ ระบุว่า มาตรฐาน

สาระสำคัญ รำแม่บท เป็นการแสดงท่ารำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือเป็นแม่ท่าที่เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตาม โอกาส บทร้องและท่ารำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ท่ารำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

2. ปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชำนาญเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติทำนาฏยศัพท์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อก่อนการเรียน โดยครูเป็นผู้ประจบประแจง

1.2 ครูให้นักเรียนทบทวนท่ารำที่ครูต่อไปเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว 2-3 เที้ยว

2. ขั้นสอน

2.1 ครูอธิบายเปิดซีดีเพลงแม่บทเล็กให้นักเรียนรำพร้อมกับเพลงตั้งแต่ต้นจนจบเพลง โดยครูเป็นผู้รำนำหน้า 2-3 เที้ยว

2.2 ครูแก้ไขข้อบกพร่องในท่ารำของนักเรียนแต่ละคน โดยให้นักเรียนสลับกันขึ้นมารำข้างหน้าของแถว

3. ขั้นสรุปทบทวน

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กตั้งแต่ต้นจนจบเพลง

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติท่ารำเอง โดยครูเป็นผู้ประจบประแจงให้ จำนวน 4-5 เที้ยว

4. ขั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5 คน 4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องประจบประแจงและปฏิบัติท่ารำ

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. เครื่องเล่นซีดีเพลง
3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 7 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 3 : แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย และการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบเรื่องราว การแสดงนาฏศิลป์ ระบุว่า มาตรฐาน

สาระสำคัญ วิชาแม่บท เป็นการแสดงท่ารำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือเป็นแม่ท่าที่เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและท่ารำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ท่ารำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

1. ปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชุมนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติทำนาฏยศัพท์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อก่อนการเรียน โดยครูเป็นผู้ปรบจังหวะ

1.2 ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลงแม่บทเล็ก

2. ขั้นสอน

2.1 ครูอธิบายเปิดซีดีเพลงแม่บทเล็กให้นักเรียนรำพร้อมกับเพลงตั้งแต่ต้นจนจบเพลง โดยครูเป็นผู้รำนำหน้า 2-3 เที้ยว

2.2 ครูแก้ไขข้อบกพร่องในท่ารำของนักเรียนแต่ละคน โดยให้นักเรียนสลับกันขึ้นมารำข้างหน้าของแถว

3. ขั้นสรุปบททวน

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กตั้งแต่ต้นจนจบเพลง

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติท่ารำเอง โดยครูเป็นผู้ปรบจังหวะให้ จำนวน 4-5 เที้ยว

3.3 ครูทบทวนเนื้อหา ประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทยและประวัติความเป็นมาของเพลงแม่บทเล็กให้นักเรียนฟัง

4. ขั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5 คน 4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องปรบจังหวะและปฏิบัติท่ารำ

4.2 ครูสุ่มถามนักเรียนเป็นรายบุคคล

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. เครื่องเล่นซีดีเพลง
3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 8 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ.3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 3 : แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย
และการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบเรื่องราว
การแสดงนาฏศิลป์ ระบุ รำมาตรฐาน

สาระสำคัญ รำแม่บท เป็นการแสดงท่ารำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือเป็นแม่ท่าที่
เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่
ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและท่ารำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก
และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ท่ารำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

1. ปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชุมนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูอธิบายเกี่ยวกับวิธีการทำข้อสอบทฤษฎีและการสอบปฏิบัติ

1.2 ครูอธิบายเกณฑ์ที่ใช้ในการสอบปฏิบัติเพลงแม่บทเล็ก

1.3 ครูให้นักเรียนจับกลุ่ม ๆ ละ 5 คน

2. ขั้นสอน

2.1 ครูแจกข้อสอบปฏิบัติให้นักเรียนคนละ 1 ชุด หลังจากสอบทฤษฎีแล้วครูจึงสอบปฏิบัติทำรำโดยเรียกสอบเป็นกลุ่ม

3. ขั้นวัดผล

3.1 ครูเฉลยข้อสอบทฤษฎีให้นักเรียนฟัง

3.2 ครูสอบร้องเพลงแม่บทเล็กโดยเรียกตามกลุ่มที่นักเรียนสอบปฏิบัติ

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก

2. เครื่องเล่นซีดีเพลง

3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
<p>สาระสำคัญ</p> <p>รำแม่บท เป็นการแสดงท่า รำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ ไทย คือเป็นแม่ท่าที่เป็น มาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้น ตามโอกาส บทร้องและ ท่ารำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วย คำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน</p>	<p>ผลคะแนน การปฏิบัติ ท่ารำและ คะแนน การขับร้อง เพลงแม่บท เล็ก</p>	<p>ครูให้ นักเรียน ปฏิบัติเพลง แม่บทเล็ก และการขับ ร้องเพลง แม่บทเล็ก</p>	<p>แบบ ประเมินผล การสอบ ปฏิบัติและ การขับร้อง เพลงแม่บท เล็ก</p>	<p>คะแนนเต็ม 50 คะแนน 40-50 ดีเยี่ยม 39-30 ดี 29-20 พอใช้ 19-10 ปรับปรุง</p>
<p>มาตรฐานการเรียนรู้</p> <p>ศ.3.1 : เข้าใจและ แสดงออกทางนาฏศิลป์ อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่า นาฏศิลป์ ถ่ายทอด ความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชมและ ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน</p>	<p>ผลคะแนน การปฏิบัติ ท่ารำและ คะแนน การขับร้อง เพลงแม่บท เล็ก</p>	<p>ครูให้ นักเรียน ปฏิบัติเพลง แม่บทเล็ก และการขับ ร้องเพลง แม่บทเล็ก</p>	<p>แบบ ประเมินผล การสอบ ปฏิบัติและ การขับร้อง เพลงแม่บท เล็ก</p>	<p>คะแนนเต็ม 50 คะแนน 40-50 ดีเยี่ยม 39-30 ดี 29-20 พอใช้ 19-10 ปรับปรุง</p>

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
<p>สมรรถนะสำคัญ</p> <p>1. ความสามารถในการปฏิบัติทำร้าย</p> <p>2. ความสามารถในการขับร้อง</p>	<p>ผลคะแนนการปฏิบัติทำร้ายและคะแนนการขับร้องเพลงแม่บทเล็ก</p>	<p>- สังเกตจากความจำในเรื่องของทำร้าย</p> <p>- สังเกตจากปฏิบัติทำร้ายได้ถูกต้อง</p>	<p>แบบประเมินผล การสอบปฏิบัติ</p>	<p>คะแนนเต็ม 50 คะแนน</p> <p>40-50 ดีเยี่ยม</p> <p>39-30 ดี</p> <p>29-20 พอใช้</p> <p>19-10 ปรับปรุง</p>
<p>คุณลักษณะ</p> <p>1. การตรงต่อเวลา</p> <p>2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย</p>	<p>จากการสังเกต</p>	<p>- เข้าเรียนสม่ำเสมอ</p> <p>- มีความตั้งใจและสนใจในกิจกรรมการสอนวิชา นาฏศิลป์-ไทย เพลงแม่บทเล็ก</p>	<p>แบบประเมินผล การสอบปฏิบัติและการขับร้องเพลงแม่บทเล็ก</p>	<p>คะแนนเต็ม 50 คะแนน</p> <p>40-50 ดีเยี่ยม</p> <p>39-30 ดี</p> <p>29-20 พอใช้</p> <p>19-10 ปรับปรุง</p>

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
<p>คุณลักษณะอันพึงประสงค์</p> <p>1. ใฝ่เรียนรู้</p> <p>2. รักความเป็นไทย</p>	จากการสังเกต	<p>- สังเกตจาก</p> <p>กระบวน</p> <p>การกลุ่ม</p> <p>ในกระทำ</p> <p>กิจกรรม</p> <p>- ให้ความ</p> <p>สนใจใน</p> <p>การเรียน</p>	<p>แบบ</p> <p>ประเมินผล</p> <p>การสอบ</p> <p>ปฏิบัติและ</p> <p>การข้บร่อง</p> <p>เพลงแม่บท</p> <p>เล็ก</p>	<p>คะแนนเต็ม</p> <p>50 คะแนน</p> <p>40-50 ดีเยี่ยม</p> <p>39-30 ดี</p> <p>29-20 พอใช้</p> <p>19-10</p> <p>ปรับปรุง</p>

แผนจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์
กลุ่มผู้เรียนที่รับการถ่ายทอดโดยครูร่วมกับสื่อประสม

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ		รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	ภาคเรียนที่ 1	ปีการศึกษา 2551
ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก	สัปดาห์ที่ 1 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.1: เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 1: บรรยายองค์ประกอบนาฏศิลป์

สาระสำคัญ นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบไปด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ การศึกษานาฏศิลป์ จึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงความเป็นอารยประเทศแล้ว นาฏศิลป์ยังเป็นแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง การศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย ทักษะพื้นฐานในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยในชุดต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลผู้นั้นเป็นเยาวชนที่ดีมีอนาคต สามารถที่จะสร้างสรรค์ อนุรักษ์ และถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลังสืบไปได้

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย
2. ความหมายของนาฏศิลป์ไทย
3. วัตถุประสงค์ในการเรียน
4. ประโยชน์ของการเรียน
5. รากฐานที่มา
6. องค์ประกอบของของนาฏศิลป์ไทย

ทักษะ

1. ทราบถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย
2. เข้าใจถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 ครูแนะนำตัวและทำความรู้จักกับนักเรียนทีละคน
- 1.2 ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยที่นักเรียนรู้จัก
- 1.3 ครูแจกแบบทดสอบเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนทำ
- 1.4 ครูแจกหนังสือคู่มือการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย “เพลงแม่บทเล็ก” ให้นักเรียน

คนละเล่มพร้อมแผ่นซีดีรอมให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น

2. ชี้นสอน

- 2.1 ครูอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนตาม

ข้อมูลในซีดีรอม

- 2.2 ครูอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับรากฐานที่มาของนาฏศิลป์ไทยและองค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนฟังตามข้อมูลในซีดีรอม

3. ชี้นสรุปบททวน

- 3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยและที่มาของเพลงแม่บทเล็กตามเอกสารประกอบการเรียน

- 3.2 ครูให้นักเรียนทบทวนความรู้จากซีดีรอม

4. ชี้นวัดผล

- 4.1 ครูสุ่มถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาเป็นรายบุคคล

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. ซีดีรอมเรื่องเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก

สัปดาห์ที่ 2 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ.3.1: เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าทางนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 1: บรรยายองค์ประกอบนาฏศิลป์

สาระสำคัญ นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบไปด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ การศึกษานาฏศิลป์ จึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงความเป็นอารยประเทศแล้ว นาฏศิลป์ยังเป็นแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง การศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย ทักษะพื้นฐานในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยในชุดต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลผู้นั้นเป็นเยาวชนที่ดีมีอนาคต สามารถที่จะสร้างสรรค์ อนุรักษ์ และถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลังสืบไปได้

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ประวัติความเป็นมาของเพลงแม่บทเล็ก คือ
 - 1.1 เครื่องดนตรี
 - 1.2 การแต่งกาย
 - 1.3 โอกาสที่ใช้แสดง
2. ประวัติแม่บทเล็กที่ใช้ในการถ่ายทอด

ทักษะ

1. ทราบถึงที่มาของรำแม่บทเล็กได้
2. เข้าใจถึงประโยชน์ของการรำแม่บทเล็กได้
3. ทราบถึงเครื่องดนตรีเครื่องแต่งกาย โอกาสที่ใช้ในการแสดง
4. เข้าใจถึงวิธีการถ่ายตอร์ำแม่บทเล็ก

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
 - 1.1 ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความเป็นมาของเพลงแม่บทเล็ก
 - 1.2 ครูซักถามเกี่ยวกับการความรู้เพลงแม่บทเล็กกว่าใครเคยได้ยินมาบ้าง
2. ชี้นสอน
 - 2.1 ครูอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับให้

นักเรียนเปิดซีดีรอม

- 2.2 ครูอธิบายเกี่ยวกับการถ่ายทอดเพลงแม่บทเล็กให้นักเรียนฟัง โดยให้นักเรียน

อ่านในคู่มือการเรียนรู้ตามพร้อมกับให้นักเรียนเปิดซีดีรอม

3. ขั้นสรุปบททวน

- 3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย และที่มาของเพลงแม่บทเล็กตามเอกสารประกอบการเรียน

- 3.2 ครูให้นักเรียนทบทวนข้อมูลจากซีดีรอม

4. ขั้นวัดผล

- 4.1 ครูสุ่มถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาเป็นรายบุคคล

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. ซีดีรอมเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 3 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ.3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 1: แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย และการแสดงออกภาษาท่า นาฏยศัพท์

สาระสำคัญ นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้เฉพาะในทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อของลักษณะของการรำไทย นาฏยศัพท์ที่ใช้บ่อยส่วนมากในการแสดงนาฏศิลป์ เช่น จีบ ตั้งวง ประทับ จรดเท้า กระทบเท้า เป็นต้น

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ทำนาฏยศัพท์เบื้องต้น ได้แก่ จีบ ตั้งวง ประทับ จรดเท้า กระทบเท้า เป็นต้น

ทักษะ

1. ทราบถึงนาฏยศัพท์ที่ใช้ในการเรียนนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น
2. ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์เบื้องต้นได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติทำทางตามธรรมชาติของมนุษย์

1.2 ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างท่าทางตามธรรมชาติที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ขั้นสอน

2.1 ครูอธิบายเกี่ยวกับท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นให้นักเรียนฟังทีละท่าตามเอกสาร
คู่มือประกอบการเรียน

2.2 ครูอธิบายท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นให้นักเรียนฟังและดูตามซีดีรอมสาธิตทำ
นาฏยศัพท์ให้นักเรียนดูและปฏิบัติตามทีละท่าจนครบ โดยครูเป็นผู้คอยควบคุมดูแลและ
จับท่าทางให้นักเรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2.3 ครูเปิดซีดีเพลงแม่บทเล็กและแผ่นซีดีรอมเพื่อให้นักเรียนฟังพร้อมกับ
ปฏิบัติท่านาฏยศัพท์แทนการนับจำนวนเลข

2.4 ครูสอนให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กตามครูทีละท่อนในเนื้อร้องที่ว่า
“เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า สอดสร้อยมาลาเจดฉิน จนจบเพลง ” จำนวน 4 ท่อน

3. ขั้นสรุปทบทวน

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติท่านาฏยศัพท์พร้อมกัน โดยครูให้นักเรียน
ท่องเนื้อเพลงแม่บทเล็ก ตามที่ครูต่อให้ โดยครูเป็นผู้ปรบจังหวะ

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กเอง โดยครูเป็นผู้ปรบจังหวะให้ตามท่อน
ที่ครูต่อให้ จำนวน 4-5 ท่อน

3.3 ครูให้นักเรียนทบทวนท่านาฏยศัพท์และท่ารำจากซีดีรอม โดยครูคอยแต่
เป็นผู้ช่วยแก้ไขท่าทางให้ถูกต้องเท่านั้น

4. ขั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนร้องเพลงเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5 คน
4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องและปรบจังหวะ

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. เครื่องเล่นซีดีเพลง
3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 4 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.1: เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 1: แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย
และการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบเรื่องราว
การแสดงนาฏศิลป์ ระบุว่า มาตรฐาน

สาระสำคัญ รำแม่บท เป็นการแสดงท่ารำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือเป็นแม่ท่าที่เป็น
มาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง
6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและท่ารำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และ
แม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ท่ารำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

1. ปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูให้นักเรียนท่องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกัน

1.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปรบมือตามจังหวะ

1.3 ครูให้นักเรียนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อก่อน
การเรียน

1.4 ครูให้นักเรียนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ไปพร้อมกับซีดีรอม

2. ขั้นสอน

2.1 ครูอธิบายพร้อมทั้งสาธิตท่ารำเพลงแม่บทเล็กในเนื้อที่ว่า “เทพนมปฐม
พรหมสี่หน้า สอดสร้อยมาลาเจดฉิน จนถึงเนื้อที่ว่า อีกช้านางนอนภมรเกล้า แยกเต้าผาลา
เพียงไหล่” จากนั้นครูให้นักเรียนเปิดซีดีรอมแล้วปฏิบัติท่ารำตาม

2.2 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำตามครูทีละท่าโดยให้นักเรียนร้องเพลงประกอบ
ท่ารำไปด้วยทีละท่า

2.3 ครูแก้ไขข้อบกพร่องในท่ารำของนักเรียนแต่ละคน

3. ขั้นสรุปทบทวน

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กในเนื้อที่ว่า “เทพนม
ปฐมพรหมสี่หน้า สอดสร้อยมาลาเจดฉิน จนถึงเนื้อที่ว่า อีกช้านางนอนภมรเกล้า
แยกเต้าผาลาเพียงไหล่” โดยครูเป็นผู้รำนานำหน้า

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติท่ารำเอง โดยครูเป็นผู้
ผู้ปรบจังหวะให้จำนวน 4 -5 เที้ยว

3.3 ครูให้นักเรียนทบทวนท่ารำตามซีดีรอม โดยครูเป็นผู้แก้ไขท่าทางที่ไม่
ถูกต้อง

4. ขั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ
5 คน 4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องปรบจังหวะและปฏิบัติท่ารำ
สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก

2. เครื่องเล่นซีดีเพลง

3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 5 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.1: เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 3: แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย
และการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบเรื่องราว
การแสดงนาฏศิลป์ ระบุว่า มาตรฐาน

สาระสำคัญ รำแม่บท เป็นการแสดงท่ารำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือเป็นแม่ท่าที่
เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่
ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและท่ารำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก
และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ท่ารำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

2. ปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชำนาญเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติทำนาฏศัพท์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อก่อนการเรียน โดยครูเป็นผู้ประจบประแจง

1.2 ครูให้นักเรียนทบทวนท่ารำที่ครูต่อไปเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว 2-3 เที้ยว

2. ขั้นสอน

2.1 ครูอธิบายพร้อมทั้งสาธิตท่ารำเพลงแม่บทเล็กในเนื้อที่ว่า “เมขลาโยนแก้วแววไว มยุเรศพื่อนในนภาพรจนถึงเนื้อร้องที่ว่าย้ายท่ามัจฉาชมสาคร พระสีกรขว้างจักรฤทธิรงค์” จากนั้นจึงให้นักเรียนเปิดซีดีรอมดูท่ารำแล้วลองปฏิบัติตาม

2.2 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำตามครูทีละท่า โดยให้นักเรียนร้องเพลงประกอบท่ารำไปด้วยทีละท่า

2.3 ครูแก้ไขข้อบกพร่องในท่ารำของนักเรียนแต่ละคน

3. ขั้นสรุปทบทวน

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กในเนื้อที่ว่า “เมขลาโยนแก้วแววไว มยุเรศพื่อนในนภาพรจนถึงเนื้อร้องที่ว่าย้ายท่ามัจฉาชมสาคร พระสีกรขว้างจักรฤทธิรงค์” โดยให้นักเรียนรำตามซีดีรอม โดยครูเป็นผู้คอยแก้ไขข้อบกพร่องของท่ารำ

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติท่ารำเอง โดยครูเป็นผู้ประจบประแจงให้จำนวน 4-5 เที้ยว

4. ขั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5 คน 4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องประจบประแจงและปฏิบัติท่ารำ

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. เครื่องเล่นซีดีเพลง
3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 6 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.1: เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 3: แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย และการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบเรื่องราว การแสดงนาฏศิลป์ ระบุว่า มาตรฐาน

สาระสำคัญ รำแม่บท เป็นการแสดงทำรำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือ เป็นแม่ท่าที่เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและทำรำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ทำรำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

1. ปฏิบัติทำรำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชุมนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติทำนาฏยศัพท์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อก่อนการเรียน โดยครูเป็นผู้ประจบประแจง

1.2 ครูให้นักเรียนทบทวนท่ารำที่ครูต่อไปเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว 2-3 เที้ยวตามซีดีรอม

2. ขั้นสอน

2.1 ครูอธิบายเปิดซีดีเพลงแม่บทเล็กให้นักเรียนรำพร้อมกับเพลงตั้งแต่ต้นจนจบเพลง โดยครูเป็นผู้รำนำหน้า 2-3 เที้ยว

2.2 ครูแก้ไขข้อบกพร่องในท่ารำของนักเรียนแต่ละคน

3. ขั้นสรุปทบทวน

3.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กตั้งแต่ต้นจนจบเพลงตามซีดีรอม

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติท่ารำเอง โดยครูเป็นผู้ประจบประแจงให้จำนวน 4-5 เที้ยว

4. ขั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5 คน 4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องประจบประแจงและปฏิบัติท่ารำ

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก
2. เครื่องเล่นซีดีเพลง
3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก

สัปดาห์ที่ 7 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ.3.1: เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 3: แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย และการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบเรื่องราว การแสดงนาฏศิลป์ ระบุว่า มาตรฐาน

สาระสำคัญ รำแม่บท เป็นการแสดงทำรำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือ เป็นแม่ท่าที่เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและทำรำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ทำรำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

1. ปฏิบัติทำรำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติทำนาฏยศัพท์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อก่อนการเรียน โดยครูเป็นผู้ประบั้งหวะ

1.2 ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลงแม่บทเล็ก

2. ขั้นสอน

2.1 ครูอธิบายและให้นักเรียนเปิดซีดีเพลงแม่บทเล็กให้นักเรียนรำพร้อมกับเพลงตั้งแต่ต้นจนจบเพลง โดยครูเป็นผู้ประบั้งหวะให้รำ 2-3 เที่ยว

2.2 ครูแก้ไขข้อบกพร่องในท่ารำของนักเรียนแต่ละคน

3. ขั้นสรุปทบทวน

3.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กตั้งแต่ต้นจนจบเพลงตามซีดีรอม

3.2 ครูให้นักเรียนร้องเพลงแม่บทเล็กพร้อมกับปฏิบัติท่ารำเอง โดยครูเป็นผู้ประบั้งหวะให้

3.3 ครูให้ทบทวนเนื้อหา ประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทยและประวัติความเป็นมาของเพลงแม่บทเล็กให้นักเรียนฟังพร้อมกับให้นักเรียนดูไปตามซีดีรอม

4. ขั้นวัดผล

4.1 ครูให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำเองตามเนื้อที่ครูต่อให้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5 คน 4 กลุ่ม โดยผลัดกันร้องประบั้งหวะและปฏิบัติท่ารำ

4.2 ครูสุ่มถามนักเรียนเป็นรายบุคคล

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก

2. เครื่องเล่นซีดีเพลง

3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2551

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

เรื่อง เพลงแม่บทเล็ก สัปดาห์ที่ 8 จำนวน 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.1: เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 3: แสดงนาฏศิลป์ โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย และการแสดงออกการประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลงหรือท่าทางประกอบเรื่องราว การแสดงนาฏศิลป์ ระบุว่า มาตรฐาน

สาระสำคัญ รำแม่บท เป็นการแสดงท่ารำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือ เป็นแม่ท่าที่เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและท่ารำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วยคำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. ท่ารำเพลงแม่บทเล็ก

ทักษะ

2. ปฏิบัติท่ารำเพลงแม่บทเล็กได้ถูกต้องได้

คุณลักษณะ

1. การตรงต่อเวลา
2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. รักความเป็นไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูอธิบายเกี่ยวกับวิธีการทำข้อสอบทฤษฎีและการสอบปฏิบัติ

1.2 ครูอธิบายเกณฑ์ที่ใช้ในการสอบปฏิบัติเพลงแม่บทเล็ก

1.3 ครูให้นักเรียนจับกลุ่ม ๆ ละ 5 คน

2. ขั้นสอน

2.1 ครูแจกข้อสอบปฏิบัติให้นักเรียนคนละ 1 ชุด หลังจากสอบทฤษฎีแล้วครู

จึงสอบปฏิบัติทำรำโดยเรียกสอบเป็นกลุ่ม

3. ขั้นวัดผล

3.1 ครูเฉลยข้อสอบทฤษฎีให้นักเรียนฟัง

3.2 ครูสอบร้องเพลงแม่บทเล็กโดยเรียกตามกลุ่มที่นักเรียนสอบปฏิบัติ

สื่อและอุปกรณ์

1. เอกสารคู่มือประกอบการเรียนนาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก

2. เครื่องเล่นซีดีเพลง

3. ซีดีเพลงแม่บทเล็ก

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
<p>สาระสำคัญ</p> <p>รำแม่บท เป็นการแสดงท่ารำต่าง ๆ ในตำรานาฏศิลป์ไทย คือ เป็นแม่ท่าที่เป็นมาตรฐานของการรำไทย การแสดงอาจใช้ พระ 1 คน นาง 1 คน หรือรำหมู่ ตั้งแต่ 3 คู่ ถึง 6 คู่ หรือมากกว่านั้นตามโอกาส บทร้องและท่ารำแม่บทนี้มี 2 ชนิด คือ แม่บทเล็ก และแม่บทใหญ่ แม่บทเล็กประกอบด้วย คำกลอน 6 คำกลอน แม่บทใหญ่ 18 คำกลอน</p>	<p>ผลคะแนน</p> <p>การปฏิบัติ</p> <p>ท่ารำและ</p> <p>คะแนนการ</p> <p>ขับร้องเพลง</p> <p>แม่บทเล็ก</p>	<p>ครูให้</p> <p>นักเรียน</p> <p>ปฏิบัติเพลง</p> <p>แม่บทเล็ก</p> <p>และการขับ</p> <p>ร้องเพลง</p> <p>แม่บทเล็ก</p>	<p>แบบ</p> <p>ประเมินผล</p> <p>การสอบ</p> <p>ปฏิบัติและ</p> <p>การขับร้อง</p> <p>เพลงแม่บท</p> <p>เล็ก</p>	<p>คะแนนเต็ม</p> <p>50 คะแนน</p> <p>40-50 ดีเยี่ยม</p> <p>39-30 ดี</p> <p>29-20 พอใช้</p> <p>19-10</p> <p>ปรับปรุง</p>
<p>มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.1:</p> <p>เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน</p>	<p>ผลคะแนน</p> <p>การปฏิบัติ</p> <p>ท่ารำและ</p> <p>คะแนน</p> <p>การขับร้อง</p> <p>เพลง</p> <p>แม่บทเล็ก</p>	<p>ครูให้</p> <p>นักเรียน</p> <p>ปฏิบัติเพลง</p> <p>แม่บทเล็ก</p> <p>และการขับ</p> <p>ร้องเพลง</p> <p>แม่บทเล็ก</p>	<p>แบบ</p> <p>ประเมินผล</p> <p>การสอบ</p> <p>ปฏิบัติและ</p> <p>การขับร้อง</p> <p>เพลงแม่บท</p> <p>เล็ก</p>	<p>คะแนนเต็ม</p> <p>50 คะแนน</p> <p>40-50 ดีเยี่ยม</p> <p>39-30 ดี</p> <p>29-20 พอใช้</p> <p>19-10</p> <p>ปรับปรุง</p>

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
<p>สมรรถนะสำคัญ</p> <p>1. ความสามารถในการปฏิบัติทำร่ำ</p> <p>2. ความสามารถในการขับร้อง</p>	<p>ผลคะแนน</p> <p>การปฏิบัติ</p> <p>ทำร่ำและ</p> <p>คะแนน</p> <p>การขับร้อง</p> <p>เพลง</p> <p>แม่บทเล็ก</p>	<p>- สังเกตจาก</p> <p>ความจำ</p> <p>ในเรื่อง</p> <p>ของทำร่ำ</p> <p>- สังเกตจาก</p> <p>ปฏิบัติ</p> <p>ทำร่ำได้</p> <p>ถูกต้อง</p>	<p>แบบ</p> <p>ประเมินผล</p> <p>การสอบ</p> <p>ปฏิบัติ</p>	<p>คะแนนเต็ม</p> <p>50 คะแนน</p> <p>40-50 ดีเยี่ยม</p> <p>39-30 ดี</p> <p>29-20 พอใช้</p> <p>19-10</p> <p>ปรับปรุง</p>
<p>คุณลักษณะ</p> <p>1. การตรงต่อเวลา</p> <p>2. อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย</p>	<p>จากการสังเกต</p>	<p>- เข้าเรียน</p> <p>สม่ำเสมอ</p> <p>- มีความตั้งใจ</p> <p>และสนใจ</p> <p>ในกิจกรรม</p> <p>การสอน</p> <p>วิชา</p> <p>นาฏศิลป์-</p> <p>ไทย เพลง</p> <p>แม่บทเล็ก</p>	<p>แบบ</p> <p>ประเมินผล</p> <p>การสอบ</p> <p>ปฏิบัติและ</p> <p>การขับร้อง</p> <p>เพลง</p> <p>แม่บทเล็ก</p>	<p>คะแนนเต็ม</p> <p>50 คะแนน</p> <p>40-50 ดีเยี่ยม</p> <p>39-30 ดี</p> <p>29-20 พอใช้</p> <p>19-10</p> <p>ปรับปรุง</p>

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1. ใฝ่เรียนรู้ 2. รักความเป็นไทย	จากการสังเกต	- สังเกตจาก กระบวนการ กลุ่มในขณะ ทำกิจกรรม - ให้ความ สนใจใน การเรียน	แบบ ประเมินผล การสอบ ปฏิบัติและ การจับร้อง เพลงแม่บท เล็ก	คะแนนเต็ม 50 คะแนน 40-50 ดีเยี่ยม 39-30 ดี 29-20 พอใช้ 19-10 ปรับปรุง

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. (2527). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, คณะศึกษาศาสตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัลยา ทองทศ. (2539). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนใน
การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกลบระคน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการสร้างความคิด รวบรวมกับการสอนแบบปกติ*. ปรินญา-
นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จาดูรงค์ มนตรีศาสตร์. (2523). *นาฏศิลป์ศึกษา*. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- จาดูรงค์ มนตรีศาสตร์ และอาภรณ์ มนตรีศาสตร์. (2525). *นาฏศิลป์ศึกษา*. กรุงเทพฯ:
มปท.
- ฉันทนา อุดมสิน และวิศรา ศรีสวัสดิ์. (2540). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
กิจกรรมนาฏศิลป์โดยใช้เทปโทรทัศน์กับการสอนปกติของนักเรียนชั้นประถม-
ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์-
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไชยยศ เรื่องสุวรรณ. (2533). *เทคโนโลยีการศึกษาทฤษฎีการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส.
พรินติ้งเฮาส์.
- ถนอมพร (ตันพิพัฒน์) เลาหจรัสแสง. (2541). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.
- ถวิล มาตรการเยี่ยม. (2536). *ประมวลบทความการนิเทศการศึกษา*. นครราชสีมา: กรมสามัญ-
ศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2544). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเมษฐ์ บุญยะชัย. (2543). *ละครวังสวนกุหลาบ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ประสาท อิศรปริดา. (2538). *สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์.

- ประสิทธิ์ ศรีสมุทร. (2530). *พิธีไหว้ครูคนตรีไทย*. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ วิทยาเขตสงขลา.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2538). *ภาษาไทย 1*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2545). *วิเคราะห์รูปแบบความเป็นครูสู่กระบวนการถ่ายทอด
ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- รจนา สุนทรานนท์. (2549). *นามานุกรมนาฏศิลป์: การศึกษาการสืบทอดนาฏศิลป์
สู่กรมศิลปากร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- เรณู โกศินานนท์. (2549). *การดูโขน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วีระ ไทยพานิช. (2529). *57 วิธีสอน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
คณะศึกษาศาสตร์.
- ศิริบุญชัย สายโกสม. (2542). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). *การวัดการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ มหาสารคาม, คณะศึกษาศาสตร์.
- สมบัติ เทียบอุดม. (2538). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างวิธีสอนด้วย
สื่อวีดิทัศน์กับการสอนปกติและศึกษาความพึงพอใจที่นักเรียนมีต่อบทเรียนวิดิ-
ทัศน์วิชาภาษาอังกฤษ เรื่องคำศัพท์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนวัดอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบบ จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์-
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2546). *เทคนิคการสอนแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอก-
โรงเรียน.
- สมบูรณ์ ศาลาชาชีวิน. (2526). *จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัย-
เชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์.
- สายภิญญา เอี่ยมสำอางค์. (2546). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนเรื่อง Tenses
ด้วยการสอนแบบเดิมและการสอนแบบใช้โสตทัศนูปกรณ์*. วิทยานิพนธ์-
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2530). *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

สุกรี เจริญสุข. (2530). *99 ปี เพลงสรรเสริญพระบารมี*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครู-

บ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ภาควิชาดนตรี.

สุมิตรา วิริยะ (2549). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โขน วิชาไทยศึกษา*

สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการโรงแรม. ปริญญาานิพนธ์-
การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2538). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยี-

พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

อมรา กล้าเจริญ. (2535). *วิธีสอนนาฏศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พรินติ้งเฮาส์.

อุทุมพร จามรมาน. (2541). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เขียน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.

Heinich, R., Molenda, M., & Russell, J. D. (1982). *Instructional media and the new technologies of instruction*. New York: Macmillan.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวริตสวณ อรชุน

วัน เดือน ปีเกิด 5 ตุลาคม 2520

สถานที่เกิด ประจวบคีรีขันธ์

วุฒิการศึกษา สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง (ละคร-พระ)
จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2540
สำเร็จปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย
(ละคร-พระ) จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ปีการศึกษา 2542

ตำแหน่งหน้าที่
การทำงานปัจจุบัน อาจารย์ระดับ 6
สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
หัวหน้างานการแสดง ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

